

ΕΙΔΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Χειμερινό Εξάμηνο 2020-2021

Παραδόσεις κ. Δημάκη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Το Ειδικό Ποινικό Δίκαιο είναι το δίκαιο των αντικειμενικών υποστάσεων.
- ΠΚ 134 επ.: Ειδικό Μέρος ΠΚ, το οποίο δομείται σε κεφάλαια, ανάλογα με το προστατευόμενο κάθε φορά έννομο αγαθό. Με τον όρο *έννομο αγαθό* εννοείται η αξία ή το αγαθό που προστατεύεται από την εκάστοτε ποινική διάταξη.
- ΕΓΚΛΗΜΑ = Ειδική Υπόσταση + Ποινή
Ειδική Υπόσταση = Υποκειμενική Υπόσταση + Αντικειμενική Υπόσταση
Υποκειμενική υπόσταση = περιγραφή του εγκλήματος στον νόμο κατά τα υποκειμενικά του χαρακτηριστικά
Αντικειμενική Υπόσταση = περιγραφή του εγκλήματος στον νόμο κατά τα αντικειμενικά του χαρακτηριστικά
- Πώς δομούνται τα έννομα αγαθά στο ειδικό μέρος του ΠΚ;
 - Κρατικά έννομα αγαθά (ΠΚ 134 επ.)
 - Έννομα αγαθά του κοινωνικού συνόλου/Υπερατομικά έννομα αγαθά (ΠΚ 207 επ.)
 - Προσωπικά έννομα αγαθά (ΠΚ 299 επ.)

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

ΠΚ 372 – 381

ΕΝΝΟΜΟ ΑΓΑΘΟ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ:

- Ιδιοκτησία είναι το δικαίωμα **κυριότητας** (ΑΚ 1000) επί ενός πράγματος. Η κυριότητα έχει μία θετική έκφανση, την ελεύθερη διάθεση, και μία αρνητική, την αποτροπή επέμβασης άλλου.
- Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας θέτουν σε κίνδυνο το θετικό αντικείμενο της κυριότητας, χωρίς να χάνεται το δικαίωμα της ιδιοκτησίας καθ' αυτό, το οποίο, όμως, καθίσταται κενό περιεχομένου.
- Η ιδιοκτησία αναφέρεται σε συγκεκριμένο πράγμα (π.χ. ένα παλτό) ή σε ατομικά ορισμένο πράγμα (π.χ. μία σακούλα φακές). ≠ Η περιουσία είναι το σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
- Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (και κατά της περιουσίας) τελούνται μόνο εκ δόλου, καθώς στο ΠΚ 26 αναφέρεται ότι τιμωρούνται τα κακουργήματα και τα πλημμελήματα κατ' αρχήν όταν τελούνται εκ δόλου και κατ' εξαίρεση μόνο όταν κάνει ρητή αναφορά ο νόμος.
- Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας αφορούν προσβολές οι οποίες επιφέρουν:
 1. Καταστροφή πράγματος (φθορά α' + β')
 2. Διατάραξη σχέσεως κυρίου προς το πράγμα (φθορά γ')
 3. Υποκατάσταση του κυρίου από τον δράστη στη σχέση του με το πράγμα (κλοπή, αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου, ληστεία, υπεξαίρεση)

Έννομο αγαθό ή Νομικό αντικείμενο του εγκλήματος: Η κοινωνικοηθική αξία που προστατεύεται σε κάθε έγκλημα.

≠

Υλικό αντικείμενο ή Αντικείμενο επενέργειας ή Αντικείμενο προσβολής: Το συγκεκριμένο πράγμα επί του οποίου επενεργεί ο δράστης.

Όλα τα εγκλήματα έχουν ή οφείλουν να έχουν έννομο αγαθό, αλλά όχι οπωσδήποτε και υλικό αντικείμενο (π.χ. ψευδορκία).

ΚΛΟΠΗ ≠ ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΗ:

<i>Κλοπή</i>	<i>Υπεξαίρεση</i>
Ο Α εισέρχεται στο δωμάτιο του Β και αφαιρεί το ρολόι του (Β), προκειμένου να το ι-διοποιηθεί και να το χρησιμοποιεί διαρκώς.	Ο Α ζητά από τον Β να του χρησιδανίσει το ρολόι του για να το φορέσει (ο Α) σε μία επίσημη τελετή και να του το επιστρέψει το επόμενο πρωί. Ο Β δέχεται. Το επόμενο πρωί ο Α αποφασίζει να μην το επιστρέψει και το ενσωματώνει στην περιουσία του.
Εν προκειμένω έχουμε αφαίρεση του αντικειμένου από την κατοχή άλλου (του Β).	Εν προκειμένω ο δράστης (ο Α) είχε ήδη την κατοχή του αντικειμένου.

ΚΛΟΠΗ

ΠΚ 372

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΛΟΠΗΣ

Υ.Υ.	Δόλος	Υ.Σ.Α. Σκοπός παράνομης ιδιοποίησης
Α.Υ.	1. Πράγμα 2. Κινητό 3. Ξένο 4. Κατοχή άλλου επί του ξ.κ.π. 5. Αφαίρεση του ξ.κ.π. από την κατοχή άλλου	

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ:

«Όποιος αφαιρεί ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα από την κατοχή άλλου με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παράνομα»

Αντικειμενική Υπόσταση: «Όποιος αφαιρεί ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα από την κατοχή άλλου»

Υποκειμενική Υπόσταση: «με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παράνομα»

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ:

Υποκείμενο: «Όποιος» -> Κοινό έγκλημα (όχι ιδιαίτερο), καθώς μπορεί να το τελέσει ο κάθε ένας.

Υλικό αντικείμενο: «ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα»

Εγκληματική συμπεριφορά: «αφαιρεί [...] από την κατοχή άλλου»

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ»:

- ΑΚ 947: Ως πράγματα νοούνται τα στερεά, αλλά και τα υγρά και τα αέρια, που είναι δεκτικά εξουσιάζσεως (π.χ. βενζίνη σε μπιτόνι/δεξαμενή, νερό σε στέρνα).
- Και η ηλεκτρική ενέργεια λογίζεται ως πράγμα για το οποίο εφαρμόζονται οι διατάξεις για την κλοπή (ΠΚ 372§2).

Με τον όρο «*ρευματοκλοπή*» αναφερόμαστε στην περίπτωση που ο δράστης έχει «τραβήξει» καλώδιο από ξένο ρολόι. Η παρέμβαση στον μετρητή του ηλεκτρικού ρεύματος δεν συνιστά κλοπή, αλλά απάτη.

- Ο Α, φοιτητής Πανεπιστημίου, φορτίζει το κινητό του σε πρίζα του Πανεπιστημίου. Εάν οι πρίζες δεν προορίζονται για αυτή τη χρήση, τελεί κλοπή, καθώς αφαιρεί ξένη ηλεκτρική ενέργεια από την κατοχή του Πανεπιστημίου.

- Το ανθρώπινο σώμα δεν είναι πράγμα, αλλά στοιχείο της προσωπικότητας. Μέρη του ανθρώπινου σώματος (φυσικά ή τεχνητά) μπορεί να είναι πράγματα, όπως π.χ. φιάλη αίματος, νεφρό που έχει αφαιρεθεί για μεταμόσχευση, τεχνητά μέλη, χρυσά δόντια, και άρα αντικείμενο κλοπής, εφόσον αφαιρεθούν από το ανθρώπινο σώμα.

Το ανθρώπινο πτώμα αμφισβητείται εάν είναι πράγμα ή όχι. Υποστηρίζεται τόσο η άποψη ότι είναι υπόλειμμα της προσωπικότητας όσο και η άποψη ότι είναι πράγμα. Εάν ένα πτώμα βρίσκεται σε μουσείο ή ιατρική σχολή και αφαιρεθεί, τελείται κλοπή.

Η περιύβριση νεκρού και η τυμβωρυχία πλέον δεν είναι αξιόποινες πράξεις.

- Τα ζώα κατ' αρχήν είναι πράγματα. Άρα, αν κάποιος κλέψει ζώο, τελεί κλοπή. Υπάρχει, βέβαια, και ειδικός νόμος για την ζωοκλοπή.

- Το πράγμα δεν θα πρέπει να έχει υποχρεωτικά χρηματική αξία. Η αξία είναι αδιάφορη. Κλοπή μπορεί να τελεστεί και στην περίπτωση μίας παλιάς φωτογραφίας, η οποία έχει μεγάλη συναισθηματική αξία.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΚΙΝΗΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ»:

- ΑΚ 948 + 953 + 954
- Στην κλοπή σχεδόν πάντα το αντικείμενο είναι κινητό πράγμα. Μία μόνο **εξαίρεση** υπάρχει:
π.χ. Ένα παγκάκι, που είναι σταθερά εμπεγμένο στο έδαφος, κατά το Αστικό Δίκαιο είναι συστατικό του εδάφους και, συνεπώς, είναι ακίνητο. Κατά το Ποινικό Δίκαιο, για να υπάρχει μεγαλύτερη προστασία, θεωρούνται κινητά όσα μπορούν να αφαιρεθούν από το ακίνητο και να απομακρυνθούν. π.χ. Μία βυζαντινή εικόνα, που είναι σταθερά τοποθετημένη στο τέλμπεο ναού, που είναι σταθερά εμπεγμένο στο δάπεδο και τους τοίχους του ναού, αποτελεί κινητό, εφόσον μπορεί (η εικόνα) να αποσπασθεί και να μετακινηθεί.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΞΕΝΟΥ ΚΙΝΗΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ»:

- Ξένο είναι το κινητό πράγμα που ανήκει στην κυριότητα κάποιου άλλου. Κριτήριο, δηλαδή, είναι **αυστηρά** το κριτήριο της κυριότητας του Αστικού Δικαίου.
- Η νομολογία χρησιμοποιεί συχνά τον ορισμό «*ξένο είναι το πράγμα που δεν ανήκει στον δράστη*». Ωστόσο, ο ορισμός αυτός δεν είναι ακριβής, καθώς μπορεί το πράγμα να είναι αδέσποτο. π.χ. Κάποιος πετά μία εφημερίδα στα σκουπίδια και ο Α την αναλαμβάνει. Ο Α δεν τελεί κλοπή. Κατάληψη αδεσπότη κάνει.
- Ξένα **ΔΕΝ** είναι: (α) τα αδέσποτα (ΑΚ 1075+1076): τα αδέσποτα είναι δύο ειδών (α1) τα εξ αρχής αδέσποτα – π.χ. ψάρια, ζώα του δάσους -> δεν άνηκαν ποτέ σε κανέναν => Δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα κλοπής (μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο άλλου εγκλήματος π.χ. παράνομη θήρα) και (α2) τα εγκαταλελειμμένα, που καθίστανται αδέσποτα – π.χ. Ο Α πετά ένα έπιπλο σε έναν σκουπιδότοπο. Χάνει την κυριότητα επί του επίπλου. ≠ Το **απολωλός** δεν παύει να έχει ιδιοκτήτη! Εξακολουθεί να είναι ξένο κινητό πράγμα π.χ. το πορτοφόλι που έπεσε από τον Α στον δρόμο, χωρίς αυτός να το αντιληφθεί, (β) τα πράγματα εκτός συναλλαγής (ΑΚ 966) = κοινά σε όλους, κοινόχρηστα και προορισμένα για την εξυπηρέτηση δημόσιων, δημοτικών ή κοινοτικών σκοπών
- Μπορεί ο Α να αφαιρέσει ένα δικό του πράγμα, που κάποιος τρίτος έχει στην κατοχή του, αλλά τελεί το έγκλημα της αυτοδικίας. π.χ. Ο Α πωλεί αυτοκίνητα με δόσεις και παρακράτηση κυριότητας. Ο αγοραστής Β καταβάλλει κανονικά τις 5 πρώτες δόσεις και την 6^η δεν την καταβάλλει ποτέ. Ο Α πηγαίνει και παίρνει πίσω το αυτοκίνητό του. Ο Α δεν τελεί κλοπή. Τελεί αυτοδικία του ΠΚ 331.
- Το κινητό μπορεί να ανήκει κατά κυριότητα εν μέρει στον δράστη: Υπάρχουν πράγματα που μπορούν να ανήκουν σε περισσότερους από έναν κυρίου, να υπάρχει **συγκυριότητα**. π.χ. Οι Α, Β έχουν αγοράσει από κοινού μία τηλεόραση. Κάποια στιγμή, βρίσκονται σε διάσταση. Ο Α παίρνει την τηλεόραση και φεύγει. Η τηλεόραση ανήκει εν μέρει στον Α και εν μέρει στη Β. Τελεί κλοπή ο Α.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΚΑΤΟΧΗΣ»:

- Η κατοχή συνίσταται στην **φυσική εξουσίαση** (αντικειμενικό στοιχείο) ενός πράγματος από ένα φυσικό πρόσωπο με **βούληση φυσικής εξουσιάζσεως** (υποκειμενικό στοιχείο) αυτού του πράγματος. Είναι ένα δικαίωμα επί πράγματος το οποίο αναγνωρίζει το Σ. και η ΑΚ 1000.
- Στο εμπράγματο δίκαιο (ΑΚ 974)
- Η κυριότητα είναι ένα δικαίωμα ιδιοκτησίας, το οποίο θα πρέπει να αντιδιαστέλλουμε από την **κατοχή**, που είναι μία πραγματική κατάσταση, στο πλαίσιο της οποίας κάποιος

ασκεί τη φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα, ανεξαρτήτως νομικής αναγνώρισης. Ο κάτοχος μπορεί να είναι είτε ο ίδιος ο ιδιοκτήτης είτε κάποιος τρίτος.

π.χ. Ο Β, τουρίστας, ενοικιάζει από την εταιρεία ενοικιάσεων Ε ένα αυτοκίνητο για τις διακοπές του. Την κυριότητα του αυτοκινήτου έχει η Ε. Ο Β έχει μόνο την κατοχή. Ο Β σταθμεύει κάπου το αυτοκίνητο και ο Α το κλέβει. Ο Α αφαιρεί ξένο (ανήκε στην κυριότητα της Ε) κινητό πράγμα από την κατοχή άλλο (του Β).

- Η έννοια της κατοχής έχει μεγάλη σημασία, για να διακρίνεται η κλοπή από την υπεξαίρεση. Στην κλοπή ο δράστης ΔΕΝ είναι κάτοχος. ≠ Στην υπεξαίρεση ο δράστης είναι ήδη κάτοχος.
- Στην κλοπή προστατεύονται τόσο η ιδιοκτησία όσο και η κατοχή. Οι παθόντες είναι δύο: ο ιδιοκτήτης και ο κάτοχος, ιδιότητες, που μπορεί να συμπίπτουν στο ίδιο άτομο. Ο κάθε παθών αυτοτελώς μπορεί να ασκήσει έγκληση. Στο π.χ. με το αυτοκίνητο, εάν ο Α συλληφθεί, ως υποστηρικτής της κατηγορίας μπορεί να παραστούν τόσο η Ε, μέσω των εκπροσώπων της, όσο και ο Β.
- π.χ. Ο Β αφαιρεί από την κατοχή του Γ ένα ρολόι. Ο Β τελεί κλοπή σε βάρος του Γ και καθίσταται (ο Β) κάτοχος του ρολογιού. Ο Α αφαιρεί το ρολόι από την κατοχή του Β («ο κλέψας του κλέψαντος»). Και ο Α τελεί κλοπή: Αφαίρεση ξένου (ιδιοκτησίας Γ) κινητού πράγματος από την κατοχή άλλου (του Β). Ο Β δεν προστατεύεται νομικά. Και οι δύο κλοπές ασκούνται σε βάρος του Γ.

Κριτήρια υπέρξεως κατοχής:

- Το πότε είναι κάποιος κάτοχος κρίνεται κατά τις αντιλήψεις της καθημερινής κοινωνικής ζωής. Κατοχή υπάρχει μάλλον όταν κάποιος έχει άμεση υλική επαφή με το πράγμα, χωρίς παρεμβολή εμποδίων. Αυτή η φυσική εξουσίαση επί του πράγματος υπάρχει όταν το πράγμα βρίσκεται στη σφαίρα εξουσίας του κατόχου ή στη σφαίρα ελεύθερης κυριαρχίας του.
- **ΔΕΝ** υπάρχει κατοχή:
 - Αν ο Β περπατώντας χάσει το πορτοφόλι του (πέφτει κάτω) και ο Α το βρει και το ενσωματώσει στην περιουσία του. Ο Α τελεί υπεξαίρεση.
 - Ο Β έχει αφήσει κάπου μέσα στο σπίτι του ένα ρολόι, αλλά δεν θυμάται πού ακριβώς. Ο Α εισέρχεται στο σπίτι του Β, βρίσκει και αφαιρεί το ρολόι, το οποίο βρισκόταν στην σφαίρα κυριαρχίας του Β. Ο Α τελεί κλοπή.
 - Ο Α πηγαίνει σε ένα εστιατόριο. Φεύγοντας ξεχνά την ομπρέλα του εκεί. Επιστρέφοντας στο σπίτι του, χάνει την εξουσίαση της ομπρέλας, καθώς πλέον αυτή βρίσκεται στην σφαίρα εξουσίας του ιδιοκτήτη του εστιατορίου.
- **ΑΡΑ:** Κατοχή επί λησμονημένων πραγμάτων υπάρχει όταν αυτά βρίσκονται στην σφαίρα κυριαρχίας του κατόχου τους.

ΒΟΗΘΟΣ ΚΑΤΟΧΗΣ:

- Ο βοηθός κατοχής έχει δυνατότητα υλικής επενέργειας επί του πράγματος, στο οποίο δεν έχει κατοχή.
- π.χ.1. Ο Α έχει ένα μικρό κατάστημα πώλησης ρούχων. Έχει τον Β ως υπάλληλο πώλησης. Ο Α είναι ιδιοκτήτης και κάτοχος των ρούχων. Ο Β είναι βοηθός κατοχής. Αν ο Β πάρει ένα ρούχο και φύγει, τελεί κλοπή σε βάρος του Α, καθώς αυτός είναι ο κάτοχος, στις εντολές του οποίου υπόκειται ο Β.
π.χ.2. Η Β είναι οικιακή βοηθός στην κατοικία της Α. Η Β είναι βοηθός κατοχής.
π.χ.3. Ο υπάλληλος σε αποθήκη καταστήματος.
π.χ.4. Ο νυχτοφύλακας.
- Ο Α μισθώνει ένα επιπλωμένο διαμέρισμα, που ανήκει κατά κυριότητα στον Β. Ο Α αποκτά κατοχή επί των επίπλων του διαμερίσματος.
- Με εντελώς προσωρινές σχέσεις υλικής επαφής ΔΕΝ θεμελιώνεται κατοχή. π.χ.1. Ο Α, επισκέπτης βιβλιοθήκης, παίρνει από το ράφι ένα βιβλίο και το διαβάζει. Δεν θεμελιώνει

κατοχή. ≠ Ο Α δανείζεται από τη βιβλιοθήκη ένα βιβλίο. Στην περίπτωση αυτή θεμελιώνει κατοχή. π.χ.2. Οι βαλίτσες ενός επιβάτη ταξί, οι οποίες βρίσκονται στο πορτμπαγκάζ, ανήκουν στην κατοχή του επιβάτη. ≠ Ο Α παραδίδει μία βαλίτσα στον Β, οδηγό ταξί, για να την μεταφέρει σε μία διεύθυνση. Ο Β θεμελιώνει κατοχή επί της βαλίτσας.

ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ:

Τα νομικά πρόσωπα είναι φορείς δικαιωμάτων και ιδιοκτησίας. Μπορούν να έχουν στην ιδιοκτησία τους πράγματα. ≠ Κατοχή μπορούν να έχουν ΜΟΝΟ τα φυσικά πρόσωπα. Την κατοχή πραγμάτων που ανήκουν στην ιδιοκτησία του νομικού προσώπου την έχουν οι διευθυντές του νπ.

π.χ.1. Ο Α είναι διευθυντής της Ε, που παράγει ρούχα. Αν ο Α αφαιρέσει ρούχα και φύγει, τελεί υπεξαίρεση.

Αν στην Ε εργάζεται ο Β, ως υπάλληλος, και πάρει ρούχα και φύγει, τελεί κλοπή, καθώς ο Β είναι βοηθός κατοχής, ο οποίος υπόκειται στις οδηγίες του Α.

π.χ.2. Ο Α παραδίδει προς επισκευή στο συνεργείο του Β το αυτοκίνητό του (του Α). Το αυτοκίνητο παραμένει εκεί για μία εβδομάδα. Ο Α παραδίδει στον Β την κατοχή του αυτοκινήτου του. Ο Γ, υπάλληλος του συνεργείου, παίρνοντας το αυτοκίνητο και φεύγοντας, τελεί κλοπή. Εάν κάνει το ίδιο ο Β, τελεί υπεξαίρεση.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΤΟΧΗΣ:

ΒΟΥΛΗΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣΕΩΣ: Αρκεί μία γενική βούληση, ακόμη και εάν αυτή η βούληση δεν είναι ενεργή ανά πάσα στιγμή (π.χ. ύπνος). Η βούληση αυτή δεν απαιτεί δικαιοπρακτική ικανότητα (π.χ. έτσι ένα παιδί 8 ετών έχει κατοχή στα παιχνίδια, τα οποία θέλει να εξουσιάζει).

ΔΕΝ υπάρχει κατοχή όταν δεν υπάρχει γνώση. π.χ. Κλοπιμαία εν αγνοία μου θαμμένα στον κήπο του σπιτιού μου δεν βρίσκονται στην κατοχή μου.

ΣΥΓΚΑΤΟΧΗ:

ΙΣΟΒΑΘΜΗ ΣΥΓΚΑΤΟΧΗ:

Η άσκηση φυσικής εξουσιάσεως από περισσότερα πρόσωπα επί του αυτού πράγματος.

π.χ.1. Οι Α, Β σύζυγοι, είναι συγκάτοχοι των πραγμάτων που βρίσκονται εντός της κοινής κατοικίας τους. Εάν ο Α πάρει την τηλεόραση και φύγει, τελεί κλοπή σε βάρος της Β.

π.χ.2. Ο Α αγοράζει με δικά του χρήματα την τηλεόραση. Η ιδιοκτησία είναι του Α. Η κατοχή είναι και των δύο, Α και Β. Άρα, η Β παίρνοντας την τηλεόραση και φεύγοντας, τελεί κλοπή σε βάρος του Α. Εάν πάρει ο Α την τηλεόραση και φύγει, δεν τελεί κλοπή, καθώς ελλείπει το στοιχείο του «ξένου».

π.χ.3. Οι Α, Β αγοράζουν από κοινού μία τηλεόραση. Είναι συγκύριοι και συγκάτοχοι. Η Β, παίρνοντας την τηλεόραση και φεύγοντας, τελεί κλοπή, καθώς αφαιρεί εν μέρει ξένο κινητό πράγμα.

ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΗ ΣΥΓΚΑΤΟΧΗ:

Υπάρχουν συγκάτοχοι εκ των οποίων ο ένας έχει ευρύτερη δυνατότητα επενέργειας.

π.χ.1. Σε ένα πολυκατάστημα 5 ορόφων, της Ε Α.Ε.. Όσα βρίσκονται εντός αυτού, ανήκουν κατά κυριότητα στην Ε. Ο Α διευθύνει όλο το πολυκατάστημα. Ταυτόχρονα, κάθε όροφος έχει έναν διευθυντή. Σε κάθε όροφο εργάζονται περισσότεροι υπάλληλοι. Έστω Β ο διευθυντής του δευτέρου ορόφου. Ο Α και ο Β είναι συγκάτοχοι των πραγμάτων του 2^{ου} ορόφου, καθώς καθένας από αυτούς ασκεί φυσική εξουσίαση επί των πραγμάτων αυτών. Ο Γ, πωλητής του 2^{ου} ορόφου είναι βοηθός κατοχής.

- Αν ο Α αφαιρέσει κάτι, ως υπέρτερος συγκάτοχος, τελεί υπεξαίρεση σε βάρος της Ε.

- Αν ο Β αφαιρέσει κάτι, ως υποδεέστερος συγκάτοχος, τελεί κλοπή σε βάρος του Α.

- Αν ο Γ αφαιρέσει κάτι, ως βοηθός κατοχής, τελεί κλοπή σε βάρος των Α και Β.

π.χ.2. Ο Α μισθώνει ένα δωμάτιο ξενοδοχείου. Επί των επίπλων του δωματίου υπάρχει διαβαθμισμένη συγκατοχή. Ο Β, ιδιοκτήτης και διευθυντής του ξενοδοχείου είναι υπέρτερος κάτοχος και ο Α είναι υποδεέστερος.

- Αν ο Β πάρει μία τηλεόραση από ένα δωμάτιο και φύγει, δεν τελεί έγκλημα.

- Αν ο Β δεν ήταν και ιδιοκτήτης, ως διευθυντής, αφαιρώντας την τηλεόραση, τελεί υπεξαίρεση έναντι του ιδιοκτήτη, αλλά όχι κλοπή σε βάρος του υποδεέστερου συγκατόχου Β.

π.χ.3. Ο ταμίας είναι πάντα κάτοχος των χρημάτων, που βρίσκονται μέσα στο ταμείο. Κατ' αρχήν δεν μπορεί κανείς να επενεργεί στο ταμείο, ούτε ο Διευθυντής.

ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΗ ΣΥΓΚΑΤΟΧΗ – ΒΟΗΘΟΣ ΚΑΤΟΧΗΣ		
Αφαίρεση πράγματος ανήκοντος κατά κυριότητα στην εταιρεία Ε:		
Δράστης	Ιδιότητα	Ποινική αξιολόγηση
Α	Υπέρτερος συγκατόχος	Υπεξαίρεση (έναντι της Ε)
Β	Υποδεέστερος συγκατόχος	Κλοπή (αφαίρεση από την κατοχή του υπέρτερου συγκατόχου)
Γ	Βοηθός κατοχής	Κλοπή (αφαίρεση από την κατοχή των συγκατόχων)

ΛΗΞΗ ΚΑΤΟΧΗΣ:

1. Με την εκούσια εγκατάλειψη της φυσικής εξουσίας.

π.χ.1. Ο Β πετά στα σκουπίδια μία εφημερίδα. Την εφημερίδα βρίσκει ο Α και την αναλαμβάνει. Ο Α δεν τελεί κλοπή.

π.χ.2. Ο Β δίνει (χρησιδανίζει) το ρολόι του στον Α, ο οποίος το πετά στα σκουπίδια. Το βρίσκει ο Γ και το ιδιοποιείται. Ο Γ τελεί μάλλον υπεξαίρεση.

2. Σε περίπτωση απώλειας της κατοχής.

π.χ.1. Ο Β, καθώς τρώει σε ένα εστιατόριο, πέφτει από την τσέπη του το πορτοφόλι του. Ο διευθυντής του εστιατορίου, Γ, βρίσκει το πορτοφόλι και το αφήνει στην είσοδο. Το πορτοφόλι βρίσκεται στη σφαίρα κατοχής του Γ. Εάν το αφαιρέσει ο Α, τότε τελεί κλοπή σε βάρος του Γ.

π.χ.2. Στο παραπάνω παράδειγμα, εάν ο Α αφαιρέσει το πορτοφόλι και απομακρυνθεί, προτού το δει ο Γ, τότε τελεί (ο Α) υπεξαίρεση, καθώς ο Γ δεν έχει προλάβει να θεμελιώσει νέα κατοχή.

3. Με την εκούσια παράδοση της κατοχής. π.χ. Στην πώληση ο πωλητής παραδίδει την κατοχή στον αγοραστή.

4. Με καταστροφή του πράγματος.

5. Με τον θάνατο του κατόχου. π.χ. Ο Β, ενώ περπατά στον δρόμο, πεθαίνει από καρδιακή προσβολή. Η κατοχή επί των πραγμάτων που είχε πάνω του χάνεται. Εάν ο διερχόμενος Α αφαιρέσει το πορτοφόλι του Β, δεν τελεί κλοπή.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΑΦΑΙΡΕΣΕΩΣ»:

Η έννοια της αφαίρεσεως περιλαμβάνει δύο στοιχεία: (α) του στοιχείο κατάλυσης της γενικής κατοχής και (β) το στοιχείο της θεμελίωσης νέας κατοχής από τον δράστη.

Η κατάλυση ξένης κατοχής είναι η άρση της φυσικής εξουσίας του κατόχου, χωρίς την θέλησή/βούλησή του. Μπορεί να πραγματοποιηθεί με οποιονδήποτε τρόπο. Μπορεί να λαμβάνει χώρα ακόμα και φανερά π.χ. Ο Α παίρνει την τσάντα της Β και φεύγει. Η Β είναι παρούσα. – ανοιχτή κλοπή.

Η θεμελίωση νέας κατοχής πραγματοποιείται όταν ο δράστης δύναται να ασκεί ακώλυτα την φυσική εξουσία επί του πράγματος.

Τα δύο αυτά στοιχεία μπορούν να πραγματοποιηθούν και σε διαφορετικό χρόνο. π.χ. Ο Α, επιβάτης τραίνου, βρίσκει, στη διάρκεια του ταξιδιού, το πορτοφόλι του Β, το οποίο πετά από το παράθυρο (κατάλυση ξένης κατοχής). Στον επόμενο σταθμό ο Α αποβιβάζεται και επιστρέφει για να πάρει το πορτοφόλι του Β (θεμελίωση νέας κατοχής).

Η κλοπή θεωρείται τετελεσμένη όταν έχει καταλυθεί η ξένη κατοχή και έχει θεμελιωθεί η νέα κατοχή. εάν ο δράστης συλληφθεί πριν προλάβει να θεμελιώσει νέα κατοχή, έχει τελέσει απόπειρα κλοπής.

Σε ποιο χρονικό σημείο θεμελιώνεται νέα κατοχή;

Επικρατούν τέσσερις απόψεις για το συγκεκριμένο θέμα:

1. Όταν ο δράστης έρχεται σε απλή επαφή με το πράγμα.
2. Όταν ο δράστης αναλαμβάνει το πράγμα και επιλαμβάνεται αυτού.
3. Όταν ο δράστης απομακρύνεται από τον τόπο του εγκλήματος.
4. Όταν ο δράστης διασφαλίζει το κλοπιμαίο.

Γίνεται, λοιπόν, δεκτό ότι νέα κατοχή θεμελιώνεται:

Α) Επί μικρών πραγμάτων (που μεταφέρονται εύκολα) η νέα κατοχή θεμελιώνεται όταν ο δράστης αναλάβει το πράγμα. π.χ. Ο Α, ενώ βρίσκεται εντός Supermarket παίρνει μία κονσέρβα από το ράφι και τη βάζει στην τσάντα του. Έχει τελεσθεί κλοπή, ανεξάρτητα με το εάν βρίσκεται ακόμα στη σφαίρα εξουσίας του διευθυντή.

Β) Επί πραγμάτων μεγάλου όγκου (που δεν μεταφέρονται εύκολα π.χ. χαλί, άγαλμα, έπιπλο) η νέα κατοχή θεμελιώνεται όταν ο δράστης απομακρυνθεί από την σφαίρα εξουσίας του προηγούμενου κατόχου (π.χ. όταν φορτώσει τον καναπέ σε φορτηγό και φύγει).

Εάν καταλύεται η κατοχή με τη θέληση του κατόχου, δεν τελείται κλοπή, καθότι υπάρχει συγκατάθεση. Η συγκατάθεση αποκλείει την αφαίρεση. Χωρίς την αφαίρεση δεν πληρούται η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της κλοπής. Σε περίπτωση συγκατοχής, απαιτείται η συγκατάθεση όλων των συγκατόχων. Εάν κύριος και κάτοχος είναι διαφορετικά πρόσωπα και ο κύριος συγκαταθέτει ενώ ο κάτοχος όχι, υπάρχει αφαίρεση. π.χ. Ένα ρολόι ανήκει κατά κυριότητα στην Β. Η Β το έχει χρησιμεύσει στην Γ. Ο Α ρωτά την Β να το πάρει και κείνη συγκαταθέτει. Ο Α βρίσκει το ρολόι στην τσάντα της Γ και το παίρνει. Υπάρχει αφαίρεση.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ:

Προϋποθέτει: (α) δόλο (ΠΚ 26) αλλά και (β) σκοπό παράνομης ιδιοποίησης.

(α) δόλος:

Το ΠΚ 372 δεν αναφέρει τι μορφή υπαιτιότητας απαιτείται. -> ΠΚ 26: Απαιτείται δόλος (= γνώση και βούληση του δράστη να πραγματώσει στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος). Η κλοπή τιμωρείται μόνο εκ δόλου τελούμενη.

ΠΚ 30§1: πλάνη ως προς την ιδιότητα του πράγματος

π.χ.1. Ο Α, εισερχόμενος σε δεξίωση, παραδίδει στην είσοδο το παλτό του. Εξερχόμενος, παίρνει κατά λάθος το παλτό του Β, επειδή θεώρησε πως αυτό ήταν το δικό του. Η α.υ. της κλοπής πληρούται. Δεν υπάρχει όμως δόλος (αλλά πραγματική πλάνη), καθώς δεν γνώριζε ότι επρόκειτο για ξένο. Εάν ο Α, αναλαμβανόμενος μετά από ώρα στο σπίτι του, αποφασίζει να κρατήσει το εν λόγω παλτό. Η μεταγενέστερη αυτή ιδιοποίηση συνιστά υπεξαίρεση.

π.χ.2. Ο Α, οδηγός ταξί, παραλαμβάνει τον επιβάτη Β από το αεροδρόμιο. Ο Β τοποθετεί τις βαλίτσες του στο πορτμπαγκάζ. Φθάνοντας στον προορισμό, ο Β πληρώνει και αποβιβάζεται. Ο Α, νομίζοντας πως ο Β έχει ξεφορτώσει τις βαλίτσες του, φεύγει. Ναι μεν πληρούται η α.υ. της κλοπής, αλλά δεν υπάρχει δόλος. Άρα, δεν συντελείται κλοπή.

(β) σκοπός παράνομης ιδιοποίησης:

Είναι ένα υποκειμενικό στοιχείο του αδικού, το οποίο καθιστά την υποκειμενική υπόσταση υπερχειλή¹.

Πρόκειται για τον σκοπό του δράστη να ενσωματώσει, έστω και πρόσκαιρα, το πράγμα στην περιουσία του (**πρόσκτηση**), αποδεχόμενος τον οριστικό αποκλεισμό του κυρίου από αυτό (**αποστέρηση**). Με τον σκοπό ιδιοποίησης ο δράστης αποσκοπεί στο να επιτύχει μία πλήρη κυριαρχική σχέση πάνω στο πράγμα ίδια κατά περιεχόμενο με αυτή του κυρίου. Ο δράστης δεν αποκτά την κυριότητα. Δεν απαιτείται να επέλθει εν τοις πράγμασι η ιδιοποίηση, αλλά αρκεί η ύπαρξη του σκοπού ιδιοποίησης κατά το χρονικό σημείο αφαίρεσης του ξένου κινητού πράγματος. Εάν πράγματι πραγματοποιηθεί αυτό το υποκειμενικό στοιχείο του αδικού, έχει αποπερατωθεί η κλοπή. π.χ. Ο Α αφαιρεί από ένα εργοστάσιο χαλκό, τον οποίο αποσκοπεί να μεταπωλήσει, ώστε να εισπράξει το τίμημα της μεταπωλήσεως. Ενώ έχει αφαιρέσει τον χαλκό και κινείται προς τους αγοραστές, συλλαμβάνεται, χωρίς να έχει προλάβει να τον ενσωματώσει στην περιουσία του ή να έχει κάνει κάποια πράξη ιδιοποίησης. Το γεγονός ότι συνελήφθη κατά το στάδιο της ουσιαστικής αποπερατώσεως, δεν αλλάζει κάτι στην ποινική ευθύνη του.

Αντικείμενο ιδιοποίησης: π.χ. Ο Α αφαιρεί από την τσάντα του Β ένα εισιτήριο του μετρό. Ο Α αποσκοπεί στο να ακυρώσει το εισιτήριο αυτό, για να κάνει μία διαδρομή, και να το επιστρέψει. **Έχουμε σκοπό παράνομης ιδιοποίησης;** Έχουν υποστηριχθεί δύο θεωρίες:

- **Θεωρία της υποστάσεως:** Αντικείμενο της σκοπούμενης ιδιοποίησης είναι το πράγμα κατά την φυσική υπόστασή του. Αυτό, δηλαδή, στο οποίο αποσκοπεί ο δράστης είναι να ενσωματώσει στην περιουσία του το αντικείμενο ως φυσική υπόσταση (π.χ. το εισιτήριο ως χαρτί). Εάν, δηλαδή, επιδιώκει απλώς να εξαντλήσει την οικονομική χρησιμότητα του πράγματος, χωρίς να θέλει να ενσωματώσει και το ίδιο το πράγμα στην περιουσία του, δεν υπάρχει σκοπούμενη ιδιοποίηση. Δηλαδή, στο παραπάνω παράδειγμα, δεν έχουμε κλοπή, γιατί δεν είχε σκοπό ο Α να ενσωματώσει το ξένο πράγμα στην περιουσία του. Η θεωρία αυτή είναι προφανώς ανεπαρκής.
- **Θεωρία της οικονομικής αξίας του πράγματος:** Αντικείμενο της σκοπούμενης ιδιοποίησης είναι η οικονομική αξία την οποία ενσωματώνει το πράγμα. Στο παραπάνω παράδειγμα, δηλαδή, ο Α τελεί κλοπή, διότι, ακόμα και εάν επιστρέψει στον κύριό του το πράγμα, θα έχει επωφεληθεί της αξίας του πράγματος. Και η θεωρία αυτή είναι ανεπαρκής, καθώς αδυνατεί να συλλάβει την απαξία της κλοπής επί πραγμάτων που δεν ενσωματώνουν κάποια οικονομική αξία. π.χ. Ο Α αφαιρεί μία φωτογραφία από την κατοχή του Β, η οποία έχει μόνον συναισθηματική αξία, με σκοπό να την ενσωματώσει στην περιουσία του. Βάσει της θεωρίας της αξίας του πράγματος, δεν έχει τελεσθεί κλοπή.
- Τελικώς προτάθηκε και υιοθετήθηκε μία **ενωτική θεωρία**, σύμφωνα με την οποία **αντικείμενο ιδιοποίησης είναι το πράγμα τόσο κατά την υλική του υπόσταση, όσο και κατά την ενσωματωμένη σε αυτό οικονομική αξία.**

Η ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ «ΠΡΟΣΚΤΗΣΗΣ» ΚΑΙ ΤΗΣ «ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗΣ»:

Η **πρόσκτηση** είναι η δυνατότητα άσκησης κάθε εξουσίας επί του πράγματος. Χαρακτηρίζεται από την έστω και για λίγο ενσωμάτωση του πράγματος ή της οικονομικής του αξίας στην περιουσία του δράστη. Είναι η επίτευξη της πλήρους κυριαρχικής σχέσης πάνω στο πράγμα, ώστε το μόνο που να λείπει να είναι η νομική αναγνώριση. Για την πρόσκτηση απαιτείται άμεσος δόλος α' βαθμού.

Η πρόσκτηση, ως στοιχείο της ιδιοποίησης, διαφοροποιεί την κλοπή από την φθορά ξένης ιδιοκτησίας. Εάν δεν υπάρχει το στοιχείο της πρόσκτησης, έχουμε φθορά ξένης ιδιοκτησίας. Φθορά υπάρχει και όταν καθίσταται ανέφικτη για τον ιδιοκτήτη η χρήση του πράγματος.

¹ Υπερχειλή υποκειμενική υπόσταση έχουμε όταν δεν αρκεί ο δόλος, αλλά χρειάζεται και ο σκοπός.

Πρόσκτηση υπάρχει ακόμα και όταν η χρήση του πράγματος συνίσταται στην κατά προορισμό χρήση ή ανάλωση ή καταστροφή. π.χ. Ο Α αφαιρεί τρόφιμα, για να τα φάει. Η ανάλωση των τροφίμων συνίσταται στην κατά προορισμό χρήση τους.

Η **αποστέρηση** είναι ο οριστικός και διαρκής αποκλεισμός του ιδιοκτήτη από το πράγμα ή από την ενσωματωμένη χρηματική αξία. Ο ιδιοκτήτης μένει με ένα «κενό φάσμα». Για την αποστέρηση αρκεί οποιοσδήποτε δόλος.

Η αποστέρηση διαφοροποιεί την κλοπή από την ατιμώρητη κλοπή χρήσεως (όχι μηχανοκίνητου οχήματος). Στην κλοπή ο δράστης αποστερεί οριστικά τον κύριο/κάτοχο από το πράγμα. Στην κλοπή χρήσεως η αποστέρηση είναι πρόσκαιρη. Ως κριτήριο χρησιμοποιούνται οι αντιλήψεις της καθημερινής ζωής και των καθημερινών συναλλαγών. Εάν το αφαιρούμενο πράγμα αναλίσκεται ή αλλοιώνεται σε τέτοιο βαθμό η σύστασή του ώστε να επιστρέφεται ουσιαστικά ένα άλλο πράγμα, δεν έχουμε κλοπή χρήσεως, διότι έγινε ιδιοποίηση της χρησιμότητας. Αυτό συμβαίνει και όταν η πάροδος ενός χρονικού διαστήματος συνεπάγεται απώλεια της χρησιμότητάς του.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ»:

Παράνομη είναι η ιδιοποίηση εκείνη, η οποία αντίκειται στην τάξη ιδιοκτησίας, που προβλέπει το εμπράγματο δίκαιο.

Υπάρχουν, όμως και περιπτώσεις που γίνεται μία αφαίρεση με σκοπό ιδιοποιήσεως, χωρίς αυτή η ιδιοποίηση να είναι αποδοκιμαστέα από το δίκαιο. Αυτό συμβαίνει π.χ. όταν ο αφαιρών έχει κατά του κυρίου του πράγματος μία ληξιπρόθεσμη αξίωση για μεταβίβαση της κυριότητας του πράγματος. π.χ. Ο Α, επισκέπτης γκαλερί, εντοπίζει έναν πίνακα, τον οποίο θέλει να αγοράσει. Δίνει, λοιπόν, στον ιδιοκτήτη Β το τίμημα αλλά ο ιδιοκτήτης του διευκρινίζει ότι θα του παραδώσει τον πίνακα μόλις η έκθεση τελειώσει. Ο Α συμφωνεί. Μόλις τελειώνει η έκθεση, καίτοι ο Α ζητά τον πίνακα, ο Β δεν τον παραδίδει. Εισέρχεται, λοιπόν, στη γκαλερί ο Α και αφαιρεί τον πίνακα με σκοπό ιδιοποιήσεως. Η σκοπούμενη ιδιοποίηση δεν είναι παράνομη, γιατί ο Α είχε ληξιπρόθεσμη αξίωση για μεταβίβαση σε αυτόν του πίνακα. Εάν ο Α πήγε πριν την λήξη της έκθεσης, δεν έχει καταστεί ακόμα ληξιπρόθεσμη η απαίτησή του. Στο παράδειγμα αυτό μπορεί να μην έχουμε κλοπή, αλλά έχουμε το έγκλημα της αυτοδικίας (ΠΚ 331). Εν προκειμένω, η αξίωση θα πρέπει να αφορά ενοχή είδους και όχι ενοχή γένους. Το παράνομο της ιδιοποιήσεως αίρεται, εάν ο δράστης έχει ληξιπρόθεσμη αξίωση σε πράγμα ορισμένο κατά το είδος. ≠ π.χ. (κατά γένος ορισμένο πράγμα – ΑΚ 289) Ο Α έχει συμφωνήσει με τον Β, που πουλά κότες, να του πουλήσει 5 κότες, τις οποίες ο Α προπληρώνει. Ο Β δεν του παραδίδει τις κότες την συμφωνημένη ημέρα. Ο Α εισέρχεται στο κτήμα και παίρνει 5 κότες. Σύμφωνα με το ΑΚ 289 το δικαίωμα επί ενοχή γένους το έχει ο οφειλέτης (ο Β). Αυτό σημαίνει ότι εάν ο Α αφαιρεί 5 κότες κατά το δοκούν, να μην έχει ληξιπρόθεσμη αξίωση σε αυτές τις 5 κότες, αλλά αφαιρώντας τις ο ίδιος, προσβάλει το δικαίωμα επιλογής του οφειλέτη.

Το παράνομο της ιδιοποιήσεως υφίσταται και όταν ακόμα ο παθών δεν υφίσταται περιουσιακή βλάβη. π.χ.1. Ο Α είναι συλλέκτης έργων τέχνης. Του αρέσει ένας πίνακας, αξίας €10.000, που ανήκει στον Β. Προτείνει ο Α στον Β να τον αγοράσει καταβάλλοντάς του το ποσό της αξίας του. Ο Α πηγαίνει ένα βράδυ στην κατοικία του Β, του αφαιρεί τον πίνακα και του αφήνει €10.000. Περιουσιακή ζημία δεν υφίσταται. Η κλοπή, όμως, έχει ως αντικείμενο την ιδιοκτησία, η οποία προστατεύεται ανεξάρτητα από το εάν ο κύριο υφίσταται περιουσιακή βλάβη ή όχι. Οπότε και στο συγκεκριμένο παράδειγμα η αφαίρεση ιδιοποίηση είναι παράνομη. # π.χ.2. Ο Α δανείζει στον Β €15.000. Ο Β οφείλει να επιστρέψει τα χρήματα στις 9/11, πράγμα το οποίο δεν κάνει. Την επομένη, ο Α εισέρχεται στην κατοικία του Β, δεν βρίσκει τα χρήματα και αφαιρεί έναν πίνακα αξίας €15.000. Τελεί κλοπή ο Α, καθώς η ιδιοποίηση του πίνακα είναι παράνομη. Εάν έβρισκε στο σπίτι του Β χαρτονομίσματα αξίας €15.000 και τα αφαιρούσε, δεν θα διέπραττε κλοπή, αλλά αυτοδικία.

ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΠΕΡ ΤΡΙΤΟΥ:

π.χ. Σε έναν σιδηροδρομικό σταθμό βρίσκεται ο επιβάτης Γ, ο οποίος κάθεται έχοντας δίπλα του την βαλίτσα του. Ο Α λέει στον Β να πάει και να του φέρει την βαλίτσα του Γ, πράγμα το οποίο κάνει.

Υπάρχει σκοπός ιδιοποίησης για τον Β σε αυτή την περίπτωση; Εάν ο Β ενσωματώνει, έστω και επ' ελάχιστον ενσωματώνει το πράγμα στην περιουσία του και μετά το παραδίδει στον Α, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι έχουμε κλοπή. Όταν, όμως, ούτε κατ' ελάχιστον δεν ενσωματώνεται το αφαιρεθέν πράγμα στην περιουσία του Β; Κατά μία άποψη, έστω και για κάποιο ελάχιστο νοητό σημείο ενσωματώθηκε στην περιουσία του Β το αντικείμενο. Άρα και πάλι υπάρχει κλοπή. Ο Β είναι φυσικός/άμεσος αυτουργός και ο Α ηθικός αυτουργός κλοπής. Κατά μία άλλη άποψη, εδώ έχουμε έμμεση αυτουργία κλοπής στο πρόσωπο του Α και ο Β είναι συνεργός. Ο Β ενεργεί ως όργανο του Α, που πράττει μεν με δόλο, χωρίς τον απαραίτητο σκοπό, διότι ελλείπει το υποκειμενικό στοιχείο του αδίκου (σκοπός ιδιοποίησης), το οποίο υπάρχει στο πρόσωπο του Α. Κατά μία τρίτη άποψη, δεν έχουμε καν κλοπή, διότι ο Β, που αφαιρεί την βαλίτσα και πληροί την α.υ. της κλοπής, δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα στοιχεία του υποκειμενικού στοιχείου του αδίκου. Ο Α τελεί υπεξαίρεση, διότι ευρεθείς στην κατοχή ενός ξένου κινητού, το ιδιοποιείται, ενώ ο Β, που του παρέδωσε την βαλίτσα, είναι συνεργός στην υπεξαίρεση.

(Και οι 3 απόψεις είναι αποδεκτές και ορθές. Σε εξετάσεις, οφείλουμε να εκθέσουμε το πρόβλημα και τις διάφορες υποστηριζόμενες απόψεις και να λάβουμε θέση.)

ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΧΡΗΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ

ΠΚ 374Α

Στοιχεία: (α) Χρήση μεταφορικού μέσου, που γίνεται (β) χωρίς τη συγκατάθεση του κυρίου ή κατόχου (αυθαίρετη).

Αντικείμενο: Ξένο (εν όλω) μηχανοκίνητο μεταφορικό μέσο. π.χ. αυτοκίνητο, μηχανή, σκάφος αναψυχής, ηλεκτρικό πατίνι -> οτιδήποτε κινείται με τη βοήθεια μηχανισμού (ανεξαρτήτως εάν απαιτεί καύσιμο ή ηλεκτρική ή άλλη ενέργεια) ≠ Εδώ δεν ανήκουν: τα ζώα, το ποδήλατο, ένα τραίνο αμαξοστοιχίας, ένα αεροσκάφος αεροπορικής εταιρείας.

Τιμωρείται η **χρήση** ξένου μηχανοκίνητου μεταφορικού μέσου. Η χρήση μπορεί να προκύψει (α) κατόπιν αφαιρέσεως είτε (β) κατόπιν υπεξαίρεσεως.

π.χ.1. Ο Γ παραδίδει στον Α, ιδιοκτήτη συνεργείου αυτοκινήτων, το αυτοκίνητό του προς επισκευή. Ο Α καθίσταται κάτοχος του αυτοκινήτου του Γ. Ο Α κάθε βράδυ, έχοντας στην κατοχή του το αυτοκίνητο, κάθε βράδυ, βγαίνει βόλτα με το συγκεκριμένο αυτοκίνητο. Ο Α κάνει χρήση του αυτοκινήτου κατόπιν υπεξαίρεσεως. **Παραλλαγή:** Ο Α έχει έναν υπάλληλο στο συνεργείο, τον Β. Κάθε βράδυ ο Β παίρνει το αυτοκίνητο και κάνει βόλτες. Ο Β κάνει χρήση κατόπιν αφαιρέσεως. π.χ.2. Ο Α ανάβει την μηχανή του αυτοκινήτου για να ανάψει την θέρμανση και να ζεσταθεί. Δεν έχουμε χρήση, καθώς δεν υπάρχει μετακίνηση του οχήματος.

Επιπλέον απαιτείται χρήση **χωρίς την συγκατάθεση κυρίου ή κατόχου**. Εάν στο παραπάνω παράδειγμα ο Γ επέτρεπε στον Α να χρησιμοποιεί το αυτοκίνητο, δεν υπάρχει κλοπή χρήσης.

Εάν πέρα από τη χρήση γίνει και ιδιοποίηση, έχουμε είτε κλοπή (ΠΚ 372) είτε υπεξαίρεση (ΑΚ 375).

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΛΟΠΗΣ

Στο ΠΚ 372 υπάρχουν δύο διακεκριμένες μορφές σε βαθμό πλημμελήματος:

(α) αν το αντικείμενο της κλοπής είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας

(β) αν η πράξη τελέσθηκε με διάρρηξη

Στο ΠΚ 374 υπάρχουν βαρύτερες διακεκριμένες μορφές σε βαθμό κακουργήματος.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΛΟΠΗΣ ΣΕ ΒΑΘΜΟ ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΟΣ:

ΠΚ 372

Κλοπή αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας:

Όταν κάνουμε λόγο για μεγάλη αξία, εννοούμε οικονομική αξία και όχι συναισθηματική. Ο νόμος δεν διευκρινίζει ποιο αντικείμενο είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας. Το ΠΚ 374 θέτει, ωστόσο, ένα ανώτατο όριο, τις €120.000, άνω των οποίων θεωρείται κακούργημα. Άρα, ως πλημμέλημα τιμωρείται η κλοπή αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας μέχρι και €120.000. Αναφορικά με το κατώτατο όριο, έχουν υποστηριχθεί δύο θεωρίες. Κατά τη μία θεωρία, κριτήριο για το εάν είναι η κλοπή ιδιαίτερα μεγάλης αξίας είναι ασφαλώς οικονομικό, αλλά εξατομικευμένο, ιδίως τα πρόσωπα, ο χρόνος και ο τόπος. π.χ. Ο Α αφαιρεί ποσό ύψους €10.000. Το ποσό αυτό έχει διαφορετική αξία για ένα τραπεζικό ίδρυμα και διαφορετική αξία για έναν ηλικιωμένο συνταξιούχο. Κατά την άλλη θεωρία, το κριτήριο είναι μεν οικονομικό, αλλά γενικευμένο: *τι θεωρείται σήμερα, κατά τις αντιλήψεις των συναλλαγών, ιδιαίτερα μεγάλη αξία*. Η δεύτερη θεωρία είναι μάλλον πιο πρακτική. Μάλλον, κατά τις αντιλήψεις των συναλλαγών, το κατώτατο όριο είναι μεταξύ €15.000-€30.000.

Κλοπή που τελείται με διάρρηξη:

Ratio: Το γεγονός πως ο δράστης παραβιάζει ληφθέντα μέτρα ασφαλείας αναδεικνύει και την μεγαλύτερη επικινδυνότητα του δράστη, η οποία, με τη σειρά της, φανερώνει την μεγαλύτερη απαξία της πράξεώς του.

Τι εννοούμε ως διάρρηξη/διαρρηκτική ενέργεια;

Λεκτικά σημαίνει ένα βίαιο σχίσμο. Άρα, η διάρρηξη εμπεριέχει βία. Χωρίς αμφιβολία αποτελούν διαρρηκτικές ενέργειες το σπάσιμο κλειδαριάς, το σπάσιμο λουκέτου, το κόψιμο καλωδίων συναγερμού, κ.λπ.. Μπορεί να γίνει δεκτό ότι διάρρηξη υπάρχει σε κάθε περίπτωση παραβίασης ενός κλειστού χώρου. Δηλαδή, κάθε φορά που παραμερίζεται ένα εμπόδιο για να προσπελάσει ο δράστης το αντικείμενο της κλοπής, ακόμα και εάν δεν χρησιμοποιεί βία, βρισκόμαστε στο όριο του γλωσσικού νοήματος της έννοιας της διαρρήξεως. π.χ. Ο Α βρίσκει μία πόρτα, η οποία δεν είναι κλειδωμένη, και, για να μην τη σπάσει, χρησιμοποιεί ταυτότητα. / Ο Α, καταφέρνει με ηλεκτρονικό σύστημα να εξουδετερώσει το ηλεκτρονικό κλείδωμα. Διάρρηξη ΔΕΝ αποτελεί π.χ. το άνοιγμα ξεκλειδωτης πόρτας με χρήση του πομόλου ή η είσοδος του δράστη από ανοιχτό παράθυρο.

Ποιο είναι το αντικείμενο της διάρρηξης;

Ο νόμος δεν ορίζει το αντικείμενο της διαρρήξεως. Περιλαμβάνονται με βεβαιότητα όλοι οι προφυλαγμένοι κλειστοί χώροι: κατοικία, γραφείο, δημόσιο κτήριο, αποθήκη, εξοχική κατοικία, κοντέινερ, σκάφος με χώρο που κλειδώνει, φορτηγό, αυτοκίνητο, κ.λπ.. Ακόμα και οι περιφραγμένοι υπαίθριοι χώροι μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διάρρηξης.

Εάν κάποιος βρήκε ανοιχτή πόρτα, μπήκε σε ένα γραφείο και βρήκε μέσα χρηματοκιβώτιο, το οποίο άνοιξε με τρυπάνι, έχει κάνει διάρρηξη; Υποστηρίζεται η άποψη ότι διάρρηξη νοείται μόνο όταν ο δράστης μπορεί να μπει μέσα στον χώρο αυτό. Στο χρηματοκιβώτιο (ή τραπεζική θυρίδα ή ντουλάπι, κ.λπ.) δεν μπορεί να μπει. Άρα, δεν το διαρρηγνύει. Υποστηρίζεται και η άποψη ότι ο νόμος δεν διακρίνει.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΛΟΠΗΣ ΣΕ ΒΑΘΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ:

ΠΚ 374§1

α)

Πράγμα:

1. αφιερωμένο στη θρησκευτική λατρεία, που κρίνεται κατά τους κανόνες της κάθε θρησκείας (π.χ. στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία αφιερωμένες στην θρησκευτική λατρεία θεωρούνται οι εικόνες, το δισκοπότηρο, κ.λπ. και όχι το παγκάρι, τα στασίδια, κ.λπ.)
2. καλλιτεχνικής ή αρχαιολογικής ή ιστορικής σημασίας: Προστέθηκε με τον νέο ΠΚ. Ωστόσο, η διάταξη αυτή μείωσε κατά πολύ το αξιόποινο.
3. τοποθετημένο σε τόπο προορισμένο για θρησκευτική λατρεία: Ως θρησκευτική λατρεία εννοείται κάθε γνωστή (με φανερές δοξασίες και δόγματα) θρησκεία, κατά το Σ.. (π.χ. ναός, τζαμί, συναγωγή – όχι ιδιωτικοί χώροι λατρείας, το γραφείο του ιερέως) π.χ. Ο Α μπαίνει σε μία εκκλησία και αφαιρεί μία επάργυρη εικόνα.

Ratio: Η προσβολή του θρησκευτικού συναισθήματος και το ιδιαίτερα ευάλωτο της ιδιοκτησίας που βρίσκεται σε μία εκκλησία.

β)

Πράγμα:

1. επιστημονικής ή καλλιτεχνικής ή αρχαιολογικής ή ιστορικής σημασίας: Το εάν ένα πράγμα είναι καλλιτεχνικής σημασίας, είναι υποκειμενικά κρινόμενο.
2. που βρίσκεται σε συλλογή εκτεθειμένη σε κοινή θέα ή σε δημόσιο οίκημα ή σε άλλο δημόσιο τόπο: Να είναι εκτεθειμένο σε τόπο προσβάσιμο από κοινό. Η συλλογή μπορεί να είναι είτε ιδιωτική είτε κρατική. Ακόμη και εάν δεν ανήκει σε συλλογή, όμως, (π.χ. άγαλμα σε πλατεία) υπάγεται η κλοπή στη συγκεκριμένη περίπτωση. Δημόσιος τόπος είναι ο τόπος που είναι προσβάσιμος σε αόριστο αριθμό ατόμων. Εάν ένα πράγμα ανήκει σε μία συλλογή, αλλά έχει μεταφερθεί προσωρινά κάπου αλλού (π.χ. σε ιδιωτικό εργαστήριο συντήρησης), αμφισβητείται εάν μπορεί να θεωρηθεί πως υπάγεται σε αυτή την περίπτωση. Μάλλον είναι ορθότερο να πούμε ότι, κατά το νέο ΠΚ, δεν υπάγεται σε αυτή την περίπτωση.

Ratio: Προστατεύεται η ιδιοκτησία και η πολιτιστική κληρονομία.

γ)

Η συνολική αξία των αφαιρεθέντων αντικειμένων να υπερβαίνει το ποσό των €120.000.

Το κριτήριο είναι εμφανώς ποσοτικό. Εάν κάποιος μπει σε έναν χώρο και αφαιρέσει 20 πράγματα, τελεί μία κλοπή. Αρκεί η αξία όλων αθροιστικά των πραγμάτων να υπερβαίνει το ποσό των €120.000.

Ο Α κλέβει αντικείμενο αξίας €120.000 και ο Β €120.000,01. Ο Α θα τιμωρηθεί για πλημμεληματική κλοπή, ενώ ο δεύτερος για κακουργηματική κλοπή. Είναι λογικό; Αυτό είναι το μειονέκτημα των αυστηρών ποσοτικών ορίων – άτοπο. Το πλεονέκτημα είναι η ασφάλεια δικαίου.

δ)

Η κλοπή τελέσθηκε από δύο ή περισσότερους που είχαν οργανωθεί με σκοπό την τέλεση κλοπών.

Ο παλαιός ΠΚ προϋπέθετε να έχουν «ενωθεί»², δίνοντας μία διάρκεια. Ο νέος ΠΚ προϋποθέτει να έχουν «οργανωθεί». Δεν θα πρέπει να έχουν κάνει άλλες κλοπές στο παρελθόν. Μπορεί να είναι και η πρώτη τους κλοπή, αρκεί να έχουν οργανωθεί προς αυτό με σκοπό να τελέσουν και άλλες περισσότερες, αόριστες στον αριθμό τους κλοπές.

² Βλ. ΠΚ 187§3: συμμορία

π.χ. Οι Α, Β, Γ, μέλη οργανωμένης συμμορίας, εισέρχονται στην οικία του Κ και αφαιρούν κινητά από την κατοχή του. Ανεξαρτήτως αξίας των κινητών αυτών, οι Α, Β, Γ θα τιμωρηθούν για κακουργηματική κλοπή.

Ratio: Η ιδιαίτερη επικινδυνότητα που προκύπτει από το γεγονός ότι κάποιοι οργανώνονται μαζί, για να τελέσουν κλοπές.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΛΟΠΗΣ ΣΕ ΒΑΘΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ:

ΠΚ 374§2

Θα πρέπει:

- i. να είναι κλοπή αντικειμένου αξίας τουλάχιστον €120.000.
- ii. να είναι κλοπή, η οποία στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των ΟΤΑ

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ ΚΛΟΠΗΣ:

Κλοπή μικρής αξίας

ΠΚ 377 εδ. α'

Για την ηπιότερη μεταχείριση του δράστη αρκεί το αντικείμενο κλοπής να είναι μικρής αξίας. Το «μικρής αξίας» είναι κάτι πιο διευρυμένο από το «ευτελούς αξίας», που προέβλεπε ο παλαιός ΠΚ. Ουσιαστικά, το πεδίο της προνομιούχου μορφής διευρύνθηκε. Επιπλέον, άλλαξε η ποινή του εγκλήματος, καθώς πλέον δεν προβλέπεται δυνατότητα φυλάκισης.

Τι εννοούμε όταν μιλάμε για «μικρή αξία»; Ο ΑΠ υιοθετεί την άποψη ότι είναι ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας το εάν μία αξία είναι μικρή ή όχι. Ο ΑΠ, δηλαδή, δέχεται περί της αξίας ό,τι έχει πει το δικαστήριο της ουσίας. Ωστόσο, κάτι τέτοιο είναι λάθος. (βλ. κλοπή αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας)

Πλάνη περί την αξία:

Μπορεί ο δράστης να μην γνωρίζει ότι κλέβει αντικείμενο αρχαιολογικής σημασίας. Άρα, αντικειμενικά, η πράξη που τελεί υπάγεται στο ΠΚ 374§1 περ. β'. υποκειμενικά, όμως, θεωρεί πως τελεί μία κλοπή του ΠΚ 372.

Ανατρέχουμε, λοιπόν, στο ΠΚ 30§2, σύμφωνα με το οποίο δεν καταλογίζονται στον δράστη περιστατικά που κατά τον νόμο επαυξάνουν το αξιόποινο της πράξης του, εάν τα αγνοούσε. Πρόκειται για μία μορφή πραγματικής πλάνης του δράστη σχετικά με την ποινική του μεταχείριση.

Στην αντίθετη περίπτωση: π.χ. Ο Α νομίζει ότι τελεί μία κλοπή χρυσού κοσμήματος, ενώ στην πραγματικότητα το κόσμημα είναι μικρής αξίας. Ο δράστης θα τιμωρηθεί για αυτό το οποίο έπραξε, ακόμη και εάν νόμιζε πως τελεί κάποιο βαρύτερο έγκλημα.

Με τον παλαιότερο ΠΚ ο δράστης ετιμωρείτο και για απρόσφορη απόπειρα του βαρύτερου εγκλήματος. Πλέον, δεν ισχύει αυτό.

Κλοπή μικρής αξίας

ΠΚ 377 εδ. β'

Το δικαστήριο μπορεί να κρίνει πως η πράξη είναι ατιμώρητη, εάν (σωρευτικά):

- (α) έχουμε κλοπή μικρής αξίας,
- (β) η κλοπή τελέσθηκε από ανάγκη,
- (γ) η κλοπή τελέσθηκε για άμεση χρήση ή ανάλωση.

π.χ. Ο άπορος Α μπαίνει σε έναν φούρνο, παίρνει ένα κουλούρι και βγαίνει στο πεζοδρόμιο και το τρώει.

Ως «ανάγκη» νοείται μία σοβαρή οικονομική δυσχέρεια που απειλεί τον ίδιο τον δράστη ή και την οικογένειά του. Η ανάγκη αυτή δεν πρέπει να είναι ανυπαίτια. Το αντικείμενο της κλοπής θα πρέπει να καλύπτει μία βασική βιοτική ανάγκη.

Ως «άμεση χρήση ή ανάλωση» εννοείται η κάλυψη προσωρινά της ανάγκης. π.χ. Δεν υπάγεται εδώ η περίπτωση στην οποία ο άπορος Α, προκειμένου να ζεσταθεί κλέβει έναν τόνο ξύλα, για να περάσει ένα μήνα.

Τι συμβαίνει όταν συρρέουν προνομιούχος και διακεκριμένη μορφή κλοπής;

π.χ. Ο Α εισέρχεται στην κατοικία του Β με διάρρηξη και αφαιρεί από εκεί μόνο ένα πράγμα μικρής αξίας. -> Εφαρμόζεται το ΠΚ 377 (βλ. ΠΚ 377 εδ. α').

Υφαίρεση

Υπό τον προϊσχύσαντα ΠΚ προβλεπόταν (στο παλαιό ΠΚ 378) το έγκλημα της υφαίρεσεως. Επρόκειτο για την κλοπή μεταξύ συγγενών. Διωκόταν μόνο κατ' έγκληση.

Ο νέος ΠΚ έχει μία διαφορετική ρύθμιση, στο **ΠΚ 381§1**.

- εδ. α': Αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου και κλοπή ιδιαίτερα μικρής αξίας -> χρειάζεται έγκληση.
- εδ. β': Κλοπή (βασικό έγκλημα και όλες οι διακεκριμένες μορφές) -> αυτεπάγγελτη δίωξη. Ο παθών μπορεί να δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη, οπότε και παύει
- Για την ΠΚ 374§2 (κλοπή κατά του δημοσίου) δεν προβλέπεται τίποτα. Ισχύει ο γενικός κανόνας της αυτεπάγγελτης ποινικής δίωξης, χωρίς δυνατότητα να παύσει αυτή, κατόπιν δήλωσης του παθόντος.

ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΗ

ΠΚ 375

Υ.Υ.	Δόλος
Α.Υ.	1. Πράγμα 2. Κινητό 3. Ξένο 4. Κατοχή του δράστη επί του ξ.κ.π. 5. Ιδιοποίηση του ξ.κ.π. από τον κάτοχο 6. Παράνομο της ιδιοποίησης

π.χ. Ο Α χρησιδανείζει στον Β τον φορητό του η/υ. Συμφωνούν ότι ο Β θα του τον επιστρέψει μετά από 3 εβδομάδες. Παρέρχονται οι 3 εβδομάδες και ο Β αρνείται να επιστρέψει, ως οφείλει, τον η/υ στον Α και μάλιστα τον πωλεί στον Γ. Έχουμε περίπτωση υπεξαίρεσης.

Η εγκληματική συμπεριφορά της υπεξαίρεσης έγκειται στο ότι ο δράστης ιδιοποιείται παρανόμως το ξένο κινητό πράγμα το οποίο βρίσκεται ήδη στην κατοχή του.

Προστατευόμενο έννομο αγαθό:

Το ξένο κινητό πράγμα. Και εδώ το πράγμα μπορεί να είναι ξένο εν όλω ή εν μέρει.

Σχέση υπεξαίρεσης με συμβάσεις του ενοχικού δικαίου:

Επί συμβάσεως δανείου ο δανειστής μεταβιβάζει τα ξένα κινητά πράγματα (π.χ. χρήματα) και, επομένως, ο δανειολήπτης αποκτά κυριότητα επί αυτών. Η μη επιστροφή του δανείου δεν συνιστά υπεξαίρεση, καθώς δεν υπάρχει ξένο κινητό. ≠ Στη σύμβαση του χρησιδανείου παραδίδεται απλώς η κατοχή. Δεν μεταβιβάζεται η κυριότητα. Ο χρήστης παραχωρεί στον χρησάμενο την χρήση του πράγματος. Εάν ο χρησάμενος δεν επιστρέψει το πράγμα, τελεί υπεξαίρεση. Το ίδιο συμβαίνει και στη σύμβαση μισθώσεως πράγματος (ΑΚ 574). Ο εκμισθωτής παραχωρεί στον μισθωτή τη χρήση του πράγματος και ο μισθωτής καταβάλλει το μίσθωμα.

Στη σύμβαση πώλησεως (ΑΚ 513) αναλαμβάνουν αμφότερα τα μέρη να μεταβιβάσουν ο ένας το πωλούμενο πράγμα κατά κυριότητα και ο άλλος το τίμημα κατά κυριότητα.

Έστω η εξής περίπτωση: Ο Α είναι αντιπρόσωπος αυτοκινήτων. Ο Β θέλει να αγοράσει αυτοκίνητο από τον Α. Το αυτοκίνητο που θέλει ο Β δεν είναι ετοιμοπαράδοτο. Θα πρέπει να παραγγελθεί από το εξωτερικό. Για το λόγο αυτό, ο Β καταβάλλει ένα μέρος του τιμήματος ως προκαταβολή, αναμένοντας από τον Α να του φέρει το αυτοκίνητο. Ο Α δεν φέρνει το αυτοκίνητο. Ο Β υπαναχωρεί από την σύμβαση και ζητά από τον Α να του επιστρέψει τα χρήματά του, πράγμα το οποίο αρνείται. Δεν έχουμε περίπτωση υπεξαίρεσης, καθώς η καταβολή τη προκαταβολής από τον Β στον Α επιφέρει μεταβίβαση της κυριότητας.

Έστω η εξής περίπτωση: Ο Α είναι πωλητής. Συμβάλλεται με τον αγοραστή Β για την πώληση ενός αυτοκινήτου. Το αυτοκίνητο στοιχίζει €20.000. ο Β δεν έχει όλο το τίμημα. Δίνει προκαταβολή και συμφωνούν ότι το υπόλοιπο ποσό θα αποπληρωθεί σε δόσεις. Ο πωλητής προβαίνει σε παρακράτηση της κυριότητας (ΑΚ 532). Ο Β καθίσταται κάτοχος του αυτοκινήτου, αλλά όχι κύριος. Ο Β δεν εξοφλεί τις δόσεις. Ο Α υπαναχωρεί και ζητεί πίσω το αυτοκίνητο. Εάν ο Β δεν επιστρέψει το αυτοκίνητο, τελεί υπεξαίρεση.

Στη σύμβαση εντολής του ΑΚ 713: Ο Β δίνει στον γραμματέα του Α το ποσό για την πληρωμή του ηλεκτρικού ρεύματος δίνοντάς του εντολή να εξοφλήσει τον λογαριασμό. Ο Α αποκτά κατοχή επί των χρημάτων αλλά όχι κυριότητα. Εάν υποτεθεί ότι ο εντολοδόχος τα χρήματα αυτά τα καταθέσει στον προσωπικό τραπεζικό του λογαριασμό, τελεί υπεξαίρεση.

Στη σύμβαση παρακαταθήκης του ΑΚ 822: Ο θεματοφύλακας καθίσταται κάτοχος αλλά όχι κύριος του πράγματος. Συνεπώς, εάν προβεί π.χ. σε ενέργεια πώλησης, τελεί υπεξαίρεση.

ΠΚ 375§4:

περ. α΄: Ο Α παραδίδει το ρολόι του στον Β για να πάει (ο Β) στον κοσμηματοπώλη Κ και να το πωλήσει αντί για τον Α.

- Εάν ο Β το κρατήσει για τον εαυτό του, τελεί υπεξαίρεση της §1.
- Εάν ο Β, ενώ πώλησε το ρολόι, τα χρήματα που εισέπραξε τα βάζει στην τσέπη και δεν τα παραδίδει στον Α, έχουμε εφαρμογή του ΠΚ 375§4. Ο Β έχει καταστεί κύριος των χρημάτων. Επομένως, κατ' αρχήν δεν τελεί υπεξαίρεση μην παραδίδοντάς τα στον Α. Ωστόσο, σύμφωνα με το ΠΚ 375§4 περ. α΄, το τίμημα που έλαβε ο Β εξομοιώνεται με ξένο κινητό πράγμα.

περ. β΄:

Ο Α δίνει στον Β ένα χρηματικό ποσό, για να αγοράσει (ο Β για τον Α) ένα ρολόι.

- Εάν ο Β καταθέσει τα λεφτά στον λογαριασμό του, έχουμε υπεξαίρεση της §1.
- Εάν ο Β, αφότου αγοράσει το ρολόι, αποφασίζει να το κρατήσει για τον εαυτό του, κατ' αρχήν δεν τελεί υπεξαίρεση, καθώς το ρολόι δεν είναι ξένο κινητό, εφόσον μέσω της σύμβασης πώλησεως ο Β κατέστη κύριος του ρολογιού. Ωστόσο, σύμφωνα με το ΠΚ 375§4 περ. β΄, το πράγμα εξομοιώνεται με ξένο κινητό και, συνεπώς, τελείται υπεξαίρεση.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΚΑΤΟΧΗΣ»:

Φυσική εξουσίαση επί του πράγματος με βούληση φυσικής εξουσιάσεως. Ισχύουν όσα και στην κλοπή.

Τρόπος Κτήσεως Κατοχής: Την κατοχή στην υπεξαίρεση μπορεί να έχει αποκτήσει κανείς μέσω παράδοσης της κατοχής από τον κύριο (π.χ. λόγω σύμβασης έργου, λόγω σύμβασης εντολής). Η παράδοση της κατοχής μπορεί να γίνει και από τρίτον π.χ.1. Ο Α είναι ταμίας σε τράπεζα. Ο ταμίας αποκτά κατοχή των χρημάτων του ταμείου του. Την κυριότητα των χρημάτων έχει το τραπεζικό ίδρυμα. Την κατοχή την απέκτησε από τρίτους – τους πελάτες της τράπεζας. π.χ.2. Ο δικηγόρος Α εισπράττει χρήματα για λογαριασμό του εντολέα του Β και τα ιδιοποιείται. Τελεί υπεξαίρεση. Η παράδοση της κατοχής έχει γίνει από τρίτο. Η κυριότητα μπορεί να αποκτηθεί επιπλέον εκ λάθους. π.χ. Ο Α έχει παραγγείλει ένα στεγνωτήριο από την επιχείρηση Ε. Συμφωνούν ότι θα του το παραδώσουν με μεταφορική εταιρεία. Από λάθος της μεταφορικής εταιρείας, όμως, του παραδίδεται στεγνωτήριο διπλάσιας αξίας. Ο Α αποφασίζει να το κρατήσει. Αποκτά την κατοχή από λάθος του μεταφορέα. Τελεί υπεξαίρεση.

Συμπέρασμα: Η κατοχή μπορεί να αποκτηθεί με οποιονδήποτε τρόπο!

Χρόνος Κτήσεως Κατοχής: Κατ' αρχήν, πρώτα κάποιος αποκτά την κατοχή στο πράγμα και στη συνέχεια το ιδιοποιείται. Σύμφωνα με τη στενή ερμηνεία, πράγματι, για να έχουμε υπεξαίρεση, θα πρέπει να προηγείται η κτήση της κατοχής από την ιδιοποίηση. Κατά άλλη άποψη, καλουμένη *μικρή διορθωτική ερμηνεία*, η κτήση της κατοχής δεν είναι απαραίτητο να προηγείται της ιδιοποίησης, αλλά είναι δυνατό να συμπίπτει χρονικά με αυτή. π.χ. Ο Α βρίσκει στο δρόμο ένα πορτοφόλι. Το ανοίγει, παίρνει τα χρήματα και τα βάζει στην τσέπη του. Σύμφωνα με την δεύτερη άποψη, μπορεί σε αυτό το παράδειγμα να έχουμε υπεξαίρεση.

π.χ. Ο Β, καθώς περπατά στον δρόμο, πεθαίνει στο χρονικό σημείο t , έχοντας στην τσέπη του ένα πορτοφόλι. Λίγο μετά, ενώ ο Β κείται πεθαμένος, το χρονικό σημείο t_1 , ο Α τον βλέπει, ανοίγει τις τσέπες του και του παίρνει το πορτοφόλι. Ο Β, μέχρι να πεθάνει, είχε κυριότητα και φυσική εξουσίαση επί του πορτοφολιού του. Μόλις πέθανε, την κυριότητα απέκτησαν οι κληρονόμοι (ΑΚ 1710), είτε το ξέρουν είτε όχι. Άρα, το πορτοφόλι ως προς τον Α είναι ξένο κινητό πράγμα. επί του πορτοφολιού, όμως, δεν υπάρχει κατοχή, καθώς κανείς δεν ασκεί την φυσική εξουσίαση επί αυτού. Άρα, ο Α δεν τελεί κλοπή, αλλά υπεξαίρεση κατ' τη μικρή διορθωτική ερμηνεία.

ΑΚ 983: Την ώρα που πεθαίνει ο νομέας ή κάτοχος, οι κληρονόμοι αποκτούν αμέσως την νομή ή κατοχή. Στο παράδειγμά μας, ο Β, μέχρι το χρονικό σημείο t είναι κάτοχος. Μετά τον θάνατό του, κάτοχοι είναι οι κληρονόμοι. Ωστόσο η νέα αυτή κατοχή είναι κατά πλάσμα δικαίου. Για το Ποινικό Δίκαιο, θα πρέπει να αναλάβουν το πράγμα, για να αποκτήσουν κατοχή.

Παραλλαγή: Ο Β, κείται αναίσθητος, αλλά ακόμα ζωντανός στο έδαφος. Εάν τον πλησιάσει ο Γ, του ψάξει τις τσέπες και του πάρει το πορτοφόλι, τελεί κλοπή, καθώς και ο λιπόθυμος ακόμα άνθρωπος έχει κατοχή.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ – ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ:

Ο καταθέτης Κ, δίνοντας τα χρήματά του στην τράπεζα Τ, συνάπτει μαζί της σύμβαση ανώμαλης παρακαταθήκης (ΑΚ 830). Εφαρμόζονται οι διατάξεις του δανείου. Δηλαδή, ο καταθέτης δανείζει την τράπεζα. Άρα η τράπεζα αποκτά κυριότητα επί των χρημάτων.

ΚΟΙΝΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ:

άρ. 1 ν. 5638/1932

Κάθε ένας από τους συνδικαιούχους μπορεί να κινεί τον λογαριασμό. Πρόβλημα υπάρχει εάν κινήσει τα χρήματα ενάντια στην εσωτερική, μεταξύ των συνδικαιούχων, συνεννόηση. Εάν γίνει αυτό, καμία ποινική αξίωση δεν υπάρχει από μέρους του ενός συνδικαιούχου προς τον άλλο. Μόνο αστικές αξιώσεις υπάρχουν.

ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΗΣ:

Πρόκειται για την εγκληματική πράξη της υπεξαίρεσεως.

π.χ. Ο Β χρησιδανείζει ένα βιβλίο στον Α και συμφωνούν να του το επιστρέψει σε λίγες ημέρες. Ο Α αποκτά την κατοχή του βιβλίου. Την 1/12/2020 ο Α αποφασίζει να μην επιστρέψει το βιβλίο. Στις 2/12/2020 ο Β ανακοινώνει την απόφασή του αυτή στην σύζυγό του Γ. Στις 3/12/2020 ανακοινώνει την απόφασή του και στον Β. Στις 4/12/2020 ο Α πουλά στον Δ αυτό το βιβλίο. Ποια πράξη συνιστά ιδιοποίηση;

Έχουν διατυπωθεί δύο απόψεις για την έννοια της ιδιοποίησης:

1. Θεωρία της εξωτερίκευσης: (την ακολουθεί και η Νομολογία ΑΠ) Ιδιοποίηση αποτελεί κάθε ενέργεια ή παράλειψη του δράστη με την οποία εξωτερικεύεται η πρόθεσή του να ενσωματώσει το ξένο πράγμα στην περιουσία του. Στο παραπάνω παράδειγμα κάθε ενέργεια του Α στις 2,3,4/12/2020 συνιστά εξωτερίκευση της πρόθεσής του και άρα ιδιοποίηση.
2. Μόνο το γεγονός ότι κάποιος εξωτερικεύει την πρόθεσή του να ενσωματώσει το ξένο κινητό στην περιουσία του δεν συνιστά ενσωμάτωση. Συνεπώς, υποστηρίζεται πως ιδιοποίηση είναι κάθε ενέργεια του κατόχου με την οποία επέρχεται ευθέως και αμέσως η ενσωμάτωση του πράγματος, έστω και πρόσκαιρα, στην περιουσία του κατόχου με ταυτόχρονο αποκλεισμό του κυρίου από αυτό. Άρα, η ιδιοποίηση εδώ είναι ίδια με την ιδιοποίηση επί κλοπής.

Η προσφορά προς πώληση συνιστά πράξη ιδιοποίησης;

- Κατά τον Μυλωνόπουλο, συνιστά πράξη ιδιοποίησης, διότι ο κάτοχος μεταχειρίζεται το ξένο κινητό ως δικό του.
- Κατά τον Μπιτζιλέκη, συνιστά απόπειρα υπεξαίρεσεως, διότι το γεγονός ότι μπήκε πωλητήριο στο πράγμα δεν σημαίνει ότι επήλθε και οριστικά η απώλεια του πράγματος.

Παράδειγμα ιδιοποίησης:

- Ο δικηγόρος κερδίζει μία δίκη. Εισπράττει από τον αντίδικο χρήματα. Δεν τα αποδίδει αμέσως στον εντολέα. Αυτό δεν συνιστά υπεξαίρεση. Εάν, όμως, ο εντολέας ζητήσει τα χρήματα, αλλά ο δικηγόρος απαντά υπεκφεύγοντας, τελεί υπεξαίρεση.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ»:

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου δεν συντρέχει παράνομη ιδιοποίηση, επειδή υπάρχει σχετικό δικαίωμα.

π.χ.1. Ένας δικηγόρος κερδίζει μία υπόθεση του πελάτη του και εισπράττει από τον αντίδικο €10.000. Έχει συμφωνήσει με τον πελάτη του ότι θα κρατήσει ως αμοιβή το 10%. Κρατά, λοιπόν, τα €1.000. Η ιδιοποίηση αυτή δεν είναι παράνομη, γιατί είχαν συμφωνήσει να γίνει αυτό.

π.χ.2. Ο Α είναι θεματοφύλακας. Έχει στην κατοχή του έναν ξένο πίνακα. Έχει συμφωνήσει ο Α με τον κύριο ότι θα κρατά τον ξένο πίνακα στην κατοχή του για όσο χρονικό διάστημα ο κύριος θα βρίσκεται σε διακοπές. Επιστρέφει ο κύριος και πηγαίνει στον Α λέγοντάς του να του παραδώσει τον πίνακα. Ο θεματοφύλακας ζητά την αμοιβή του, διαφορετικά δεν παραδίδει τον πίνακα. Παρακρατά το ξένο κινητό, αλλά έχει νόμιμο δικαίωμα. Οπότε, η παρακράτηση αυτή δεν αποτελεί παράνομη ιδιοποίηση. (βλ. και ΑΚ 325 + 374)

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΕΩΣ

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΕΩΣ ΣΕ ΒΑΘΜΟ ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΟΣ

1. Υπεξαίρεση αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας – Η ιδιαίτερη μεγάλη αξία φθάνει και εδώ μέχρι €120.000. Ισχύουν όσα για την κλοπή αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας.
2. Υπεξαίρεση με διάψευση εμπιστοσύνης: Το να είναι κάποιος πρόσωπο εμπιστοσύνης και να διαψεύδεται η εμπιστοσύνη σε αυτόν ενέχει μείζονα απαξία (π.χ. Ο Β δίνει στον Α, λογιστή/δικηγόρο του, χρήματα για να πληρώσει κάποια υποχρέωσή του. Ο Α υπεξαιρεί τα χρήματα.).

Οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης συνίστανται στο να υπάρχει ένα αντικείμενο εμπιστευμένο στον δράστη και η εμπιστευση αυτή να έχει γίνει για κάποιους λόγους (από ανάγκη ή λόγω ιδιαίτερων ιδιοτήτων).

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΕΜΠΙΣΤΕΥΣΗΣ»:

π.χ.1. Ο Α, σε περίπτωση ναυαγίου, παραδίδει τα κοσμήματά του στον Β, για να σώσει ο Α το παιδί του. Ο Β υπεξαιρεί τα κοσμήματα.
π.χ.2. Ο Β εμπιστεύεται στον εντολοδόχο του Α ένα χρηματικό ποσό. Το πρόσωπο αυτό διαψεύδει την εμπιστοσύνη του και υπεξαιρεί τα χρήματα. Η εμπιστευση προϋποθέτει (α) παράδοση του πράγματος στον κάτοχο, η οποία βασίζεται (β) σε υποκειμενική ή εκ του νόμου θεσπισμένη εμπιστοσύνη προς αυτόν, (γ) προκειμένου να μεταχειρισθεί το πράγμα προς συμφέρον του κυρίου.

(α) θα πρέπει να υπάρχει παράδοση λόγω εμπιστευσης και όχι κτήση κατοχής τυχαία π.χ. επειδή το βρήκε στον δρόμο / Η παράδοση μπορεί να έγινε και από τρίτο προς όφελος του κυρίου.

(β) εμπιστοσύνη: υποκειμενική ή θεσμοθετημένη – ο κάτοχος εμπνέει στον κύριο και κάτοχο εμπιστοσύνη (1) λόγω μακροχρόνιας γνωριμίας ή (2) ως εκ του αξιώματος ή της ιδιότητος του κατόχου

(γ) η προσδοκία ότι η μεταχείριση θα γίνει προς το συμφέρον του κυρίου: π.χ. Ο κλέφτης Α έχει στην κατοχή του ξένο κινητό. Το παραδίδει στον συνάδελφό του Β, για να το πουλήσει και να του φέρει το τίμημα. Ο Β το υπεξαιρεί. Δεν ανήκει σε αυτή την περίπτωση το παράδειγμα, καθώς δεν υπάρχει η το στοιχείο της προσδοκίας ότι θα γίνει η μεταχείριση του κλοπιμαίου προς όφελος του κυρίου.

Στην περίπτωση αυτή, λοιπόν, ανήκουν:

- ο εντολοδόχος
- ο διαχειριστής περιουσίας: το πρόσωπο που ενεργεί τόσο υλικές όσο και νομικές πράξεις με εξουσία αντιπροσώπευσης του κυρίου π.χ. Ο Α είναι πρόεδρος μίας εταιρείας. Η εταιρεία έχει απαίτηση από τον Χ. Ο Χ παραδίδει στον Α τα χρήματα, εξοφλώντας

την απαίτηση. Ο Α, αντί να τα καταθέσει στο ταμείο της εταιρείας, τα βάζει στο πορτοφόλι του.

- ο μεσεγγυούχος: το πρόσωπο στο οποίο παραδίδεται ένα πράγμα μέχρις ότου λυθεί το πρόβλημα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του (ΑΚ 831)

Παράδοση λόγω απλής εμπιστοσύνης (π.χ. λόγω φιλίας) δεν αρκεί. Χρειάζεται να υπάρχει εμπιστευση λόγω ανάγκης ή ιδιότητας.

Υπό τον παλαιότερο ΠΚ η διάψευση εμπιστοσύνης ετιμωρείτο ως κακουργηματική μορφή.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΕΩΣ ΣΕ ΒΑΘΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ

1. Αντικείμενο αξίας άνω των €120.000 (ΠΚ 375§2)
2. Υπεξαίρεση σε βάρος του Δημοσίου για αντικείμενο αξίας άνω των €120.000 (ΠΚ 375§3)

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΜΟΡΦΗ ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΕΩΣ

(ΚΛΟΠΗ ΚΑΙ) ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΗ ΜΙΚΡΗΣ ΑΞΙΑΣ

ΠΚ 377

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

ΠΚ 381§1 – Κατ' αρχήν κατόπιν έγκλησης. Εξαίρεση: Η υπεξαίρεση σε βάρος του Δημοσίου.

ΛΗΣΤΕΙΑ

ΠΚ 380

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΛΗΣΤΕΙΑΣ

Α. Ληστεία εν στενή εννοία (άρ. 380 παρ. 1 Π.Κ., 1^η περ.)

Υ.Σ.Α.		
Υ.Υ.	Δόλος	Σκοπός παρανόμου ιδιοποίησης
A.Y.	1.α. Σωματική βία εναντίον προσώπου ή 1.β. Απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής 2. Κλοπή [2.1. Πράγμα 2.2. Κινητό 2.3. Ξένο 2.4. Κατοχή άλλου επί του ξ.κ.π. 2.5. Αφαίρεση του ξ.κ.π. από την κατοχή άλλου]	

Β. Ληστρική εκβίαση (άρ. 380 παρ. 1 Π.Κ., 2^η περ.)

Υ.Σ.Α.		
Υ.Υ.	Δόλος	Σκοπός παρανόμου ιδιοποίησης
A.Y.	1.α. Σωματική βία εναντίον προσώπου ή 1.β. Απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής 2. Εξαναγκασμός σε παράδοση ξ.κ.π. [2.1. Πράγμα 2.2. Κινητό 2.3. Ξένο 2.4. Κατοχή άλλου επί του ξ.κ.π. 2.5. Παράδοση του ξ.κ.π. στον δράστη]	

Γ. Ληστρική κλοπή (άρ. 380 παρ. 3 Π.Κ.)

Υ.Σ.Α.		
Υ.Υ.	Δόλος	1. Σκοπός παρανόμου ιδιοποίησης 2. Σκοπός διατήρησης του κλαπέντος
A.Y.	1. Τετελεσμένη κλοπή (ή ληστεία) με συμμετοχή του δράστη της λ.κ. 2. Κατάληψη του δράστη της λ.κ. «εν κλοπή» (ή «εν ληστεία») 3. Κατάληψη επ' αυτοφώρω 4.α. Σωματική βία εναντίον προσώπου ή 4.β. Απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής	

Είδη ληστείας:

1. Ληστεία εν στενή εννοία: Ο δράστης (Α) ασκεί σωματική βία ή απειλές (κατά του Β) και αφαιρεί από αυτόν ξένο κινητό. Είναι ένα σύνθετο εν στενή εννοία έγκλημα ληστείας: παράνομη βία (ΠΚ 330: σωματική βία ή απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο ζωής ή σώματος) + κλοπή (ΠΚ 372).
2. Ληστρική εκβίαση: Ο δράστης (Α) ασκεί σωματική βία (κατά του Β) και εξαναγκάζει σε παράδοση ξένου κινητού πράγματος. Και εδώ έχουμε σωματική βία ή απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο ζωής ή σώματος, αλλά όχι κλοπή, καθώς ο παθών εξαναγκάζεται σε παράδοση του κινητού.
3. Ληστρική κλοπή: π.χ. Ο Α μπαίνει στο σπίτι του Β και τον κλέβει. Βγαίνοντας με τα κοσμήματα ανά χείρας καταλαμβάνεται επ' αυτοφώρω από τον Β και επιχειρεί να του πά-

ρει τα κοσμήματα πίσω. Ο Α βγάζει όπλο και απειλεί τον Β «μην κάνει θήμα, στην άναψα» ή τον γρονθοκοπεί, ώστε να τον εμποδίσει να αναλάβει τα κοσμήματα. Σε σύγκριση με την εν στενή έννοια ληστεία, όπου χρησιμοποιείται βία, για να αποκτηθεί η κατοχή, εδώ, η χρήση βίας γίνεται, για να διατηρηθεί η κατοχή του κλοπιμαίου.

Ληστεία εν στενή έννοια

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ:

Η έννοια της βίας και της απειλής συνίσταται σε εξαναγκασμό. Ο εξαναγκασμός συνίσταται στην παρεμπόδιση των σωματικών λειτουργιών του εξαναγκαζομένου. Είναι ένα έγκλημα υπερχειλούς υποκειμενικής υποστάσεως. Ασκείται βία ή απειλή, με σκοπό να υπάρξει παράνομη ιδιοποίηση από τον δράστη.

Η σωματική βία θα πρέπει να είναι κατά προσώπου – άμεση επενέργεια επί του σώματος. ΠΚ 13 περ. δ': Σωματική βία είναι και η περιαγωγή σε κατάσταση αναισθησίας.

Η άσκηση (σωματικής) βίας δεν προϋποθέτει την πρόκληση σωματικής βλάβης, παρότι αυτό μπορεί να είναι σύνηθες. Η ληστεία αρκείται στην άσκηση της σωματικής βίας μόνο. Εάν προκληθεί και σωματική βλάβη, ο δράστης θα έχει τελέσει και το έγκλημα της σωματικής βλάβης, το οποίο συρρέει αληθώς κατ' ιδέαν με τη ληστεία.

Αποδέκτης βίας:

Ο κύριος ή ο κάτοχος του κινητού, ο συγκάτοχος, τρίτα πρόσωπα που είναι συνδεδεμένα με τον ιδιοκτήτη και είναι υποχρεωμένα ή πρόθυμα να παρεμποδίσουν τον ληστή.

ΑΠΕΙΛΕΣ:

Πρόκειται για εξαγγελία κακού (π.χ. «θα σε σκοτώσω», «θα σε διασύρω») στρεφόμενου κατά του απειλουμένου ή κατά άλλου προσώπου και του οποίου (κακού) η πραγμάτωση εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από τον απειλούντα.

Η απειλή μπορεί να είναι και σιωπηρή. π.χ. Ο Α στρέφει όπλο κατά του Β και του λέει «φέρε μου τα λεφτά σου». Συνάγεται έμμεσα ότι εάν δεν του δώσει τα χρήματα, θα τον σκοτώσει.

Το εξαγγελλλόμενο κακό μπορεί να επέλθει και σε κάποιον τρίτο. μέχρι ποιου σημείου εκτείνεται η έννοια του τρίτου; Όχι μόνο πρόσωπα για τα οποία ο απειλούμενος έχει κάποια ιδιαίτερη συμπάθεια, αλλά και οποιοσδήποτε τρίτος. π.χ. «Εάν δεν μου δώσεις τα χρήματα, θα σκοτώσω το παιδί σου.», «Εάν δεν μου δώσεις τα χρήματα, θα σκοτώσω τον παιδάκι που περνά από έξω»

Θα πρέπει η απειλή να είναι πραγματοποιήσιμη; Το ζήτημα είναι η λεγομένη σοβαρότητα της απειλής. Ο δράστης, δηλαδή, θα πρέπει να έχει την πρόθεση να εκληφθεί η απειλή του ως σοβαρή. π.χ. Μπορεί κανείς να απειλήσει και με ψεύτικο όπλο. Ωστόσο, εάν αυτό γίνει αντιληπτό, τελείται απόπειρα ληστείας.

Ο κίνδυνος είναι επικείμενος, όταν η πραγμάτωσή του παρουσιάζεται ως άμεση.

ΜΕΣΟ-ΣΚΟΠΟΣ:

Η βία ή απειλή ασκούνται για την απόκτηση της κατοχής.

Θα πρέπει να υπάρχει σχέση μέσου προς σκοπό, άμεση χρονική και τοπική συνάφεια μεταξύ τους. π.χ. Ο Α γρονθοκοπεί τον Β και του παίρνει τα κλειδιά του εξοχικού του την επομένη εισέρχεται στο εξοχικό και αφαιρεί κινητά. Εν προκειμένω, συνάφεια υπάρχει μόνο ως προς το κλειδί. Για να πάρει το κλειδί ο Α τελεί ληστεία.

Εάν έχει τελεσθεί κλοπή και στη συνέχεια ασκείται βία, στο στάδιο της ουσιαστικής αποπερατώσεως, μπορεί να έχουμε ληστρική κλοπή της §3.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ:

Δόλος + Σκοπός παρανόμου ιδιοποίησης → Υπερχειλής υποκειμενική υπόσταση

ΑΠΟΠΕΙΡΑ:

Απόπειρα ληστείας υπάρχει από όταν αρχίζει η πράξη της σωματικής βίας ή της απειλής μέχρι τη στιγμή που θα επέλθει το τετελεσμένο/θα πραγματοποιηθεί η αφαίρεση. π.χ. Ο Α εισέρχεται την οικία του Β, τον γρονθοκοπεί και κινείται για να πάρει τα χρήματα. Έρχεται η αστυνομία και τον συλλαμβάνει. Απόπειρα ληστείας.

Ληστρική Κλοπή

Επ' αυτοφώρω κατάληψη δράστη:

- Θα πρέπει να υπάρχει μία χρονική και τοπική εγγύτητα μεταξύ του εγκλήματος και της επ' αυτοφώρω κατάληψης.
- Κατάληψη υπάρχει και όταν ο δράστης της κλοπής γίνεται αντιληπτός και καταλαμβάνεται από τον ιδιοκτήτη ή τον κάτοχο ή οποιονδήποτε τρίτο. π.χ. ο Α μπαίνει στην οικία του Β να κλέψει τα κοσμήματα και γίνεται αντιληπτός από τον Γ, περαστικό.
- Είναι αδιάφορο εάν ο τρίτος, ο οποίος καταλαμβάνει τον δράστη επ' αυτοφώρω, επιχειρεί να αναλάβει το πράγμα ή ασκεί βία ή απειλές στον δράστη μην έχοντας πρόθεση να αναλάβει το πράγμα (π.χ. λόγω φόβου).
- Ο τρίτος μπορεί να αντιλαμβάνεται τον Α, αλλά όχι ως κλέφτη.
- Ο τρίτος δεν αντιλαμβάνεται καθόλου τον Α. Ο Α, όμως, θεωρεί πως έγινε αντιληπτός. Προληπτικά, λοιπόν, ασκεί βία κατά του τρίτου ακόμα και εάν δεν είχε γίνει αντιληπτός. Αλλά ακόμα και εάν ο Α αντιλαμβάνεται πως ο τρίτος δεν τον έχει δει, αλλά τον χτυπά για να μην τον ακολουθήσει κανείς.

Υποκειμενική υπόσταση:

1. Δόλος
2. Υποκειμενικό στοιχείο του αδίκου:
 - 2.1. Σκοπός παρανόμου ιδιοποίησης
 - 2.2. Σκοπός διατηρήσεως του κλοπιμαίου

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΛΗΣΤΕΙΑΣ

ΠΚ 380§2

Στις διακεκριμένες μορφές προβλέπονται αυστηρότερες ποινές.

1. Αποβλέπει στο αποτέλεσμα της πράξης – Εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο

π.χ. Ο Α εισέρχεται στην οικία του Β, ο οποίος βρίσκεται εντός της οικίας. Ο Β ασκεί βία, προκειμένου να αποτρέψει τον Α από το να τον κλέψει. Ο Α αρχίζει να γρονθοκοπεί τον Β, ο οποίος από τις γροθιές πεθαίνει.

Τα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα εγκλήματα προβλέπονται στο ΠΚ 29. αναφορικά με το ΠΚ 29 σημειώνονται τα εξής:

- Το εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα θα πρέπει να προβλέπεται και αυτετελώς στον ΠΚ ως έγκλημα αμέλειας (ΕΔΩ: ΠΚ 302 – για την ανθρωποκτονία από αμέλεια + ΠΚ 314 – για την σωματική βλάβη από αμέλεια)
- Σε ό,τι αφορά το βαρύτερο αποτέλεσμα της βαριάς σωματικής βλάβης, εφαρμόζεται το ΠΚ 380§2 είτε ο δράστης είχε αμέλεια ως προς αυτό είτε δόλο.
- Σε ό,τι αφορά το βαρύτερο αποτέλεσμα της ανθρωποκτονίας, εφαρμόζεται το ΠΚ 380§2 εάν ο δράστης είχε αμέλεια ως προς αυτό. ≠ Σε περίπτωση δόλου του δράστη

ως προς το βαρύτερο αυτό αποτέλεσμα, ΔΕΝ θα εφαρμοσθεί το ΠΚ 380§2, αλλά ο δράστης θα τιμωρηθεί για ληστεία (ΠΚ 380§1) σε αληθή κατ' ιδέα συρροή με ανθρωποκτονία εκ προθέσεως (ΠΚ 299§1), καθώς η πράξη που προκάλεσε τον θάνατο τιμωρείται αυστηρότερα σε συρροή (ΠΚ 299§1 + ΠΚ 380§1 -> ισόβια κάθειρξη + κάθειρξη 5-15 ετών), από ό,τι την τιμωρεί η ΠΚ 380§2 (-> ισόβια κάθειρξη + χρηματική ποινή).

ΑΡΑ: Ο κανόνας είναι ότι τα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα εγκλήματα τιμωρούνται βάσει του ΠΚ 380§2, εκτός εάν βάσει άλλης ποινικής διάταξης υπάρχει βαρύτερη ποινική μεταχείριση.

- Εάν το βαρύτερο αποτέλεσμα προκύπτει από ληστρική κλοπή, εφαρμόζεται και πάλι το ΠΚ 380§2 ως διακεκριμένη κλοπή της §3 αυτή τη φορά.

2. Αποβλέπει στον τρόπο τελέσεως της πράξης – Ληστεία με ιδιαίτερη σκληρότητα

Ιδιαίτερη σκληρότητα έχουμε όταν προκαλείται ιδιαίτερα μεγάλος πόνος στο θύμα, λόγω βασανισμού, που δεν χαρακτηρίζεται από καθόλου ανθρωπιά.

Συρροές:

1. ΠΚ 380§1 – ΠΚ 380§3: Η ληστεία της §1 απορροφά την ληστρική κλοπή της §3.
 2. ΠΚ 380§1,2 – ΠΚ 380§3: Η διακεκριμένη (§2) προηγηθείσα ληστεία (§1) απορροφά την επακολουθούσα ληστρική κλοπή (§3) ως βαρύτερη.
- ΚΑΝΟΝΑΣ: Η διακεκριμένη μορφή απορροφά την απλή.

ΑΠΑΤΗ

ΠΚ 386

Υ.Υ.	Άμεσος δόλος β' βαθμού («Εν γνώσει» τέλεση)	Δόλος						Υ.Σ.Α.: Σκοπός παρανόμου περιουσιακού οφέλους
Α.Υ.	1. Πράξη εξαπάτησης: 1.α. Παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών 1.β. Αθέμιτη απόκρυψη 1.γ. Αθέμιτη παρασιώπηση	→	2. Πλάνη του εξαπατηθέντος	→	3. Περιουσιακή διάθεση (πράξη παράλειψη ή ανοχή)	→	4. Περιουσιακή βλάβη	↗ 6. Υλική αντιστοιχία βλάβης και οφέλους
			5. Αιτιότητα (c.s.q.n.)		5. Αιτιότητα (c.s.q.n.)		5. Αιτιότητα (c.s.q.n.)	

π.χ.1. Ο Α πωλεί στον Β έναν ζωγραφικό πίνακα. Ο Α λέει «Ο πίνακας που σου πωλώ είναι γνήσιος πίνακας του Νικηφόρου Λύτρα». Ο Β, μανιακός συλλέκτης ζωγραφικών πινάκων, αγοράζει τον πίνακα αυτό έναντι €150.000. Ο πίνακας, όμως, στην πραγματικότητα είναι αντίγραφο μηδαμινής αξίας.

Αντικειμενική Υπόσταση:

1. Πράξη εξαπάτησης
2. Πλάνη εξαπατηθέντος
3. Περιουσιακή διάθεση στην οποία προβαίνει ο εξαπατηθείς
4. Από την περιουσιακή διάθεση ο εξαπατηθείς υφίσταται περιουσιακή βλάβη/ζημία
5. Αιτιώδης συνάφεια των παραπάνω κατά την *conditio sine qua non* (η περιουσιακή βλάβη προήλθε από την περιουσιακή διάθεση, η οποία προήλθε από την πλάνη του εξαπατηθέντος, η οποία προήλθε από την πράξη της εξαπάτησης)
6. Υλική αντιστοιχία μεταξύ της βλάβης που υφίσταται ο εξαπατηθείς και του σκοπού/οφέλους που επιδιώκει ο εξαπατήσας.

π.χ.2. Ο Α είναι πωλητής αυτοκινήτων. Ο Β ζητά από τον Α ένα αυτοκίνητο μάρκας Χ. Ο Α του πωλεί έναντι €20.000 ένα αυτοκίνητο ως καινούργιο, ενώ στην πραγματικότητα ήταν μεταχειρισμένο, με αγοραία αξία €5.000.

Α.Υ.: Ο Α προέβη στην πράξη εξαπάτησης με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών στον Β (καινούριο αυτοκίνητο, ενώ είναι μεταχειρισμένο). Ο Β εξαπατάται πιστεύοντας πως αγοράζει ένα καινούριο αυτοκίνητο. Εξ αιτίας αυτής της πλάνης του, ο Β προβαίνει σε μία διάθεση-πράξη καταβάλλοντας €20.000. Ζημιώνεται, λοιπόν, ο Β κατά €15.000, καθώς έδωσε €20.000 για ένα όχημα αγοραίας αξίας €5.000.

Υ.Υ.: Ο Α έχει άμεσο δόλο β' βαθμού ως προς την πράξη εξαπάτησης και αποσκοπεί στην αποκόμιση παράνομου περιουσιακού οφέλους ύψους €15.000.

1. Πράξη Εξαπάτησης

1. Παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών

2. Αθέμιτη απόκρυψη
3. Αθέμιτη παρασιώπηση

Πράξη εξαπάτησης:

Η πράξη εξαπάτησης συνίσταται συνήθως στην εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών.

παράσταση γεγονότος: Γεγονός είναι ένα περιστατικό ή μία κατάσταση του εξωτερικού κόσμου αναγόμενο στο παρόν ή στο παρελθόν και δεκτικό απόδειξης.

Το γεγονός είναι κάτι τετελεσμένο. Άρα, δεν μπορεί να είναι ψευδές. Ο νομοθέτης εννοεί έναν ψευδή ισχυρισμό ότι έλαβε χώρα στο παρελθόν ή συμβαίνει στο παρόν ένα γεγονός που δεν είναι αληθές.

π.χ. Η επιχείρηση Ε ζητά να προσλάβει πτυχιούχο Πολυτεχνείου. Εμφανίζεται ο Α και λέει πως έχει πράγματι αποφοιτήσει από το Πολυτεχνείο. -> Ψευδής ισχυρισμός που ανάγεται

στο παρελθόν. / Ο Α πωλεί στον Β μία φιάλη ως πανάκριβο γαλλικό κρασί, ενώ στην πραγματικότητα περιέχει χρωματισμένο νερό. -> Ψευδής ισχυρισμός που ανάγεται στο παρόν.

Μπορεί ο ψευδής ισχυρισμός να μην αποδεικνύεται μέσω των αισθήσεων αμέσως. Μπορεί, λοιπόν, και οι ιδιότητες του προσώπου (π.χ. ηλικία) να αποτελεί ψευδή ισχυρισμό. π.χ. Ο Α, παραποιώντας σχετικά έγγραφα, πείθει την εταιρεία Ε πως είναι 30 ετών (αντί για 35) και προσλαμβάνεται στην θέση που απαιτεί ηλικία 25-30.

Τι δεν είναι γεγονός;

- Τα μελλοντικά περιστατικά: Ο Α πωλεί στον Β ένα οικόπεδο εκτός σχεδίου πόλεως. Ο Α ισχυρίζεται πως σε δύο μήνες το οικόπεδο θα ενταχθεί στο σχέδιο πόλεως. Το οικόπεδο δεν εντάσσεται ποτέ στο σχέδιο πόλεως. Ο ισχυρισμός αυτός του Α είναι αναγόμενος στο μέλλον και, συνεπώς, δεν είναι ισχυρισμός γεγονότος. Ο Α δεν τελεί απάτη. ≠ Όταν ο ισχυρισμός συνδέεται με κάτι που ανάγεται στο παρελθόν ή στο παρόν, διωποκειμενικά ελέγξιμο, τελείται απάτη. π.χ. Ο Α πωλεί στον Β τις μετοχές της εταιρείας Ε λέγοντάς του πως θα ανέβει το κέρδος των μετοχών, καθώς η εταιρεία Ε έχει αναλάβει πολύ σημαντικά δημόσια έργα, που θα επιφέρουν την οικονομική της ανάπτυξη. Εάν η Ε δεν έχει αναλάβει αυτά τα έργα, έχουμε πράγματι ισχυρισμό ψευδούς γεγονότος.

- Τα εσωτερικά περιστατικά: Σχετίζονται με την πρόθεση του δράστη να μην κάνει κάτι, ενώ ισχυρίζεται το αντίθετο. π.χ. Ο Α δηλώνει στους γονείς της Β ότι θα την παντρευτεί, προκειμένου να πάρει την προίκα. Ο ισχυρισμός «παντρεύομαι» είναι ένας εσωτερικός ισχυρισμός. Εάν ο ισχυρισμός συνδέεται με περιστατικό του παρόντος ή του παρελθόντος, μπορεί να αποτελεί γεγονός, αρκεί το περιστατικό να είναι διωποκειμενικά ελέγξιμο. π.χ. Ο πωλητής Α παίρνει προκαταβολή από τον αγοραστή Β για να εισαγάγει αυτοκίνητο από το εξωτερικό. Η διαβεβαίωση του Α ότι θα παραγγείλει το αυτοκίνητο, δεν είναι απάτη, ακόμα και εάν δεν έχει πράγματι πρόθεση να παραγγείλει το αυτοκίνητο. / Εάν ο Β έλεγε στον Α ότι έχει παραγγείλει το αυτοκίνητο (ενώ δεν το έχει πράγματι παραγγείλει), συνιστά απάτη, λόγω ισχυρισμού ψευδούς γεγονότος.

Εν γένει η αθέτηση ενοχικής συμβάσεως δεν συνιστά απάτη.

- Αξιολογικές κρίσεις ή Υποκειμενικές κρίσεις ή Γνώμες

π.χ. Ο Α πωλεί στον Β ένα βιβλίο διαβεβαιώνοντάς τον πως είναι εξαιρετικού περιεχομένου. Ο Β το αγοράζει, αλλά το βρίσκει εν τέλει βαρετό.

Το ίδιο ισχύει και όταν κάποιος ισχυρίζεται κάτι για την αξία του πράγματος. π.χ. Ο Α λέει στον Β ότι το κόσμημα που του πωλεί είναι πολύ μεγάλης αξίας. ≠ Όταν, όμως, ισχυρίζεται κανείς πως η αγοραία αξία του πράγματος είναι Χ, ο ισχυρισμός δεν συνιστά απλή αξιολογική κρίση, αλλά συνδέεται με έναν ισχυρισμό γεγονότος σχετικά με την αξία του προϊόντος στην αγορά. π.χ. Ο Α ισχυρίζεται στον Β πως του πωλεί το εν λόγω κόσμημα αξίας €5.000 μόνο €1.000.

Η πράξη εξαπάτησης μπορεί να είναι τριών ειδών:

1. **Παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών** -> Ο δράστης επενεργεί στο νοητικό του θύματος. Είναι μία νοητική διεργασία/επικοινωνία/συμπεριφορά. Η πράξη εξαπάτησης χρειάζεται μία νοητική επικοινωνία μεταξύ του εξαπατώντος και του υποψηφίου προς εξαπάτηση. Μπορεί να γίνει με οιονδήποτε τρόπο (γραφτό, προφορικό, τεχνητό μέσο π.χ. επέμβαση στον μετρητή του ηλεκτρικού ρεύματος, με σημείο π.χ. σε φιάλη με την ετικέτα Α έχει ποτό ποιότητας Β).

2. **Αθέμιτη απόκρυψη** -> π.χ. Ο Α επεμβαίνει στον χιλιομετρητή του αυτοκινήτου που θέλει να πωλήσει και ο Β, αγοραστής, οπότε και αγοράζει ένα αυτοκίνητο με λιγότερα χιλιόμετρα από τα αληθινά.

3. **Αθέμιτη παρασιώπηση** -> Είναι μία παράλειψη – Παράλειψη αποτροπής γέννησης της πλάνης ή αποτροπής της άρσεως της πλάνης ήδη γεννηθείσας

π.χ. Ο άνεργος Α έχει υποχρέωση να αναγγείλει στον ΟΑΕΔ, που του καταβάλλει επίδομα ανεργίας, την εύρεση εργασίας, ώστε να παύσει η καταβολή του επιδόματος. Αντιθέτως,

παραλείπει να το πράξει/παρασιωπά το γεγονός πως έχει βρει δουλειά. Έτσι, οι εργαζόμενοι στον ΟΑΕΔ πλανώνται ότι ο Α είναι άνεργος και εξακολουθούν να καταβάλουν το επίδομα.

Γνήσια – Μη Γνήσια Εγκλήματα Παραλείψεως:

Γνήσια: Εκείνα τα εγκλήματα στα οποία η παράλειψη αποτελεί μέρος της α.υ. και αναφέρεται ρητά στο νόμο. (π.χ. ΠΚ 307)

Μη γνήσια: Εκείνα τα εγκλήματα στα οποία η α.υ. δεν προβλέπει κατ' αρχήν την δια παραλείψεως τέλεση, περιγράφει μία ενέργεια, αλλά είναι δυνατόν να νοηθεί ότι μπορεί να τελεσθεί και από παράλειψη από εκείνον που είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να αποτρέψει το αποτέλεσμα. (π.χ. ΠΚ 299§1 – ο πατέρας αφήνει το παιδί του χωρίς τροφή και εκείνο πεθαίνει από ασιτία)

ΑΡΑ: Απάτη με αθέμιτη παρασιώπηση μπορεί να τελέσει μόνο πρόσωπο που έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση. Η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση μπορεί να πηγάζει από το νόμο (π.χ. βλ. ΟΑΕΔ), από σύμβαση (π.χ. Ο Α έχει συνάψει σύμβαση με ασφαλιστική εταιρεία από κίνδυνο κλοπής για ένα ρολόι. Ο Α έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση. Ο Α, επιστρέφοντας ένα βράδυ σπίτι του, ψάχνει για το ρολόι, αλλά δεν το βρίσκει. Ενημερώνει την ασφαλιστική εταιρεία. Εν συνεχεία το βρίσκει, αλλά δεν ενημερώνει την ασφαλιστική εταιρεία, ενώ αυτό προέβλεπε η σύμβαση με την ασφαλιστική εταιρεία. Τελεί απάτη μέσω αθέμιτης παρασιώπησης.), από την καλή πίστη

Αναφορικά με το **αθέμιτο:** Αθέμιτη είναι η παρασιώπηση, όταν γίνεται χωρίς δικαίωμα από τον νόμο. Περίπτωση υποχρέωσης παρασιώπησης υπάρχει π.χ. στα κερδοσκοπικά στοιχεία της συμβάσεως. π.χ. Η εταιρεία αυτοκινήτων Ε κυκλοφορεί το μοντέλο 120. Σε δύο εβδομάδες πρόκειται να κυκλοφορήσει το νέο μοντέλο 121. Ο Α, που πωλεί σήμερα στον πελάτη Β το μοντέλο 120, παρασιωπά ότι σε δύο εβδομάδες το μοντέλο 120 θα πάψει να κυκλοφορεί. Ο Α δεν έχει υποχρέωση να αποκαλύψει τέτοια στοιχεία, αλλά μόνο τα ποιοτικά στοιχεία. Άρα, δεν είναι αθέμιτη η παρασιώπηση αυτή.

2. Πλάνη

- Διάσταση ανάμεσα στο τι πιστεύει κανείς και στο τι συμβαίνει στην πραγματικότητα. π.χ. Ο Α νομίζει ότι το κόσμημα είναι χρυσό, ενώ είναι επίχρυσο.
- Πλάνη υπάρχει ακόμα και όταν ο πλανώμενος έχει ελλιπή γνώση της πραγματικότητας. π.χ. Ο Α πωλεί στον Β αυτοκίνητο ενημερώνοντάς τον πως είχε μία μικροσύγκρουση και αλλάχθηκε το φτερό. Στην πραγματικότητα, όμως, είχε υποστεί μεγάλη ζημία και αλλάχθηκε όλο το εμπρόσθιο τμήμα του αυτοκινήτου. Ο Β δεν γνώριζε πλήρως την πραγματική κατάσταση του οχήματος που αγόρασε.

Ποιος πλανάται;

Πλανώνται μόνο φυσικά πρόσωπα. π.χ. Ο τεχνικός της ΔΕΗ μετρά την ένδειξη του Α, ο οποίος έχει επέμβει στον μετρητή. Πλανάται ο τεχνικός και όχι η ΔΕΗ/το νπ. Το ποιος υφίσταται βλάβη είναι άλλο ζήτημα.

Ορισμός πλάνης:

Κάθε παράσταση στη συνείδηση του διαθέτοντος ως προς ένα συγκεκριμένο γεγονός, η οποία δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Η πλάνη προϋποθέτει μία θετική παράσταση στο μυαλό του πλανωμένου, αντίθετη με την πραγματικότητα. π.χ. Ο Α ανεβαίνει στο τρένο χωρίς εισιτήριο. Ο Β, ελεγκτής, περνά, αλλά νομίζει ότι ο Α έχει εισιτήριο και δεν τον ελέγχει.

Αμφιβολία:

Ο Β επισκέπτεται μία αντιπροσωπία αυτοκινήτων. Ο Α του πωλεί το x αυτοκίνητο ως καινούριο. Ο Β αμφιβάλλει, αλλά το αγοράζει ως καινούριο. Υπάρχει πλάνη, παρά την αρχική αμφιβολία, η οποία εκάμφθη.

Συνυπαιτιότητα:

Η μειοψηφούσα γνώμη δέχεται ότι:

Σε ό,τι αφορά τους αφελείς, αμόρφωτους και με μικρή κοινωνική εμπειρία ανθρώπους, η συνυπαιτιότητα δεν αίρει την ευθύνη του δράστη. Αντίθετα, εάν π.χ. Ο Β, έμπειρος δικηγόρος, πρόσωπο με μεγάλη κοινωνική εμπειρία έρχεται σε επαφή με τον Α. Ο Α επιχειρεί να του πωλήσει το ακίνητο x ως δικό του. Ο Β δεν κάνει έλεγχο τίτλων στο υποθηκοφυλακείο. Αγοράζει το ακίνητο, το οποίο τελικά δεν ανήκε στον Α. -> Έχει υποστηριχθεί ότι ο Β είναι ο ίδιος υπαίτιος για αυτό που έπαθε. = Η συνυπαιτιότητα του θύματος οδηγεί σε αποκλεισμό της ευθύνης του δράστη. Η μειοψηφούσα αυτή άποψη είναι κάπως προβληματική, καθώς φαίνεται σαν να «επιβραβεύεται» ο αμελής.

Η **κρατούσα άποψη** δεν δέχεται ότι η συνυπαιτιότητα του παθόντος απαλλάσσει τον δράστη από την ποινική ευθύνη σε καμία περίπτωση.

3. Περιουσιακή διάθεση (πράξη/παράλειψη/ανοχή)

Περιουσιακή διάθεση είναι κάθε πράξη, παράλειψη ή ανοχή του πλανωμένου με την οποία αυτός επενεργεί άμεσα στην περιουσία τη δική του ή τρίτου επί της οποίας έχει την εξουσία διάθεσης.

Η πράξη είναι ο συνηθέστερος τρόπος. π.χ. καταβολή χρημάτων / Ο Χ έχει παραδώσει ένα ρούχο στο καθαριστήριο. Εμφανίζεται ο Ψ και ζητά το παντελόνι, ως εκπρόσωπος του Χ. Ο υπάλληλος το παραδίδει.

Περιουσιακή διάθεση με παράλειψη: π.χ. Ο Α χρωστά στον Β. Ο Β απειλεί ότι θα εγείρει αγωγή. Ο Α εμφανίζεται προς πληρωμή με πλαστά χρήματα. Ο Β δεν το αντιλαμβάνεται και να φυλά σε σίγουρο μέρος. Περνά ο χρόνος και το δικαίωμα άσκησης αγωγής παραγράφεται. Ο Β ζημιώνεται παραλείποντας να εγείρει αγωγή.

Περιουσιακή διάθεση με ανοχή: π.χ. Ο Α διαβεβαιώνει τον Β ότι είναι ειδικός επί των πλαστών χαρτονομισμάτων και τον πείθει να ελέγξει το ταμείο του. Κατά τον έλεγχο ο Α διαβεβαιώνει τον Β πως είναι όλα τα χαρτονομίσματα του ταμείου του πλαστά και του προτείνει να τα πάρει, για να αποφύγει ο Β τον έλεγχο από την αστυνομία. Ο Β δέχεται.

Άλλο η περιουσιακή διάθεση και άλλο η **4. περιουσιακή ζημία**. Η περιουσιακή διάθεση αφορά μόνο την παρέμβαση στην περιουσία. Το αποτέλεσμα αυτής της παρέμβασης είναι αδιάφορο.

Αμεσότητα περιουσιακής διαθέσεως:

Η περιουσιακή διάθεση θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από αμεσότητα. Ο Α παραπλανά τον Β. Ο Β πείθεται να προβεί σε μία συμπεριφορά. Η συμπεριφορά αυτή θα πρέπει να επιφέρει μία άμεση μεταβολή στην περιουσία του. **ΠΡΟΣΟΧΗ!** π.χ. Ο Α χτυπά του κουδούνι του Β ισχυριζόμενος ότι είναι από τη ΔΕΗ και έχει πάει για μία βλάβη στον μετρητή. Στην πραγματικότητα ο Α εισέρχεται και κλέβει τον Β. Τελείται κλοπή. Όχι απάτη, καθώς ο Β απλά άνοιξε την πόρτα. Δεν προέβη σε καμία περιουσιακή διάθεση. Αντιθέτως, δημιούργησε τις συνθήκες εκείνες για την τέλεση της κλοπής. Δεν υπήρχε, δηλαδή, **αμεσότητα** μεταξύ της πράξης του Β, στην οποία προέβη κατόπιν παραπλάνησews, και τυχόν περιουσιακής διάθεσης. π.χ.2. Ο Α ενημερώνει τον Β ότι το εξοχικό του έχει πάρει φωτιά. Ο Β αναχωρεί έντρομος για το εξοχικό του. Ο Α εισέρχεται στην οικία του Β στην πόλη και κλέβει. Ο Β προβαίνει σε μία

πράξη, κατόπιν εξαπάτησης, καθώς αναχωρεί για το εξοχικό του. Δεν προβαίνει όμως σε καμία περιουσιακή διάθεση. Άρα, ο Α τελεί κλοπή και όχι απάτη.

Η απάτη είναι ένα έγκλημα **αυτοβλάβης**, μέσω της περιουσιακής διάθεσης. Ο εξαπατώμενος αυτοζημιώνεται μέσω της περιουσιακής αυτής διάθεσης. Εάν ελλείπει αυτό το στοιχείο, δεν έχουμε περιουσιακή διάθεση και άρα δεν έχουμε απάτη.

Επέμβαση στην περιουσία τρίτου:

Είναι δυνατόν ο πλανώμενος να είναι άλλος από τον βλαπτόμενο. π.χ. Η εταιρεία Ε θέλει να αγοράσει μεταφορικά μέσα για την μεταφορά των εμπορευμάτων της. Ο Β, διευθυντής της Ε, επισκέπτεται το κατάστημα του Α, για να αγοράσει το φορτηγό αυτοκίνητο. Ο Α του πωλεί ένα μεταχειρισμένο όχημα ως καινούριο. Ο Β πλανάται και το αγοράζει, στην αξία του καινούριου, με χρήματα της Ε. υπάρχει διάσταση ανάμεσα στο πρόσωπο του διαθέτοντος και του ζημιουμένου. Έχουμε την περίπτωση της **τριγωνικής απάτης**. Στην προκειμένη περίπτωση στο πρόσωπο του Β συντρέχουν τα στοιχεία της πράξης εξαπάτησης και της πλάνης και προβαίνει στην περιουσιακή διάθεση, ενώ η περιουσιακή βλάβη επέρχεται στην Ε.

Τριγωνική απάτη μπορούμε να έχουμε και σε μία ακόμα περίπτωση: Ο Α, ενάγων σε μία πολιτική δίκη, εγείρει ψεύτικη αγωγή λέγοντας πως ο Β του οφείλει χρήματα από ένα συμφωνητικό δανείου, προσκομίζοντας μάλιστα ένα πλαστό συμφωνητικό. Ο δικαστής Δ παραπλανάται, λόγω πλαστού συμφωνητικού, και εκδίδει απόφαση σε βάρος του Β. (απάτη επί δικαστηρίου)

4. Περιουσία – Περιουσιακή βλάβη:

Έννοια της περιουσίας:

1. (Δεν υποστηρίζεται πλέον) **Νομική έννοια της περιουσίας:** Περιουσία είναι το σύνολο των περιουσιακών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του προσώπου, ανεξάρτητα εάν αυτά έχουν ή όχι οικονομική αξία. Ωστόσο, η νομική έννοια έχει ένα διπλό μειονέκτημα: Η νομική έννοια της περιουσίας είναι υπερβολικά στενή, καθώς περιλαμβάνει μόνο δικαιώματα και όχι άλλα περιουσιακά αγαθά, που έχουν χρηματική αξία. π.χ. Ο Α είναι ιδιοκτήτης ενός πολύ γνωστού ζαχαροπλαστείου. Ο Β είναι ανταγωνιστής του Α. Προσεγγίζει ο Β έναν υπάλληλο του Α βάζοντάς τον να πείσει τον Α να υπογράψει δήθεν εορταστικές επιστολές. Στην πραγματικότητα, όμως, οι επιστολές αναγράφουν «Αγαπητοί μου πελάτες, λόγω μετοικήσές μου στην αλλοδαπή, κλείνει το ζαχαροπλαστείο μου και σας συνιστώ να προτιμάτε στο εξής το ζαχαροπλαστείο του Β.». Η καλή φήμη και η πελατεία μίας επιχείρησης, μπορεί να μην είναι δικαίωμα, αλλά είναι ένα αγαθό, που επιφέρει οικονομικό όφελος. Ένα επιπλέον μειονέκτημα είναι ότι περιλαμβάνει και δικαιώματα, τα οποία δεν έχουν οικονομική αξία, αλλά συναισθηματική αξία. π.χ. Ο Α πείθει τον υπέργηρο Β, που δεν βλέπει καλά, να του δώσει ένα έγγραφο, πείθοντάς τον πως είναι ο λογαριασμός του ηλεκτρικού. Πράγματι το κάνει. Στην πραγματικότητα, όμως, επρόκειτο για επιστολή με μεγάλη συναισθηματική αξία για τον Β και καμία οικονομική αξία.
2. **Οικονομική έννοια της περιουσίας:** Περιουσία είναι το σύνολο των οικονομικών αγαθών του προσώπου, τα οποία δύνανται να υπολογισθούν λογιστικά, ανεξαρτήτως εάν τα αγαθά αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη. Πλεονεκτεί ως προς το ότι καταπολεμά τα μειονεκτήματα της νομικής έννοιας. Μειονεκτεί, ωστόσο, ως προς το ότι: αναγνωρίζει ως περιουσία και αγαθά ή αξιώσεις από παράνομη ή ανήθικη αιτία. π.χ. Ο Α αγοράζει ναρκωτικά από τον Β, έμπορο ναρκωτικών. Ο Α πληρώνει με πλαστά χαρτονομίσματα. Ο Β υπέστη ζημία στην περιουσία του, καθώς απώλεσε ηρωίνη μεγάλης αξίας. Η κατοχή ηρωίνης είναι έγκλημα και η αγοραπωλησία αυτή είναι άκυρη δικαιοπραξία, κατά το Αστικό Δίκαιο.
3. **Νομικοοικονομική θεωρία της περιουσίας:** Στην περιουσία ανήκουν όλα τα αγαθά ενός προσώπου, τα οποία έχουν οικονομική αξία (δύνανται να αποτιμηθούν σε χρήμα), αλλά

όχι εκείνα τα αγαθά που αποδοκιμάζονται από την έννομη τάξη. (Μάλλον κρατούσα θεωρία)

Περιουσιακή Βλάβη:

Η μείωση της συνολικής οικονομικής αξίας της περιουσίας του παθόντος.

Για να την υπολογίσουμε, θα συγκρίνουμε την περιουσία πριν και μετά την περιουσιακή διάθεση του παραπλανηθέντος, εφαρμόζοντας, δηλαδή, τον λογιστικό τρόπο υπολογισμού. π.χ. Ο Α παριστάνει ψευδώς στον Β πως του πουλά ένα καινούριο αυτοκίνητο, ενώ είναι μεταχειρισμένο. Ο Β πείθεται και καταβάλλει την αξία του καινούριου, €30.000. Η αγοραία αξία του αυτοκινήτου, όμως είναι €10.000. Πριν την περιουσιακή διάθεση, η περιουσία του ήταν €30.000. μετά την διάθεση, η περιουσία του είναι €10.000. Άρα, ο Β υπέστη περιουσιακή βλάβη €20.000.

Ενδέχεται να έχουμε περιουσιακή βλάβη και σε περίπτωση ισάξιας αντιπαροχής, όταν η αντιπαροχή είναι άχρηστη για τον παθόντα εν όψει των οικονομικών αναγκών του και των επιδιώξεών του. π.χ.1 Ο Α πουλά στην Β ένα χρυσό δακτυλίδι 12 καρατίων στην αγοραία του αξία. Παριστάνει, όμως, ψευδώς ότι είναι 18 καρατίων. Η Β νομίζει ότι αγοράζει δακτυλίδι 18 καρατίων, ενώ είναι 12 καρατίων, πληρώνοντας την αξία του δακτυλιδιού 12 καρατίων. Μετά την περιουσιακή διάθεση, δεν επήλθε περιουσιακή βλάβη. Άρα, δεν υπάρχει απάτη, καθώς μπορεί κάλλιστα να χρησιμοποιεί η Β το δακτυλίδι είτε ήταν 18 είτε 12 καρατίων. Δεν μας ενδιαφέρει εάν θέλει ο παραπλανηθείς να χρησιμοποιεί την αντιπαροχή, αλλά εάν μπορεί. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να υπάρχει περιουσιακή βλάβη επί ισάξιας παροχής; Όταν η συγκεκριμένη αντιπαροχή ήταν άχρηστη για τον παθόντα εν όψει των συγκεκριμένων οικονομικών επιδιώξεων και δυνατοτήτων. π.χ.2. Ο Β εισέρχεται στο βιβλιοπωλείο του Α και του ζητά ένα βιβλίο για την εκμάθηση της ισπανικής γλώσσας. Ο Α, όμως, του πουλά ένα βιβλίο εκμάθησης ιταλικών, στην αγοραία του αξία. Η αντιπαροχή του Α προς τον Β είναι ισάξια με την παροχή του Β στον Α. Ο Β, εκ πρώτης όψεως, δεν υπέστη κάποια περιουσιακή βλάβη. Ωστόσο, το βιβλίο αυτό είναι άχρηστο στον Β. Εδώ τίθεται το κριτήριο της προσωπικής πλευράς της ζημίας. Συνεπώς, έχουμε περιουσιακή βλάβη. π.χ.3. Ο Α πωλεί στον βιομήχανο Β ένα ακίνητό του στην αγοραία αξία του. Ο Α του παριστά ψευδώς ότι μπορεί στο εν λόγω ακίνητο μπορεί να ανεγερθεί μία βιομηχανία. Στην πραγματικότητα όμως, λόγω πολεοδομικών περιορισμών, δεν μπορεί να ανοικοδομηθεί κάτι βιομηχανικό. Το ακίνητο αυτό είναι άχρηστο για τον Β, παρότι υπήρξε μία ισάξια αντιπαροχή. π.χ.4. Το παράδειγμα των αρμεκτικών μηχανών (γερμανική νομολογία): Ο Α πωλεί στον κτηνοτρόφο Β, ο οποίος έχει 10 αγελάδες, ένα μηχάνημα για να αρμέγει τις αγελάδες του. Του παριστάνει ψευδώς ότι με το μηχάνημα αυτό θα μπορεί να αρμέγει και τις 10 αγελάδες. Στην πραγματικότητα μπορεί να αρμέγει μόνο 3 αγελάδες. Ο Α του το πωλεί στην αγοραία αξία του. Του Β, όμως, του ήταν άχρηστο -> Η αντιπαροχή ήταν άχρηστη για τις επιδιώξεις του Β.

Συνιστά η διακινδύνευση της περιουσίας περιουσιακή βλάβη ή όχι; Χαρακτηριστικό παράδειγμα εν προκειμένω αποτελεί η απάτη ενώπιον συμβολαιογράφου: Ο Α εμφανίζεται στον συμβολαιογράφο Β και παριστά ψευδώς πως είναι κύριος ενός ακινήτου το οποίο πουλά στον Δ. στην πραγματικότητα, όμως, το ακίνητο ανήκει στον Γ. Αυτό που οι Α και Δ επιδιώκουν είναι το εξής: ο Δ να αποκτήσει έναν τίτλο ιδιοκτησίας του ακινήτου, το οποίο θα μεταγράψει και θα διαδίδει πως είναι κύριος του κυρίου από σύμβαση πώλησης (περίπτωση τριγωνικής απάτης). Αυτός που πραγματικά βλάπτεται είναι ο Γ. Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ λέει ότι: Οι Α, Δ θέτουν σε διακινδύνευση την περιουσία του Γ, καθώς ο Δ έχει τίτλο ιδιοκτησίας. Άρα, και η διακινδύνευση λογίζεται πως αποτελεί περιουσιακή βλάβη.

Πιστωτική απάτη: Ο Α εισέρχεται σε ένα κατάστημα τραπεζής. Βρίσκει τον αρμόδιο για την χορήγηση δανείων υπάλληλο, τον Β, και του ζητά ένα επιχειρηματικό δάνειο. Ο Β του ζητά τους ισολογισμούς της επιχείρησης του Α. Ο Α προσκομίζει ψευδείς ισολογισμούς. Ο Β προβαίνει στη σύναψη του δανείου (περίπτωση τριγωνικής απάτης).

5. Αιτιότητα (*conditio sine qua non*)

- Η πλάνη θα πρέπει να οφείλεται στην εξαπάτηση.
- Η περιουσιακή διάθεση θα πρέπει να προκαλείται αιτιωδώς από την πλάνη.
- Η περιουσιακή βλάβη θα πρέπει να προκαλείται αιτιωδώς από την περιουσιακή διάθεση

Υποκειμενική Υπόσταση:

Δόλος: αρκεί και ο ενδεχόμενος, πλην της πράξης εξαπάτησης, που χρειάζεται ο άμεσος δόλος β' βαθμού (βεβαία γνώση).

+ Υποκειμενικό Στοιχείο του Αδίκου:

Σκοπός παράνομου περιουσιακού οφέλους. Θα πρέπει να υπάρχει υλική αντιστοιχία μεταξύ της βλάβης και του οφέλους. Το όφελος, στο οποίο αποσκοπεί ο δράστης, θα πρέπει να προέρχεται από την βλάβη του απατώμενου.

π.χ. Ο Α υποδεικνύει στον βιομήχανο Β να αγοράσει ένα ακίνητο παριστώντας ψευδώς πως είναι κατάλληλο για βιομηχανική χρήση. Ο Β το αγοράζει. Τον Α τον είχε παρακινήσει να προβεί σε αυτή την παρακίνηση ο ανταγωνιστής του Β, ο Ε. Ο Α αποσκοπεί σε ένα όφελος το οποίο, όμως, δεν θα πάρει από τον Β. Άρα, δεν υπάρχει υλική αντιστοιχία μεταξύ βλάβης και οφέλους.

Ο σκοπός παράνομου περιουσιακού οφέλους μπορεί να αφορά και τρίτο πρόσωπο, εκτός του δράστη. π.χ. Ο Α είναι υπάλληλος στην εμπορεία αυτοκινήτου του Β. Ο Α παριστά ψευδώς στον Γ ότι το αυτοκίνητο που του πωλεί είναι καινούριο, ενώ στην πραγματικότητα είναι μεταχειρισμένο. Ο Γ πείθεται. Ο Α παριστά ψευδώς ότι το αυτοκίνητο είναι καινούριο, ο Γ παραπλανάται, ο Γ προβαίνει σε περιουσιακή διάθεση, ο Γ ζημιώνεται, αφού δίνει €30.000, ενώ το αυτοκίνητο αξίζει €20.000, αλλά το όφελος πηγαίνει στον Β.

Παραλλαγή: Εάν ο Γ εκπροσωπούσε την εταιρεία Ε στην αγορά αυτοκινήτου, θα έχουμε την περίπτωση τριγωνικής απάτης με παθούσα την Ε.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΑΤΗΣ

ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ:

1. ΠΚ 386§1 εδ. β': Εάν η ζημία είναι μεγαλύτερη των €120.000.
2. ΠΚ 386§2: Απάτη σε βάρος του Δημοσίου, νπδδ, ΟΤΑ για ζημία άνω των €120.000.

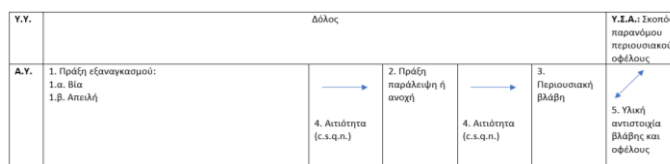
[Στον παλαιό ΠΚ προβλεπόταν άλλη μία περίπτωση κακουργηματικής απάτης, όταν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνει τις €30.000. «Κατ' επάγγελμα απατεώνας».]

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΕΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΑΠΑΤΗΣ

ΠΚ 387: Ισχύει ό,τι και επί κλοπή μικρής αξίας (ΠΚ 377).

ΕΚΒΙΑΣΗ

ΠΚ 385

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΒΙΑΣ»:

Παρούσα πρόκληση αισθητού κακού προορισμένη και πρόσφορη κατά την αντίληψη του δράστη, να εξαναγκάσει άλλον (να υπερνικήσει μία αντίσταση που εκδηλώθηκε ή αναμένεται να εκδηλωθεί). Η έννοια της βίας περιλαμβάνει μόνο την vis compulsiva (ψυχολογική βία) και όχι και την vis absoluta (απόλυτη βία)³, καθώς η βία αυτή θα πρέπει να αφήνει στο θύμα την δυνατότητα να πράξει.

Χαρακτηριστικά βίας στην εκβίαση:

- Κατά πραγμάτων
- Σωματική βία, που δεν ασκείται κατά προσώπου π.χ. Ο Α κλειδώνει τον Β σε ένα δωμάτιο, που βρίσκεται ήδη κοιμώμενος, και αναγκάζει τον Β να τηλεφωνήσει στον λογιστή του, για να του επιστρέψει σώματα επιταγών
- ΠΚ 385§2: διακεκριμένη κακουργηματική εκβίαση

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΑΠΕΙΛΗΣ»:

Εξαγγελία κακού, που στρέφεται κατά του απειλούμενου ή άλλου προσώπου και του οποίου (κακού) η πραγμάτωση εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από τον απειλούντα. π.χ. «Εάν δεν μου δώσεις χρήματα, θα κάψω το σπίτι σου/θα μεσολαβήσω στον εργοδότη σου για την απόλυσή σου/θα δημοσιεύσω για εσένα το τάδε.»

Η απειλή εμπεριέχει έναν όρο, του οποίου η πραγματοποίηση απαιτείται «αν δεν κάνεις αυτό, θα σου κάψω το σπίτι». Εάν δεν περιλαμβάνει όρο «θα σου κάψω το σπίτι/θα σου διαλύσω το γραφείο», έχουμε την απειλή του ΠΚ 333, καθώς προκαλείται απλά τρόμος, χωρίς να εξαναγκάζεται ο απειλούμενος να κάνει κάτι.

Αποδέκτης κακού απειλής: Ο ίδιος ο απειλούμενος ή και τρίτο πρόσωπο.

Η απειλή στην εκβίαση (όπως και στη ληστεία) δεν χρειάζεται να είναι πραγματοποιήσιμη, αρκεί ο απειλών να έχει την πρόθεση ο απειλούμενος να εκλάβει την απειλή του ως πραγματική. Νομολογιακό παράδειγμα: Στο παρελθόν, γνωστός Έλληνας εκδότης απειλούσε επιφανείς επιχειρηματίες ότι εάν δεν του καταβάλουν χρηματικά ποσά, θα τους εγγράψει στη λίστα της 17 Νοέμβρη. Πράγματι του κατέβαλαν τα ποσά. Όμως, ο εκδότης δεν είχε στην πραγματικότητα τη δυνατότητα επενέργειας στη λίστα αυτή. Ωστόσο, καταδικάστηκε, καθώς τα θύματά του θεωρούσαν πως μπορούσε να πραγματοποιηθεί ο όρος της απειλής.

Εάν ο απειλών εξαγγέλλει την ενάσκηση νόμιμου δικαιώματός του, δεν πρόκειται για απειλή π.χ. «αν δεν με πληρώσεις για την εργασία που σου παρέχω, θα σε πάω στο δικαστήριο/θα κάνω επίσχεση εργασίας». ≠ π.χ. Ο Α χρωστά χρήματα στον Β. Ο Α λέει στον Β ότι «ξέρω πως είσαι παντρεμένος, αλλά έχεις και εξωσυζυγικές σχέσεις. Εάν δεν μου διαγράψεις το χρέος, θα πάω και θα τα πω όλα στη σύζυγό σου.». Ο Α έχει πράγματι κάθε δικαίωμα να ενημερώσει την σύζυγο του Β. Ωστόσο, η ενέργεια αυτή που επαπειλεί συνδέεται με έναν άσχετο επιδιωκόμενο σκοπό. Πρόκειται για απειλή. π.χ.2. Ο επιχειρηματίας Α γνωρίζει πως ο ανταγωνιστής του Β φοροδιαφεύγει. Λέει στον Β «Εάν δεν κλείσεις το μαγα-

³ Vis Absoluta: Απόλυτη βία ή ακαταμάχητη βία, στην οποία αυτός που υφίσταται την βία δεν είχε την δυνατότητα να πράξει καν. π.χ. Ο Α σπρώχνει τον Β, ο οποίος πέφτει πάνω σε μία τζαμαρία και τη σπάει. ≠ Vis Compulsiva π.χ. Ο Α, με απειλή όπλου, αναγκάζει τον Β να υπογράψει.

ζί σου, θα σε καταγγείλω στην εφορία.» Ο Α έχει κάθε δικαίωμα να πάει στην εφορία και να κάνει καταγγελία για φοροδιαφυγή. Δεν έχει, όμως, δικαίωμα, να επιδιώκει να αποκομίσει όφελος που δεν δικαιούται μέσω της πράξης του αυτής. Πρόκειται για απειλή.

Απειλή αυτοκτονίας/αυτοτραυματισμού: π.χ. Ο Α λέει στον εργοδότη του «Εάν δεν μου δώσεις αύξηση, θα αυτοκτονήσω». Υπάρχει διχογνωμία: Η μία άποψη λέει πως η αυτοκτονία είναι ελεύθερη πράξη, ο κάθε ένας μπορεί να διαθέτει το σώμα του όπως θέλει, και, συνεπώς, δεν έχουμε απειλή. κατά την αντίθετη άποψη, έχουμε απειλή, καθώς μπορεί πράγματι να επηρεάσει τον απειλούμενο.

ΠΡΑΞΗ – ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ – ΑΝΟΧΗ:

Η απειλή μπορεί να συνίσταται και σε παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας. π.χ.1. Ο ιατρός Α, εργαζόμενος σε δημόσιο νοσοκομείο, ζητά από τον ασθενή Β να του δώσει «φακελάκι», για να τον χειρουργήσει. / π.χ.2. Ο Α, υπάλληλος πολεοδομίας, ζητά από τον Β χρήματα, για να του εκδώσει πολεοδομική άδεια. (τα παραδείγματα αυτά είναι και περιπτώσεις δωροδοκίας, αλλά αυτό είναι άλλο έγκλημα περί την υπηρεσία). [Τα παραπάνω παραδείγματα αφορούσαν ενέργειες που η συμπεριφορά προέκυπτε από τον νόμο. Το παρακάτω παράδειγμα αφορά ενέργεια δυνάμει συμβάσεως.] π.χ.3. Ο Α, διάσημος dj, προσλαμβάνεται από τον Β, για να παίξει μουσική σε ένα party, έναντι €300. Μία ώρα πριν το party, ο Α τηλεφωνεί στον Β και του λέει πως για να εμφανισθεί θέλει άλλα €1.000.

Εάν η παράλειψη ενέργειας αφορά συμπεριφορά που δεν έχει κάποιος υποχρέωση να κάνει, δεν συνιστά εκβίαση. π.χ.1. Ο Α, διερχόμενος από έρημο επαρχιακό δρόμο, συναντά τον Β, ο οποίος έχει πάθει βλάβη με το αυτοκίνητό του. Ο Β του ζητά να τον πάει μέχρι το πρώτο βενζινάδικο. Ο Α του λέει πως για να τον πάει, θέλει €500. Δεν υπήρχε υποχρέωση, άρα δεν έχουμε εκβίαση. (υποστηρίζεται και η αντίθετη άποψη) ≠ π.χ.2. Ο Α, οδηγώντας σε έρημο, επαρχιακό δρόμο, βλέπει τον Β, μοτοσικλετιστή, ο οποίος έχει πέσει θύμα τροχαίου ατυχήματος και κείται εγκαταλελειμμένος και αιμόφυρτος στο έδαφος. Ο Β του ζητά να τον μεταφέρει στο πλησιέστερο νοσοκομείο. Ο Α του λέει ότι, προκειμένου να τον μεταφέρει, θα πρέπει να του δώσει €500. Συνιστά εκβίαση, καθώς ο Α έχει υποχρέωση να τον μεταφέρει.

Τριγωνική εκβίαση: π.χ. Ο Γ βάζει για λογαριασμό του τον Α να ζητήσει από τον Β να υπεξαιρέσει χρήματα από το ταμείο της Ε, για να μην του βλάψει το παιδί του, Τ. Ο Β εξαναγκάζεται να κάνει μία πράξη επεμβαίνοντας στην περιουσία της Ε. Στο παράδειγμα αυτό, ο δράστης, ο αποδέκτης απειλής, ο βλαπτόμενος, ο αποδέκτης του κακού και ο ωφελούμενος είναι 5 διαφορετικά πρόσωπα!

Ανοχή αφαιρέσεως πράγματος: π.χ. Ο Α εισέρχεται στον γκαράζ του Β και τον απειλεί ότι εάν δεν τον αφήσει να χρησιμοποιήσει για 2 ώρες το τάδε αυτοκίνητο, που είναι σταθμευμένο εκεί, θα κάνει κακό στο παιδί του.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ»:

Ισχύουν όσα και στην απάτη. Εφαρμόζεται το λογιστικό κριτήριο.

Υπάρχει και εδώ η προβληματική της νομικής και νομικοοικονομικής έννοιας της περιουσίας. Θα πρέπει η περιουσιακή βλάβη να προστατεύει αγαθά, που προστατεύονται από το δίκαιο. π.χ. Ο Α απειλεί τον Β ότι, εάν δεν του δώσει ποσότητα ηρωίνης, θα του κάψει το σπίτι. Δεν έχουμε εκβίαση, κατά την νομικοοικονομική έννοια της περιουσίας, καθώς η ηρωίνη δεν προστατεύεται από τον νόμο. Κατά την αυστηρά οικονομική έννοια της περιουσίας, έχουμε εκβίαση.

Περιουσιακή βλάβη σε περίπτωση ισάξιας αντιπαροχής μπορεί να γεννηθεί κι στην εκβίαση. π.χ. Ο Β έχει ένα εξαιρετικό εξοχικό. Ο Α του προτείνει να το αγοράσει στο 10πλάσιο της πραγματικής του αξίας. Ο Β αρνείται. Ο Α πηγαίνει στο γραφείο του Β, του βάζει το πιστόλι στον κρόταφο, του ζητά να υπογράψει τα συμβόλαια πώλησης του ακινήτου και φεύγοντας του αφήνει μία επιταγή με χρηματικό ποσό ισάξιο της αγοραίας αξίας

του εξοχικού. Ναι μεν δεν υπάρχει περιουσιακή βλάβη, αλλά δεν προστατεύεται με αυτόν τον τρόπο η ελευθερία διαθέσεως της περιουσίας του Β. εφόσον αυτή προσβάλλεται, έχουμε εκβίαση, ακόμα και εάν με το λογιστικό κριτήριο, η περιουσία είναι ίδια μετά την περιουσιακή διάθεση. Έχει, ωστόσο, υποστηριχθεί και η αντίθετη άποψη πως, εφόσον δεν υπάρχει περιουσιακή βλάβη, δεν έχουμε εκβίαση. το πολύ-πολύ να έχουμε μία απόλυτη βία.

Σκοπός παράνομου περιουσιακού οφέλους:

Αρκεί ο σκοπός να αποκομισθεί το όφελος αυτό, ανεξαρτήτως εάν εν τέλει αποκομίσθηκε το όφελος.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΒΙΑΣΕΩΣ

ΠΚ 385§1 -> βασικό έγκλημα εκβιάσεως – φυλάκιση + χρηματική ποινή
Στον παλαιό ΠΚ προβλεπόταν φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών. Πλέον αναβιβάσθηκε σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους (1-5 έτη) + χρηματική ποινή.

§3: εκβίαση επιχειρήσεων

π.χ. Ο Α μπαίνει στο μαγαζί του Β ζητώντας χρήματα, «για να μην τα σπάσει όλα».

- Βία κατά της επιχείρησης («τα σπάει» σε ένα μαγαζί) ή απειλή βίας κατά της επιχείρησης («θα έρθω να τα σπάσω όλα»), απειλή επαγγέλματος (επιχειρηματία, βουλευτή, δικηγόρου κ.λπ.).
- Προσφορά και παροχή προστασίας (επιχειρήσεις της νύχτας) -> προσφορά προστασίας έναντι τρίτων έναντι αμοιβής, συνοδευόμενη από την απειλή «εάν δεν με πληρώνεις, για να προσφέρω προστασία, θα ...». Η παροχή προσφοράς προστασίας δεν θα πρέπει οπωσδήποτε να συνδυάζεται με την απειλή επιχείρησης, γιατί τότε θα πηγαίναμε στον προηγούμενο τρόπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του τρόπου είναι το εξής: «Θα με πληρώνεις για να σου παρέχω προστασία, αλλιώς θα κάνω κακό στο παιδί σου.»

Τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 3 ετών (3-5 έτη -> η ποινή αυτή δεν αναστέλλεται).

§3 εδ. β': κακούργημα

Ο νομοθέτης αποσκοπεί να προστατεύσει από τους μαφιόζους, νονούς της νύχτας. Η πράξη που αναβιβάζει το έγκλημα σε κακούργημα είναι η κατ' επάγγελμα τέλεση (βλ. ΠΚ 13 περ. ε'): (α) επανειλημμένη τέλεση ή υποδομή⁴ με σκοπό την επανειλημμένη τέλεση και (β) σκοπός πορισμού εισοδήματος. Δεν αρκεί, δηλαδή, η ευκαιριακή τέλεση.

§2: εκβίαση τελούμενη με τα μέσα της ληστείας ή ληστοειδής εκβίαση

Είναι μόνο κακούργημα.

π.χ. Ο Α βγάζει το όπλο και λέει στον Β «υπόγραψε μου άφεση χρέους, αλλιώς θα σε σκοτώσω». -> Με τα μέσα της ληστείας αναγκάζεται ο Β να προβεί σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Χρειάζεται προσοχή στην διάκρισή της από την ληστρική εκβίαση (ΠΚ 380§1 περ. β'). Η ληστρική εκβίαση έχει ως αντικείμενο ξένο κινητό πράγμα. Η ληστοειδής εκβίαση έχει ως αντικείμενο άλλη πράξη, παράλειψη ή ανοχή.

§2 εδ. β':

π.χ. Ο Α γρονθοκοπεί το τέκνο του Β, προκειμένου ο Β να εξαναγκασθεί και να υπογράψει άφεση χρέους. Ωστόσο, δια των κτυπημάτων, προέρχεται ο θάνατος του τέκνου.

⁴ Η υποδομή διαφέρει από έγκλημα σε έγκλημα. Στην εκβίαση η υποδομή μπορεί να είναι η χρήση μπράβων, η χρήση προσώπων που λειτουργούν ως εισπράκτορες, κ.λπ..

Στην §2, όταν υπάρχει απειλή, θα πρέπει να είναι συνδεδεμένη με επικείμενο κίνδυνο ζωής και όχι με κάποια προθεσμία.

Οριοθέτηση ληστείας - εκβιάσεως

	α) Αφαίρεση ξένου κινητού (ή ανοχή αφαιρέσεως) ή β) εξαναγκασμός σε παράδοσή του	Άλλη πράξη - παράλειψη - ανοχή.
Σωματική βία κατά προσώπου	<u>380 παρ. 1 Π.Κ.</u> <i>Ο Α ηρονθοκοπεί τον Β και α) αφαιρεί από αυτόν ή β) τον εξαναγκάζει να του παραδώσει τα χρήματά του</i>	385 παρ. 2α' Π.Κ. <i>Ο Α ηρονθοκοπεί τον Β και τον εξαναγκάζει να του υπογράψει άφεση χρέους</i>
Σωματική βία ουχί κατά προσώπου ή βία κατά πραγμάτων	385 παρ. 1 Π.Κ. <i>Ο Α καταστρέφει τα πράγματα του Β και α) αφαιρεί από αυτόν (=ανοχή αφαιρέσεως) ή β) τον εξαναγκάζει να του παραδώσει τα χρήματά του</i>	385 παρ. 1 Π.Κ. <i>Ο Α καταστρέφει τα πράγματα του Β και τον εξαναγκάζει να του υπογράψει άφεση χρέους</i>
Απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής	<u>380 παρ. 1 Π.Κ.</u> <i>Ο Α υπό τη απειλή όπλου α) αφαιρεί από τον Β ή β) τον εξαναγκάζει να του παραδώσει τα χρήματά του</i>	385 παρ. 2α' Π.Κ. <i>Ο Α υπό την απειλή όπλου εξαναγκάζει τον Β να του υπογράψει άφεση χρέους</i>
Άλλες απειλές	385 παρ. 1 Π.Κ. <i>Ο Α απειλεί ότι θα κάψει το σπίτι του Β και α) αφαιρεί από αυτόν (=ανοχή αφαιρέσεως) ή β) τον εξαναγκάζει να του παραδώσει τα χρήματά του</i>	385 παρ. 1 Π.Κ. <i>Ο Α απειλεί ότι θα κάψει το σπίτι του Β και τον εξαναγκάζει να του υπογράψει άφεση χρέους</i>

Απόπειρα εκβίασεως:

Έχουμε κάθε φορά που δεν τελειώνει το έγκλημα. Τετελεσμένο είναι το έγκλημα, όταν επέλθει η μετάθεση της περιουσίας.

Έστω ότι ο Α απειλεί τον Β ότι εάν δεν του παραδώσει ένα χρηματικό ποσό, θα βλάψει τα παιδιά του. Σε τέτοιες περιπτώσεις, προσημειώνονται τα χαρτονομίσματα από την αστυνομία, ώστε να συλληφθεί ο δράστης της εκβίασεως.

Η εκβίαση είναι τετελεσμένη ή σε απόπειρα; Υποστηρίζονται και οι δύο απόψεις. Κατά την νομολογία, εφόσον δεν υπήρξε περιουσιακή μετάθεση, πρόκειται για απόπειρα, καθώς τα χρήματα θα επιστραφούν στον καθ' ου η απόπειρα. Καλύτερη υποστηρικτική βάση θα ήταν μάλλον ότι λείπει ο αιτιώδης σύνδεσμος (εξαναγκασμός) μεταξύ της εκβίασεως και της περιουσιακής μετάθεσης, καθώς τα χρήματα παραδίδονται για λόγους αποδεικτικούς.

Συρροές εκβίασεως:

- Με ληστεία -> υπάρχει αλληλοαποκλεισμός
- Αληθής κατ' ιδέαν με σωματική βλάβη, φθορά ξένης ιδιοκτησίας, δωροδοκία (π.χ. φακέ- λάκι σε γιατρό κρατικού νοσοκομείου)

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ
ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΚ 216

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

1. Κατάρτιση πλαστού εγγράφου (άρ. 216 παρ. 1 περ. α' Π.Κ.)

Υ.Σ.Α.		
Υ.Υ.	Δόλος	Σκοπός παραπλάνησης άλλου με τη χρήση του εγγράφου, ως προς γεγονός δυνάμενο να έχει έννομες συνέπειες
Α.Υ.	Κατάρτιση (εξ υπαρχής) πλαστού εγγράφου	

2. Νόθευση εγγράφου (άρ. 216 παρ. 1 περ. β' Π.Κ.)

Υ.Σ.Α.		
Υ.Υ.	Δόλος	Σκοπός παραπλάνησης άλλου με τη χρήση του εγγράφου, ως προς γεγονός δυνάμενο να έχει έννομες συνέπειες
Α.Υ.	1. Έγγραφο 2. Νόθευση αυτού	

3. Χρήση πλαστού ή νοθευμένου εγγράφου (άρ. 216 παρ. 2 Π.Κ.)

Υ.Σ.Α.		
Υ.Υ.	Άμεσος δόλος β' βαθμού (εν γνώσει τέλεση)	Σκοπός παραπλάνησης άλλου με τη χρήση του εγγράφου, ως προς γεγονός δυνάμενο να έχει έννομες συνέπειες
Α.Υ.	1. Πλαστό ή νοθευμένο έγγραφο 2. Χρήση αυτού	

Προστατευόμενο έννομο αγαθό:

Η προστασία της ασφάλειας των εγγραφών συναλλαγών και η προστασία της εμπιστοσύνης των πολιτών στην προστασία αυτή. Πρόκειται για ένα αγαθό του κοινωνικού συνόλου.

Εάν μέσω της πλαστογραφίας βλάπτεται η περιουσία κάποιου, αυτό αποτελεί αυτοτελές έγκλημα και η βλάβη της περιουσίας δεν υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής της πλαστογραφίας.

Τρόποι τελέσεως:

Υπάρχουν δύο τρόποι τελέσεως της πλαστογραφίας:

1. εξ αρχής κατάρτιση πλαστού εγγράφου
2. νόθευση εγγράφου

Η πλαστογραφία είναι ένα έγκλημα σωρευτικώς μεικτό. Οι διάφορες πράξεις συνιστούν διαφορετικά εγκλήματα, τα οποία συρρέουν μεταξύ τους. Είναι άλλο πράγμα η κατάρτιση πλαστού εγγράφου και άλλο πράγμα η νόθευση εγγράφου. Είναι δύο ξεχωριστές πράξεις και, συνεπώς, δύο ξεχωριστά εγκλήματα.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΕΓΓΡΑΦΟΥ»:

ΠΚ 13 περ. γ'

Οι δύο περιπτώσεις εγγράφων είναι: το γραπτό (π.χ. Ο Α δηλώνει στον Β εγγράφως πως του χρωστά €1.000) και το σημείο (π.χ. Ο Α, κρεοπώλης, οφείλει να περνά τε κράτα που πωλεί από έλεγχο. Η υγειονομική υπηρεσία, που ελέγχει τα κρέατα, βάζει μία σφραγίδα. Η σφραγίδα είναι σημείο.)

Το έγγραφο έχει τριών ειδών λειτουργία:

- Διαιωνιστική λειτουργία: χρειάζεται η ενσωμάτωση ενός διανοήματος (διανοητικού περιεχομένου) σε έναν υλικό φορέα σχετικά σταθερό. Η ενσωμάτωση του διανοήματος χρειάζεται να έχει μία διάρκεια ζωής (π.χ. να το γράφω σε ένα χαρτί, σε ένα μάρμαρο και όχι στην άμμο, στο χώμα).
- Εγγυητική λειτουργία: Θα πρέπει από το έγγραφο να προκύπτει ο εκφραστής του διανοήματος, ο εκδότης. Να μπορούμε, δηλαδή, να συνδέσουμε το έγγραφο με το άτομο οποίο το έγραψε.
- Αποδεικτική λειτουργία: Το έγγραφο θα πρέπει να προορίζεται ή να είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονός που έχει έννομη σημασία. Να θεμελιώνει, τροποποιεί ή πιστοποιεί κάποιο δικαίωμα ή κάποια έννομη σχέση. Δεν είναι απαραίτητο το έγγραφο να προοριζόταν εξ αρχής για να αποδείξει ένα γεγονός.

Γραπτό είναι κάθε σύνολο υλικών σημείων ορατών και σταθερών που χρησιμεύουν στη διατύπωση, ενσωμάτωση και μετάδοση σκέψης ή διανοήματος. Δεν θα πρέπει εξ υπαρχής να προορίζεται για την απόδειξη γεγονότος με έννομη σημασία. ≠ Σημείο είναι από την αρχή προορισμένο να αποδείξει γεγονός έχον έννομη σημασία. Αποδίδει και αυτό ένα διανοητικό περιεχόμενο. Συγκεντρώνει και αυτό τις τρεις λειτουργίες του εγγράφου.

π.χ. Ο Α βάζει σε έναν πίνακα την υπογραφή (σημείο) του ζωγράφου Ζ και τον παρουσιάζει (τον πίνακα) ως κατασκευασμένο από τον Ζ. Η υπογραφή προορίζεται να αποδείξει από ποιον προέρχεται ο εν λόγω πίνακας. Παραλλαγή: Εάν ο Α πάρει έναν πίνακα του Ζ και βάλει (ο Α) την δική του υπογραφή, και πάλι τελείται πλαστογραφία.

Βάζοντας το σημείο της υπογραφής σε έναν πίνακα ο πίνακας γίνεται έγγραφο!

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΠΛΑΣΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ»:

Το έγγραφο που εμφανίζεται σαν να έχει εκδοθεί από ένα άλλο πρόσωπο από εκείνο που το εξέδωσε στην πραγματικότητα. **Υπάρχει διάσταση μεταξύ του αληθούς και του φερομένου εκδότη.**

Δεν μας ενδιαφέρει κατά πόσον το περιεχόμενο του εγγράφου είναι αληθές ή ψευδές. Σημασία έχει μόνο το πρόσωπο του εκδότη, ακόμη και εάν το περιεχόμενο του πλαστού εγγράφου είναι αληθές. π.χ. Ο Α έχει εξοφλήσει μία οφειλή στον Β. Ο Β του δίνει μία απόδειξη εξοφλητική. Ο Β πεθαίνει. Οι κληρονόμοι του Β βρίσκουν την σύμβαση δανείου και πηγαίνουν στον Α ζητώντας του να πληρώσει το οφειλόμενο από το δάνειο ποσό. Ο Α, ο οποίος έχει χάσει την εξοφλητική απόδειξη, καταρτίζει μία νέα απόδειξη και τους την προσκομίζει. Τελεί πλαστογραφία, καθώς, καίτοι αληθές το περιεχόμενο, η απόδειξη εκδίδεται από τον Α αντί του Β.

Το να εκδίδει κανείς έγγραφο με ψευδές περιεχόμενο κατ' αρχήν δεν συνιστά πλαστογραφία ούτε είναι εν γένει ποινικώς κολάσιμο. Υπάρχουν ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις όπου τιμωρείται η διανοητική πλαστογραφία π.χ. ΠΚ 242

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ:

π.χ.1. Ο Α γράφει ιδιοχειρώς ένα έγγραφο στο οποίο αναφέρει «Οφείλω €1.000 στον Β.»

π.χ.2. Ο Α ζητά από την γραμματέα του Γ να συντάξει ένα έγγραφο στο οποίο να γράφει «Οφείλω €1.000 στον εκδότη.» και, κατόπιν εντολής και άδειας του Α, βάζει (η Γ) και την υπογραφή του.

Παλαιότερη σωματική θεωρία: Εκδότης είναι αυτός που κατήρτισε με τις δικές του ενέργειες (ιδιοχειρώς) το έγγραφο. Άρα, σύμφωνα με τη σωματική θεωρία, στο π.χ.1. ο Α είναι εκδότης, ενώ στο π.χ.2. η Γ είναι εκδότης. Άρα, στο π.χ.2., η Γ έχει καταρτίσει ένα πλαστό έγγραφο (ΠΡΟΒΛΗΜΑ!). ≠ Πνευματική θεωρία ή θεωρία της πνευματικής εκτελέσεως: Εκδότης είναι το πρόσωπο από το οποίο προέρχεται το διανόημα, που ενσωματώθηκε στο έγγραφο, είτε το έγγραφο συνετάγη από τον ίδιο ή από άλλο πρόσωπο. Συνεπώς, σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, και στα δύο π.χ. εκδότης είναι ο Α, διότι και στις δύο περιπτώσεις το ενσωματωμένο στην επιστολή διανόημα προέρχεται από τον Α. Η δεύτερη αυτή θεωρία έχει πλέον βελτιωθεί στη λεγόμενη κανονιστική πνευματική θεωρία, σύμφωνα με την οποία εκδότης δεν είναι ο πραγματικός δημιουργός του διανοήματος, αλλά εκείνος στον οποίο καταλογίζεται το διανόημα ως δικό του, εκείνος που αναλαμβάνει την εξ αυτού ευθύνη -> π.χ. Ο Α αποφασίζει να συμβληθεί με τον Β για ένα δάνειο. Την σύμβαση συντάσσει ένας δικηγόρος. Οι Α απλώς υπογράφουν. Υπογράφοντας αναλαμβάνει την εκ του εγγράφου ευθύνη να επιστρέψει το ποσό του δανείου. Άρα, εκδότης θεωρείται ο Α, καίτοι το συνέταξε ο Α.

- Η εξουσιοδότηση (βλ. π.χ.2) μπορεί να είναι και σιωπηρή.
- Η εκ των υστέρων έγκριση δεν αίρει την πλαστότητα του εγγράφου.
- Ο Α συντάσσει μία δήλωση από την οποία φαίνεται να δεσμεύεται ο Β πως οφείλει στον Α. Ο Α παίρνει την δήλωση και την εκχωρεί στον Γ. Εάν ο φερόμενος ως εκδότης (ο Β) είναι ανύπαρκτο πρόσωπο, έχουμε και πάλι πλαστογραφία.
- Το έγγραφο μπορεί να προέρχεται από έναν εκδότη, χωρίς να φέρει την υπογραφή του, αρκεί να προκύπτει η ταυτότητα του εκδότη μέσα από το έγγραφο αυτό.

Εάν κάποιος παραπλανά μόνο ως προς το όνομά του:

π.χ.1. Ο Α είναι παντρεμένος και μισθώνει ένα διαμέρισμα, για να συναντά την Β, με την οποία έχει εξωσυζυγική σχέση. Στο μισθωτήριο συμβόλαιο αποφεύγει να δώσει το πραγματικό του όνομα, για να μην αναγνωρισθεί. Το διανόημα εξακολουθεί, ωστόσο, να το αναγνωρίζει ως δικό του και να θέλει να δεσμεύεται από αυτό. Σε αυτή την περίπτωση, κατά την κρατούσα γνώμη, δεν έχουμε πλαστογραφία, αλλά παραπλάνηση μόνο προς το όνομα.
π.χ.2. Το ίδιο ισχύει και με τους καλλιτέχνες και διανοητές, που χρησιμοποιούν ψευδώνυμα. Η χρήση ψευδωνύμου δεν συνιστά πλαστογραφία.

Μπορεί ένα ν.π. να είναι εκδότης;

π.χ. Ο Α, διευθύνων σύμβουλος της Ε, έχει την εξουσία, βάσει καταστατικού, να δεσμεύει την Ε. Υπογράφει ένα έγγραφο στο οποίο αναφέρεται ότι «Η Ε οφείλει υπ' εμού στον Β €20.000».

Βάσει της κανονιστικής πνευματικής θεωρίας, και το ν.π. μπορεί να είναι εκδότης, όταν στο έγγραφο ενσωματώνεται ένα διανόημα φ.π., το οποίο δεσμεύεται για λογαριασμό του ν.π..

Εάν κάποιος δίνει τα αληθινά του στοιχεία, αλλά δίνει την εντύπωση ότι εκπροσωπεί και έχει την ικανότητα να δεσμεύει ένα ν.π., έχουμε πλαστογραφία με φαινόμενο εκδότη το ν.π..

Απόσπαση υπογραφής με εξαπάτηση:

π.χ. Ο Α παραδίδει στον Β ένα έγγραφο, στο οποίο ο Α παριστά ψευδώς πως αναγνωρίζει χρέος ύψους €1.000. Στην πραγματικότητα, όμως, στο έγγραφο αναγράφεται το ποσό των €10.000. Ο Β υπογράφει την αναγνώριση οφειλής, θεωρώντας ότι υπέγραφε για οφειλή €1.000.

Α' άποψη: Δεν πρόκειται για πλαστό έγγραφο, αλλά για ακυρώσιμη δικαιοπραξία λόγω πλάνης.

Β' άποψη: Πρόκειται για πλαστογραφία, καθώς το ενσωματούμενο στο έγγραφο διανόημα δεν προέρχεται από τον Β, που το υπογράφει. (κρατούσα άποψη)

Στη νομολογία υπήρχε μία απόφαση, με διάσταση του εισαγγελέα, η οποία δέχθηκε την περίπτωση της ακυρώσιμης δικαιοπραξίας.

ΝΟΘΕΥΣΗ ΕΓΓΡΑΦΟΥ

π.χ. Ο Β υπογράφει προς τον Α μία δήλωση, στην οποία αναγνωρίζει ότι οφείλει απαίτηση ύψους €1.000, όπερ και αληθές. Ο Α αλλάζει το ποσό σε €10.000.

Νόθευση είναι η αλλοίωση του περιεχομένου του νοήματος ενός εγγράφου. Μας αφορά το νόημα που έχει αποδεικτική σημασία στην συγκεκριμένη περίπτωση. Με την αλλοίωση αυτή επιχειρείται να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι το περιεχόμενο του νοθευμένου εγγράφου είναι και αληθές. Τελικά, δημιουργείται ένα νέο έγγραφο, από την ανάγνωση του οποίου φαίνεται να προκύπτει πως ενσωματώνει ένα διαφορετικό από το αρχικό διανόημα. Και σε αυτή την περίπτωση έχουμε το φαινόμενο της διάστασης μεταξύ του αληθούς και του φερομένου εκδότη.

Η διαφορά με την κατάρτιση πλαστού είναι ότι εκεί εξ αρχής δημιουργείται ένα πλαστό έγγραφο, ενώ στη νόθευση το έγγραφο προϋπάρχει.

Η αλήθεια του περιεχομένου δεν μας αφορά ούτε στην περίπτωση της νόθευσης. Γεννάται, όμως, το ερώτημα εάν θα πρέπει το έγγραφο που νοθεύεται να είναι γνήσιο. Έχουν υποστηριχθεί και οι δύο απόψεις. Κατά τον Μυλωνόπουλο θα πρέπει το έγγραφο που νοθεύεται να είναι γνήσιο. Όμως, στο ΠΚ 216 δεν αναφέρεται πως απαιτείται γνήσιο έγγραφο, αφήνοντας ανοιχτή την δυνατότητα να μπορεί να νοθευτεί και πλαστό έγγραφο. Η αιτιολογική έκθεση του νέου ΠΚ ορίζει πως θα πρέπει να είναι γνήσιο το έγγραφο που νοθεύεται.

Δεν συνιστά νόθευση:

- Η αποκατάσταση του (αληθούς) περιεχομένου ενός ήδη νοθευμένου εγγράφου, διότι το τελικώς παραγόμενο διανόημα είναι το αυτό με το αρχικό διανόημα, το οποίο ο εκδότης ήθελε να ενσωματώσει στο έγγραφο.
- Εάν κάποιος επεμβαίνει στο έγγραφο, για να καταστρέψει τον υλικό φορέα και όχι το διανόημα, τελείται το έγκλημα του ΠΚ 222 (υπεξαγωγή εγγράφων).
- Στον βαθμό που δεν επέρχεται αλλοίωση του αποδεικτικού νοήματος. π.χ. Ο Α παίρνει ένα έγγραφο του ανορθόγραφου Β και διορθώνει τα λάθη του. Εάν, όμως, με τη διόρθωση αυτή ο Α αποσκοπεί στο να υπάρξει αμφισβήτηση για την ταυτότητα του εκδότη (π.χ. ο Β είναι γνωστός ανορθόγραφος), υπάρχει σύγχυση.

Το ζήτημα της εντολής:

Η εντολή που δίνεται σε κάποιον για την κατάρτιση ενός εγγράφου, αποκλείει την πλαστογραφία. Το ίδιο συμβαίνει και επί νοθεύσεως. Εάν, δηλαδή, υπάρχει εντολή για νόθευση του εγγράφου, δεν υπάρχει αξιόποινη νόθευση. π.χ. Ο Β υπογράφει μία επιταγή στον Α για €1.000 και του την αποστέλλει. Ο Α τηλεφωνεί στον Β και του υπενθυμίζει πως του χρωστά €2.000. Ο Β το θυμάται και δίνει την εντολή στον Α να αλλάξει το ποσό της επιταγής. Δεν έχουμε αξιόποινη νόθευση.

Ζήτημα «λευκής» επιταγής: Ο εκδότης υπογράφει και παραδίδει τον λήπτη μία επιταγή με κενό το ποσό ή την ημερομηνία έκδοσης. Εάν ο λήπτης συμπληρώσει καταχρηστικά την εν λευκώ επιταγή, τελεί πλαστογραφία.

Η εντολή/εξουσιοδότηση μπορεί να είναι και σιωπηρή, αρκεί να προηγείται. Μεταγενέστερη έγκριση, δεν νοείται.

Μία ειδική προβληματική της εντολής είναι η **εντολή στα ιδιόχειρα έγγραφα**. Ιδιόχειρα είναι εκείνα τα έγγραφα που θα πρέπει να έχουν συνταχθεί ιδιοχείρως από τον εκδότη τους. π.χ.1. Ο φοιτητής Γ προσέρχεται σε γραπτές εξετάσεις. Το γραπτό του είναι ιδιόχειρο

έγγραφο, ακόμη και εάν δεν υπάρχει υπογραφή, αλλά μπορεί να ταυτοποιηθεί ο φοιτητής. π.χ.2. ΑΚ 1721: Η διαθήκη θα πρέπει να είναι ιδιόχειρη. Το ζητούμενο είναι εάν στα ιδιόχειρα έγγραφα χωρεί εντολή. π.χ.1. Ο φοιτητής Γ αποφασίζει να μην παρουσιασθεί ο ίδιος στις εξετάσεις, αλλά δίνει εντολή στον Α να παραστεί αντί αυτού και να γράψει στις εξετάσεις. Ο Α προσέρχεται στην γραπτή εξέταση, γράφει και παραδίδει το γραπτό με το όνομα του Γ. Εν προκειμένω υπάρχει διάσταση. Ο ΑΠ έχει πει πως η εξουσιοδότηση του Γ στον Α δεν δίνει την εξουσία να υπογράψει με άλλο όνομα, καθώς πρόκειται για ιδιόγραφο έγγραφο. Άρα, πρόκειται για πλαστογραφία. Η άποψη αυτή συνάντησε κριτική, καθώς εάν κανείς αποκλείσει την εντολή στα ιδιόχειρα έγγραφα, αποκλείει την πνευματική θεωρία, προσπίζοντας την σωματική θεωρία. Ορθότερο είναι, μάλλον, να δεχθούμε ότι η εντολή αποκλείει την τέλεση πλαστογραφίας ακόμη και επί ιδιόχειρων εγγράφων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, βέβαια, τελείται το έγκλημα της υπαρπαγής ψευδούς βεβαιώσεως του ΠΚ 220.

Νόθευση από τον εκδότη:

Νοείται νόθευση από τον εκδότη του ίδιου του εγγράφου, όταν ο εκδότης δεν έχει πλέον το δικαίωμα αλλαγής του περιεχομένου/διανοήματος του εγγράφου.

π.χ. Ο Α συντάσσει ένα έγγραφο αναγνώρισης οφειλής του προς τον Β, αξίας €2.000, το οποίο και παραδίδει στον Β. Στη συνέχεια, ο Α εισέρχεται στο γραφείο του Β και σβήνει ένα μηδενικό από το ποσό. Υπάρχει αξιόποινη νόθευση, κατά την κρατούσα σε θεωρία και νομολογία άποψη, καθώς ο Α, από την στιγμή που παρέδωσε στον Β το έγγραφο, δεν έχει δικαίωμα αλλοίωσής του.

ΧΡΗΣΗ ΠΛΑΣΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ

π.χ.1. Ο Α δεν έχει πτυχίο, αλλά θέλει να πάρει μέρος σε έναν διαγωνισμό εργασίας. κατάρτιζει, λοιπόν, ένα πλαστό πτυχίο, το οποίο και υποβάλλει στον διαγωνισμό. Η υποβολή συνιστά χρήση πλαστού εγγράφου.

Η χρήση πλαστού μπορεί να γίνει τόσο από το ίδιο τον εκδότη όσο και από τρίτο πρόσωπο. Χρήση πλαστού νοείται όταν το πλαστό έγγραφο καθίσταται προσιτό σε εκείνον που πρόκειται να παραπλανηθεί. Το φέρειν δεν είναι ποινικώς κολάσιμο (ως χρήση).

π.χ.2. Εάν στο παραπάνω π.χ.1. ο Α ζητήσει από τον Γ να κατάρτισει το πλαστό πτυχίο και ο Α το καταθέτει στον διαγωνισμό, έχουμε χρήση πλαστού από τρίτο πρόσωπο.

Εάν π.χ. ο Α κατάρτισει το πλαστό, για να το χρησιμοποιήσει ο ίδιος, η χρήση συρρέει φαινομενικά με την κατάρτιση του πλαστού και θεωρείται ύστερη συντιμωρητή πράξη.

Η χρήση του πλαστού, μετά την παραγραφή της κατάρτισης πλαστού, είναι αυτοτελώς ποινικώς κολάσιμη. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις είναι συντιμωρητές η κατάρτιση και η χρήση.

Ο Α κατάρτιζει μία πλαστή ταυτότητα με σκοπό να πάει στην τράπεζα και να εισπράξει χρήματα από τον λογαριασμό του Β. Η χρήση συρρέει φαινομενικά με την κατάρτιση του πλαστού και θεωρείται ύστερη συντιμωρητή πράξη. Στη συνέχεια, ο Α αποφασίζει να πάει και στο ταχυδρομείο και να πάρει ένα συστημένο που έχει σταλεί στον Β με αντικείμενα αξίας. Η νέα αυτή χρήση συρρέει αληθώς.

Πότε είναι τετελεσμένο το έγκλημα;

§1:

Κατάρτιση πλαστού: Μόλις ολοκληρωθεί η κατάρτιση του πλαστού εγγράφου

Νόθευση εγγράφου: Μόλις ολοκληρωθεί η κατάρτιση του νοθευμένου εγγράφου.

Η χρήση του εγγράφου ή ο σκοπός χρήσης του δεν χρειάζονται στην §1, προκειμένου να θεωρηθεί τετελεσμένο το έγκλημα.

§2:

Αρκεί η χρήση!

Δεν απαιτείται να παραπλανάται ο καθ' ου.

Και η κατάρτιση και η νόθευση και η χρήση είναι εγκλήματα υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης.

Υποκειμενική Υπόσταση:

Κατάρτιση + Νόθευση: Δόλος οποιοσδήποτε, έστω και ενδεχόμενος.

Χρήση: Άμεσος δόλος β' βαθμού (εν γνώσει τέλεση)

Υποκειμενικό στοιχείο του αδίκου: Σκοπός παραπλάνησης άλλου με τη χρήση του εγγράφου, ως προς γεγονός δυνάμενο να έχει έννομες συνέπειες -> Κάποιος καταρτίζει ένα πλαστό με σκοπό να το χρησιμοποιήσει και να παραπλανήσει κάποιον στην έννομο ζωή/για γεγονός που έχει έννομες συνέπειες.

Πότε δεν υπάρχει αυτό το υποκειμενικό στοιχείο του αδίκου;

- Όταν δεν επέρχονται συνέπειες στην έννομη τάξη. π.χ. Ο φοιτητής Α έχει εγκαταλείψει τις σπουδές του. Ο πατέρας του Α αρρωσταίνει βαριά και επίκειται ο θάνατός του. Ο Α καταρτίζει ένα πλαστό πτυχίο, ώστε να παραπλανήσει τον πατέρα του, προκειμένου να χαροποιηθεί προτού πεθάνει. Ναι μεν έχουμε κατάρτιση πλαστού, αλλά δεν θα επιφέρει έννομες συνέπειες.
- Κατά την κρατούσα θέση: όταν κάποιος το κάνει για να επαυξήσει το κοινωνικό του κύρος. Ούτε και εδώ υπάρχουν έννομες συνέπειες.

Η επίτευξη του υποκειμενικού στοιχείου του αδίκου δεν είναι απαραίτητη για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα.

ΕΙΔΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Χειμερινό Εξάμηνο 2020-2021

Παραδόσεις κ. Λίβου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Νομικά Περιοδικά:

- Γενικής ύλης: Νομικό Βήμα (ΔΣΑ), Αρμενόπουλος (ΔΣΘ)
- Ποινικά: Ποινικά Χρονικά (Π.Ν. Σάκκουλας), Ποινική Δικαιοσύνη (Νομική Βιβλιοθήκη), Πράξη και Λόγος Ποινικού Δικαίου (Παν. Σάκκουλας)

Ηλεκτρονικά Νομικά περιοδικά:

- The Art of Crime (ΕΚΠΑ)
- Υπαγωγή (ΔΠΘ)
- Nova Criminalia (Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων)

Την *βιωμένη πραγματικότητα ενός εγκλήματος* μπορεί να προσεγγίσει κανείς μέσω της τέχνης, μελετώντας, λόγου χάρη, Ντοστογιέφσκι, Κάφκα, Βιζυηνό, Παπαδιαμάντη.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ

Έννομο αγαθό: Είναι η κοινωνικοηθική αξία που προστατεύεται κάθε φορά.

Γιατί μας χρησιμεύει το έννομο αγαθό;

1. Για ζητήματα συρροών
2. Για ζητήματα προσβολής του εννόμου αγαθού:
Οι προσβολές του εννόμου αγαθού εξειδικεύονται από την βαρύτερη στην ηπιότερη:
Α) Βλάβη: Η καταστροφή του εννόμου αγαθού ώστε να πάψει να υπάρχει ή με σκοπό την απενεργοποίησή του/την άρση της λειτουργίας του.
Β) Διακινδύνευση: Η θέση του εννόμου αγαθού σε κατάσταση κινδύνου (κίνδυνος = η πιθανολόγηση βλάβης). Υπάρχουν τρία είδη διακινδύνευσης: (α) συγκεκριμένη, (β) δυνητική, (γ) αφηρημένη.
Τα εγκλήματα βλάβης είναι όλα εγκλήματα αποτελέσματος. Τα εγκλήματα διακινδύνευσης είναι είτε εγκλήματα αποτελέσματος είτε εγκλήματα συμπεριφοράς.
Γ) Διατάραξη της ειρηνευμένης κατάστασης του εννόμου αγαθού
3. Για να διακρίνεται το έννομο αγαθό από το υλικό αντικείμενο, προκειμένου να γνωρίζουμε εάν χωρεί άμυνα και για να λύνουμε δικονομικά ζητήματα (π.χ. έγκληση).
4. Για ζητήματα συμμετοχής

Θύμα – Παθών:

Θύμα: Αυτός που υφίσταται πάντοτε την πράξη

Παθών: Αυτός που έχει κατά το αστικό δίκαιο δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση/ηθική ικανοποίηση/κ.λπ..

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ

I. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ο ΠΚ εστιάζει στην ζωή του ανθρώπου. Έτσι, ενώ στο υποκεφάλαιο I αναφέρεται ρητά πως πρόκειται για ζωή του ανθρώπου, στο υποκεφάλαιο III παραλείπεται, αλλά εννοείται.

Στην έννομη τάξη μας υπάρχουν διατάξεις που δείχνουν ανοχή ή αποδέχονται την αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής. Το Σ., όταν κάνει λόγο για **απόλυτη** προστασία της ανθρώπινης ζωής, με την έννοια του απολύτου υπογραμμίζει την σημασία, τη βαρύτητα και την έννοια της ζωής. Η έννοια του απολύτου θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως εξής: εν αμφιβολία υπέρ της ζωής (όταν συγκρούονται διατάξεις, υπερισχύει όποια προστατεύει τη ζωή).

Η αφαίρεση της ζωής μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του ΠΚ 20 (π.χ. εκτέλεση θανατικής ποινής), ΠΚ 21 (προσταγή) ή ΠΚ 22 (άμυνα). Ειδικά για την δικαιολόγηση της ανθρωποκτονίας σε κατάσταση άμυνας η ΕΣΔΑ ορίζει ότι η ανθρωποκτονία σε άμυνα δικαιολογείται μόνο όταν αποκρούεται βία κατά ανθρώπου και όχι όταν προσβάλλονται περιουσιακά αγαθά. Επίσης, όταν θανατώνεται κάποιος που συνελήφθη ή είναι κατάδικος και προσπαθεί να αποδράσει και όταν η θανάτωση γίνεται για την εξουδετέρωση στάσης ή ανταρσίας⁵.

Η ζωή προστατεύεται ανεξαρτήτως της ποσότητας και της ποιότητας. ΔΕΝ επιτρέπονται οι σταθμίσεις! Προστατεύονται: το γονιμοποιημένο ωάριο, το έμβρυο και ο άνθρωπος.

Σε περιόδους πανδημίας ή μαζικών τραυματισμών (ναυάγιο, πυρκαγιά, σεισμός) ενδέχεται στα νοσοκομεία, που δεν υπάρχουν οι υποδομές να καλύψουν τις ανάγκες αυτές σε όλο τους το εύρος, οι γιατροί να επιλέγουν ποιον θα βοηθήσουν. Κατ' αρχήν οι διακρίσεις αυτές από μέρους των ιατρών απαγορεύονται! Στην πράξη, όμως, είναι αδύνατο να μην υπάρξουν.

Η αρχή και το τέλος της ανθρώπινης ζωής:

Για το ποινικό δίκαιο η ζωή αρχίζει όταν αρχίζει ο τοκετός. Ο τοκετός αρχίζει:

1. Με την έξοδο έστω μέρους του σώματος του νεογνού από το μητρικό σώμα.
2. Από τη στιγμή που αρχίζουν οι οδύνες του τοκετού που ωθούν στην έξοδο του εμβρύου από τη μητρική κοιλιά.
3. Από τη στιγμή που θα τεθεί σε κίνηση η φυσική εκείνη αλληλουχία φάσεων που, κατά τη μαιευτική επιστήμη, οδηγεί αδιάλειπτα στην ολοκλήρωση της γέννησης.

Για τον θάνατο λαμβάνουμε πλέον υπόψη τον «εγκεφαλικό θάνατο», δηλαδή την ολοκληρωτική καταστροφή των λειτουργιών του εγκεφάλου, ακόμη και εάν η λειτουργία της αναπνοής και η κυκλοφορία του αίματος διατηρούνται, έστω και με τεχνητά μέσα.

Υπάρχει υποχρέωση να ζει κάποιος; Εάν όχι, υπάρχει δικαίωμα στον θάνατο;

Εάν η έννομη τάξη αναγνώριζε δικαίωμα στον θάνατο, εμμέσως θα αναγνώριζε και την αξίωση να ζητήσει κανείς βοήθεια ως προς αυτό.

Ευθανασία:

Πρόκειται για την θανάτωση ενός ανθρώπου με ευγενή κίνητρα. Είναι μία λύτρωση, που προσφέρεται στον πάσχοντα άνθρωπο.

A) Ενεργητική ευθανασία

- A1) Άμεση: διακοπή μηχανικής υποστήριξης
- A2) Έμμεση: χορήγηση φαρμάκου

⁵ Α. Καραγιαννόπουλος, Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό μέρος, σελ. 1

Β) Παθητική ευθανασία: Έχει ήδη ξεκινήσει η διαδικασία του θνήσκειν. Ο ιατρός δεν έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση βοήθειας/επέμβασης, οπότε σταματά να παρέχει τις υπηρεσίες του.

π.χ. Εάν κάποιος έχει αποπειραθεί να αυτοκτονήσει, ο ιατρός υποχρεούται να τον βοηθήσει. Προστατεύεται η ζωή, παρά την αντίθετη βούληση του φορέα.

Ιατρικά υποβοηθούμενη αυτοκτονία:

Στο εξωτερικό, όταν κάποιος έχει άσχημη κλινική εικόνα και δεν επιθυμεί να γίνει αντικείμενο ιατρικής επέμβασης, υπάρχει η δυνατότητα, εφόσον διαπιστωθεί (α) η κατάστασή του και (β) η σοβαρή και αμετάκλητη βούλησή του, να τον βοηθήσουν ιατροί, σε ειδικά ιατρικά κέντρα, κατόπιν επισκέψεων διαφόρων ιατρών και ψυχολόγων, μέσα σε χρονικό διάστημα αρκετών μηνών, να αυτοκτονήσει εν τέλει με τη χορήγηση φαρμάκων. Όταν πρέπει να σταθμίζουμε την ανθρώπινη αξία και την ανθρώπινη ζωή, υπερισχύει η αξία του ανθρώπου.

ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ ΜΕ ΔΟΛΟ

ΠΚ 299

Έννομο αγαθό: η ζωή του ανθρώπου

Αντικειμενική Υπόσταση: «όποιος σκότωσε άλλον»

(Στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος περιγράφονται κατ' ελάχιστον: το υποκείμενο, η πράξη και το αποτέλεσμα της πράξης.)

- «Όποιος» -> κοινό έγκλημα.
- «άλλον» -> δεν χρειάζεται να έχει κάποια ιδιότητα
- Πρόκειται για έγκλημα αποτελέσματος. Με τον όρο «σκότωσε» συμπεριγράφεται τόσο η θανατηφόρα πράξη όσο και το αποτέλεσμα της. Χρειάζεται να γνωρίζουμε εάν περιγράφεται η πράξη ή το αποτέλεσμα της πράξης ή εάν συμπεριγράφονται για να επιλύουμε ζητήματα απόπειρας.

Ποια είναι η διαφορά μεταξύ του εμβρύου και του ανθρώπου; (Και οι δύο έχουν ανθρώπινη ζωή, αλλά εν προκειμένω δεν μας ενδιαφέρει το έμβρυο.) Σύμφωνα με την νομολογία, η ζωή ξεκινά από την στιγμή που εμφανίζεται το παιδί στον εξωτερικό κόσμο. Η θεωρία (αλλά και μέρος της νομολογίας) θεωρούν πως η ζωή ξεκινά να υπάρχει από την στιγμή που ξεκινούν οι συσπάσεις της μήτρας και οι οδύνες του τοκετού.

Πότε σταματά να υπάρχει η ζωή; Όταν επέλθει ο εγκεφαλικός θάνατος, δηλαδή η νέκρωση των λειτουργιών του εγκεφαλικού στελέχους, η οποία είναι αμετάκλητη. Ακόμα και εάν εξακολουθούν να λειτουργούν μηχανικά τόσο η καρδιά, η αναπνοή και άλλα βασικά όργανα, εάν έχει επέλθει μη αναστρέψιμη νέκρωση του εγκεφαλικού στελέχους, έχει επέλθει θάνατος. Αυτό ορίζεται και στον νόμο: άρ. 9§5 ν. 3984/2011 (δωρεά και μεταμόσχευση οργάνων).

Η μνήμη του νεκρού προστατεύεται -> ΠΚ 365. Και ο νεκρός έως ότου ταφεί προστατεύεται -> ΠΚ 191Α§2.

Υποκειμενική υπόσταση: δόλος < ΠΚ 18, ΠΚ 26, ΠΚ 27

Όταν δεν ορίζεται, εννοείται οποιοσδήποτε δόλος, αρκεί και ο ενδεχόμενος.

Κοινός ή Απλός δόλος: Γνωρίζει ο δράστης και θέλει τα περιστατικά που απαρτίζουν την τέλεση της πράξης. Τα είδη του δόλου είναι:

- Άμεσος δόλος α' βαθμού ή Δόλος σκοπού
- Άμεσος δόλος β' βαθμού ή Αναγκαίος δόλος: Αποδέχεται ο δράστης ότι με την πράξη του θα επέλθει ένα άλλο βαρύτερο αποτέλεσμα.

- Ενδεχόμενος δόλος: Πιθανολογεί ο δράστης το αποτέλεσμα της πράξης του και το αποδέχεται.

Το τι δόλο έχουμε σε κάθε περίπτωση χρειάζεται να το ξέρουμε για την επιμέτρηση της ποινής.

Πώς μπορούμε να γνωρίζουμε πότε υπήρχε ανθρωποκτόνος δόλος; Συνήθως συντρέχει όταν θεμελιώνονται τέτοια πραγματικά περιστατικά που αιτιωδώς οδηγούν μονοσήμαντα στο συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

Σχέση των δύο παραγράφων:

§1: Βασικό έγκλημα

§2: Προνομιούχος μορφή του βασικού εγκλήματος της §1

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νέου ΠΚ, μεταξύ των δύο πράξεων του ΠΚ 299, δεν υπάρχει σχέση γενικού προς ειδικό, αλλά πρόκειται για δύο αυτοτελή εγκλήματα, τα οποία αθροιζόμενα μας δίνουν όλη την παλέτα των περιπτώσεων ανθρωποκτόνου συμπεριφοράς που πρέπει να ενταχθούν στην ΠΚ 299.

Η άποψη αυτή είναι εσφαλμένη. Η σωστή προσέγγιση θα ήταν η εξής: §1 -> βασικό έγκλημα και §2 -> προνομιούχος μορφή του βασικού εγκλήματος.

Σημείωση:

Επαπειλεί ποινή: ο νομοθέτης

Καταγιγνώσκει ποινή: το δικαστήριο

Εκτίει ποινή: ο καταδικασμένος

Υπάρχουν τρία συστήματα με τα οποία ο νομοθέτης επαπειλεί ποινικές κυρώσεις:

1. το σύστημα αποκλειστικών ποινικών κυρώσεων -> για ένα έγκλημα επαπειλείται μία συγκεκριμένη ποινική κύρωση
2. το σύστημα των αθροιστικών ποινικών κυρώσεων -> για το αυτό έγκλημα επαπειλούνται δύο ποινικές κυρώσεις
3. το σύστημα των διαζευκτικών ποινικών κυρώσεων -> η διάζευξη είναι είτε ομοειδής (π.χ. ισόβια ή πρόσκαιρη κάθειρξη) είτε ετεροειδής (π.χ. φυλάκιση ή χρηματική ποινή)

Ο δικαστής προπάντων είναι ανάγκη να καταλάβει ότι επιμετρώντας την ποινή δεν τη διαλέγει, αλλά εφαρμόζει κανόνες δικαίου (του δικαίου της επιμέτρησης της ποινής), προκειμένου να βρει την μία και αρμόζουσα να εφαρμοσθεί στη συγκεκριμένη εγκληματική περίπτωση. (Ανδρουλάκης)

Η ποινή που θα επιβληθεί θα πρέπει να είναι δίκαιη και ανάλογη. Δίκαιη είναι μία ποινή, όταν αντιστοιχεί στο άδικο και στην ενοχή.

Ανάλυση ΠΚ 299§2

Ο ίδιος ο ΠΚ, αναφερόμενος στην «πράξη» της §1, διαβαθμίζει ουσιαστικά τις δύο παραγράφους μεταξύ τους.

Ο **βρασμός ψυχικής ορμής** είναι μία ψυχική κατάσταση συναισθηματικής έξαψης (κάθε υπερδιέγερση πάθους ή συναισθήματος) ιδιαίτερα μεγάλης έντασης, η οποία εμποδίζει την νηφάλια σκέψη και στάθμιση των ωθητικών και ανασταλτικών παραγόντων που καθοδηγούν στην ανθρωποκτόνο πράξη. Ο βρασμός θα πρέπει αν υπάρχει και κατά την απόφαση και κατά την εκτέλεση.

Θα πρέπει, λοιπόν, η λήψη της απόφασης του δράστη να είναι *αιφνίδια* και η εκτέλεση να είναι *απροπαράσκευη* (δλδ απροετοίμαστη, πρόχειρη).

Ο βρασμός θα πρέπει να προκληθεί από κάποια σημαντική *εξάπτουσα αφορμή*, να είναι δηλαδή συγγνωστός.

Η περιγραφή του βρασμού δεν είναι περιγραφή της πράξεως, αλλά του δράστη. Πρόκειται για ένα ελαττωμένο δεοντολογικό στοιχείο της ενοχής (άλλως δύνασθαι πράττειν).

Όταν γίνεται λόγος για βρασμό ψυχικής ορμής, μιλά κανείς για τα σθενικά συναισθήματα (π.χ. οργή, αγανάκτηση, θυμός), δηλαδή τα συναισθήματα που ωθούν σε πράξη. Για τα ασθενικά (τα συναισθήματα που οδηγούν σε απραξία π.χ. απελπισία, οίκτος, θλίψη, απόγνωση) υποστηρίζεται πως επίσης μπορούν να οδηγήσουν σε βρασμό, καθώς δεν υπάρχει ξεκάθαρη σκέψη και στάθμιση (π.χ. σκοτώνει ο Α την θεία του Β, που πάσχει από ανίατη ασθένεια). Μπορεί να τελεσθεί και διά παραλείψεως: Ο Α αποφασίζει να μην χορηγήσει στην κατάκοιτη σύζυγό του φάρμακο, απαραίτητο για την ζωή της, επειδή έμαθε πως τον απατούσε.

Ανθρωποκτονία ως ενδοοικογενειακό έγκλημα: Ο σύζυγος τυραννά επί μακρόν την σύζυγο. Η σύζυγος δεν το αντέχει και αποφασίζει να τον σκοτώσει. Συνήθως οι περιπτώσεις θανατώσεως του τυραννικού συζύγου δεν στοιχειοθετεί βρασμό ψυχικής ορμής. Εάν ενώ κτυπούσε ο σύζυγος την σύζυγο, εκείνη την στιγμή η σύζυγος τον σκότωσε, υπάρχει βρασμός. Εάν, ενώ ο σύζυγος κοιμάται, η σύζυγος αποφασίζει να τον σκοτώσει, δεν υπάρχει βρασμός (*Γιατί τον σκότωσε σήμερα και όχι χθες;*).

Ο βρασμός είναι μία εμπειρικά διαπιστώσιμη κατάσταση. Μπορεί, δηλαδή, να περιγράψει κανείς κάποιον που βρίσκεται σε βρασμό ψυχικής ορμής. Εδώ τίθεται το πρόβλημα των διαθετικών εννοιών: πρόκειται για περιγραφικές έννοιες, οι οποίες χρειάζονται το περιγραφικό στοιχείο του περιγράφοντος.

Η συναισθηματική φόρτιση, που μπορεί να υπάρχει κατά την τέλεση ενός εγκλήματος, θα πρέπει να είναι δικαιολογημένη (ΠΚ 79§4 στ. β'). Ο βρασμός, που είναι κάτι βαρύτερο, δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτικά δικαιολογημένος – ο νόμος δεν το ζητά. Ωστόσο, μάλλον θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι και ο βρασμός ψυχικής ορμής θα πρέπει να είναι δικαιολογημένος.

Σύμφωνα με την άποψη της Καϊάφα, στον βρασμό ψυχικής ορμής δεν μας ενδιαφέρει απλώς το εμπειρικό γεγονός της συνδρομής του, αλλά εάν προκληθεί ο βρασμός υπαιτίως ή όχι.

Κυρώσεις:

1. ΠΚ 299§1
2. ΠΚ 299§1 + ΠΚ 79§5 περ. β': ανθρωποκτονία που τελέσθηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα – ο δράστης δεν εμφορείτο από κανένα αίσθημα ευσπλαχνίας
3. ΠΚ 299§1 + ΠΚ 79§4 περ. β': ανθρωποκτονία που τελέσθηκε ενώ ο δράστης βρισκόταν σε δικαιολογημένη συναισθηματική φόρτιση
4. ΠΚ 299§2
5. ΠΚ 299§2 + ΠΚ 79§5 περ. β'
6. ΠΚ 299§2 + ΠΚ 84§2 περ. γ'

ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ ΚΑΤ' ΑΠΑΙΤΗΣΗ

ΠΚ 300

Πρόκειται για μία προνομιούχο μορφή του ΠΚ 299. Δεν είναι ιδιώνυμο έγκλημα (= Το έγκλημα εκείνο που, εάν καταργηθεί, η πράξη την οποία περιγράφει δεν μπορεί να τιμωρηθεί επί τη βάσει του βασικού εγκλήματος.)

Αντικειμενική υπόσταση:

- Πράξη: η θανάτωση άλλου ανθρώπου – εδώ η θανάτωση είναι η ηπιότερη δυνατή
- Αποτέλεσμα: ο θάνατος άλλου
- Δράστης: Θα πρέπει να αποφασίζει και να εκτελεί την ανθρωποκτόνο πράξη υπό δύο προϋποθέσεις (α) την απόφαση να σκοτώσει το θύμα του την προκάλεσε το ίδιο το θύμα – απευθυντέα δήλωση του θύματος στον ίδιο τον δράστη κατόπιν απαίτησής του...

Απαίτηση του θύματος (όχι συναίνεση) -> απαίτηση = Ισχυρά δήλωση βουλήσεως, η οποία πρέπει να έχει τα χαρακτηριστικά της έγκυρης δήλωσης βουλήσεως κατά το Αστικό Δίκαιο [θα πρέπει, δηλαδή, να έχει το θύμα δικαιοπρακτική ικανότητα, να είναι ο ίδιος ο φορέας, να είναι η δήλωση απαλλαγμένη ελαττωμάτων, να προϋπάρχει της απόφασης του δράστη (το θύμα θα πρέπει να δρα ως ηθικός αυτουργός)] και να είναι και επίμονη (να έχει επαναληφθεί – να επιμένει το θύμα σε αυτή την απαίτηση). Θα πρέπει να είναι απολύτως σαφής ως προς το νόημά της. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να είναι τεκμαιρόμενη.

...και (β) να διακατέχεται από οίκτο προς το θύμα.

Η απαίτηση θα πρέπει να είναι **σπουδαία**, να ανταποκρίνεται δηλαδή στην αληθινή βούληση του παθόντα και να εκδηλώνεται με πλήρη γνώση των συνεπειών της, και **επίμονη**, να είναι δηλαδή ρητή και επαναλαμβανόμενη σταθερά.

- Θύμα: Το θύμα θα πρέπει να πάσχει από ανίατη ασθένεια (όχι πάθηση!). Η ασθένεια θα πρέπει να είναι τόσο βαρυσανιστική για τον άνθρωπο, ώστε να προκαλείται ο οίκτος.

Υποκειμενική υπόσταση:

Δόλος (έστω και ενδεχόμενος) + οίκτος προς το θύμα (υποκειμενικό στοιχείο αδίκου)

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

ΠΚ 301

Προνομιούχος παραλλαγή του ΠΚ 299.

Το έγκλημα είναι υπαλλακτικός μεικτός: (α) καταπείθει ή (β) βοηθά. Εάν τελεσθεί και με τους δύο τρόπους, μία ποινή θα επιβληθεί, καθώς ο καθ' ου είναι ο ίδιος.

Η βοήθεια σε αυτοκτονία δεν είναι εξωτερικός όρος του αξιοποίνου, καθώς ο δράστης θα πρέπει να έχει γνώση και θέληση, για να παράσχει βοήθεια. ≠ Η κατάπειση σε αυτοκτονία είναι εξωτερικός όρος του αξιοποίνου, καθώς ο δράστης δεν χρειάζεται να το ξέρει, για να τιμωρηθεί

Αντικειμενική υπόσταση:

- καταπείθω: Ο δράστης δεν πείθει απλώς, αλλά κάνει κάτι βαρύτερο, ασκεί πίεση. Το θύμα είναι ασθενέστερο, γιατί δεν μπορεί να αντιτάξει λογικά αντεπιχειρήματα. Το επιχείρημα του δράστη για να αυτοκτονήσει ο άλλος εκφέρεται με τέτοιο τρόπο, ώστε ο καθ' ου να εξαναγκάζεται. Για την κατάπειση σε αυτοκτονία χρειάζεται διπλός δόλος: και για την κατάπειση και για την αυτοκτονία. Η ενίσχυση ήδη ειλημμένης αποφάσεως δεν

είναι κατάπειση. Κατάπειση είναι όταν δημιουργείται από τον δράστη η απόφαση για αυτοκτονία.

Η κατάπειση σε αυτοκτονία προκύπτει εντός του πλαισίου μίας προσωπικής γλωσσικής επικοινωνίας. Έτσι, ο συγγραφέας βιβλίου δεν φέρει καμία ευθύνη, εάν ο αναγνώστης οδηγηθεί σε αυτοκτονία από τα όσα γράφονται στο βιβλίο π.χ. για το μάταιο της ζωής.

(Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις έχουμε έμμεση αυτουργία σε ανθρωποκτονία.)

- βοήθεια/συνδρομή: Ο νέος ΠΚ προβλέπει την συνέργεια και την διακεκριμένη συνέργεια (μοιάζει με την παλαιά απλή συνέργεια αλλά με τον περιορισμό ότι θέτει το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού). Η βοήθεια δεν θα πρέπει να είναι πριν την τέλεση της πράξης, αλλά κατά την τέλεση της πράξης. *Μπορεί η συνέργεια να τελείται με παράλειψη; Ναι.*

Εάν η βοήθεια παρέχεται από πρόσωπο, που έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να αποτρέψει το αποτέλεσμα, γίνεται η εξής διάκριση: Εάν το θύμα μπορεί να δράσει αυτεξούσια ώστε να αποτρέψει τον θάνατό του, ο δράστης παρείχε βοήθεια ≠ Εάν το θύμα δεν μπορεί να αποτρέψει τον θάνατό του, ο δράστης έχει την ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να το κάνει και, εάν δεν το κάνει, τελεί ανθρωποκτονία του ΠΚ 299 διά παραλείψεως ως συνεργός.

Υποκειμενική υπόσταση:

Δόλος (έστω και ενδεχόμενος) – δηλ ο δράστης πρέπει να γνωρίζει και να θέλει ή τουλάχιστον να αποδέχεται ότι από τη συμπεριφορά του θα καταπείσει το θύμα να αυτοκτονήσει ή ότι η συμπεριφορά του θα έχει τον χαρακτήρα βοήθειας κατά την αυτοκτονία του θύματος.

Δυαδική αυτοκτονία:

Εάν δύο άνθρωποι αποφάσισαν να αυτοκτονήσουν μαζί, προκύπτει θέμα ευθύνης του τυχόν επιζήσαντα:

- Εάν εκείνος που τελικά πέθανε, αυτοκτόνησε με δική του ενέργεια, ο επιζήσας τιμωρείται με το ΠΚ 301.
- Εάν ο θάνατος προήλθε από ενέργεια του επιζήσαντος μετά την οποία ο αποθανών δεν είχε την δυνατότητα να υπαναχωρήσει και να σωθεί, αυτός (ο επιζήσας) τιμωρείται για ανθρωποκτονία με δόλο.
- Εάν ο θάνατος επήλθε από ενέργεια του επιζήσαντος μετά την οποία ο αποθανών είχε τη δυνατότητα να υπαναχωρήσει και να σωθεί, ο επιζήσας τιμωρείται με το ΠΚ 301.

ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑ

ΠΚ 302

Αντικειμενική υπόσταση:

- Όταν τελείται με ενσυνείδητη αμέλεια με πράξη: ΠΚ 302 + ΠΚ 28 -> Όποιος από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε (-> λευκός ποινικός νόμος – γενικό καθήκον επιμέλειας) κατά τις περιστάσεις σκότωσε άλλον τιμωρείται.
- Όταν τελείται με άνευ συνειδήσεως αμέλεια με πράξη – δεν προβλέπεται το αποτέλεσμα.

(Η ενσυνείδητη τιμωρείται βαρύτερα από την άνευ συνειδήσεως, λόγω του ΠΚ 79⁶§3 στ. α')

- Όταν τελείται δια παραλείψεως: ΠΚ 302 + ΠΚ 15 + ΠΚ 28 -> Όποιος, ενώ όφειλε (από νόμο ή σύμβαση ή προγενέστερη επικίνδυνη ενέργεια) να αποτρέψει το αποτέλεσμα του

⁶ Πολύ μεγάλη προσοχή στα ΠΚ 1 (αρχή νομιμότητας), ΠΚ 14 (έννοια του εγκλήματος), ΠΚ 79 (επιμέτρηση ποινής).

θανάτου, δεν το έκανε κατά παράβαση καθήκοντος επιμέλειας ενώ μπορούσε να το προβλέψει, τιμωρείται.

Ο θάνατος στην προκείμενη περίπτωση θα πρέπει να οφείλεται σε σφάλμα κατά την διάρκεια ενός εγχειρήματος (π.χ. οδήγηση αυτοκινήτου). Μεταξύ του θανάτου και του σφάλματος του δράστη θα πρέπει να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια.

(ΠΡΟΣΟΧΗ! Παράλειψη καθήκοντος επιμέλειας + Αντικειμενική δυνατότητα πρόβλεψης για τον μέσο κοινωνό.)

ΠΑΙΔΟΚΤΟΝΙΑ

ΠΚ 303

Πρόκειται για μία προνομιούχο περίπτωση της ανθρωποκτονίας του ΠΚ 299. Ο λόγος που υπάρχει ακόμα αυτή η διάταξη είναι μάλλον ένας (παλαιός) κοινωνικός λόγος.

Πρόκειται για ένα ιδιαίτερο έγκλημα, καθώς προσδιορίζεται το υποκείμενο τελέσεως: μητέρα έγγαμη ή άγαμη.

Η μητέρα μπορεί να τελέσει μόνο το δικό της το παιδί, εκείνο που μόλις γέννησε.

Η διάρκεια είναι μάλλον αφότου γέννησε και μερικές ημέρες μετά που έφυγε από την κλινική. (Η επιλόχειος κατάθλιψη μπορεί να κρατήσει περισσότερο.)

II. ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ (ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

Από ποιο σημείο και μετά υφίσταται κύηση;

Κύηση υφίσταται από την στιγμή που το (με οποιονδήποτε τρόπο) γονιμοποιημένο ωάριο εμφυτευθεί (εισέλθει και επικολληθεί) στη μήτρα.

Έμβρυο υφίσταται από την στιγμή που το σπερματοζωάριο ενώνεται με το ωάριο και αρχίζει η міτωση.

Από ποιο σημείο και μετά παύει να υφίσταται το έμβρυο αλλά άνθρωπος;

(Μας χρησιμεύει να το ξέρουμε για τους εξής λόγους:

- Διάκριση ανθρωποκτονίας από τεχνητή διακοπή κύησης
- Η στάθμιση του ΠΚ 304§4 εδ. γ' νοείται μόνο όσο διαρκεί η κύηση
- Διαφορετική μεταχείριση εξ αμελείας θανάτωσης εμβρύου – ΠΚ 304§5 – και διαφορετική προκειμένου περί ανθρώπου – ΠΚ 302.
- Διαφορετική μεταχείριση εξ αμελείας σωματικής βλάβης του εμβρύου – ΠΚ 304§2 – και διαφορετική του ανθρώπου – ΠΚ 308 επ.)

Στο πλαίσιο του ελληνικού ΠΚ υποστηρίζονται δύο απόψεις:

1^η άποψη: Εμφάνιση έστω ενός μέρους του σώματος.

2^η άποψη: Σύνδεση με τη διαδικασία του τοκετού. Η έναρξη, δηλαδή, της φυσικής εκείνης αλληλουχίας φάσεων, η οποία κατά τα διδάγματα της μαιευτικής επιστήμης άγει αδιαλείπτως στην ολοκλήρωση της γέννησης ή Η έναρξη της διαδικασίας εκείνης που έχει πιθανότητες να οδηγήσει στην έξοδο από το μητρικό σώμα ζωντανού ανθρώπου.

(ΤΕΧΝΗΤΗ) ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΚΥΗΣΗΣ

ΠΚ 304

Κατηγοριοποίηση βασικών αδικημάτων του ΠΚ 304:

- Ετεροδιακοπή, χωρίς την θέληση της εγκύου (ΠΚ 304§1)
- Ετεροδιακοπή με την θέληση της εγκύου (ΠΚ 304§2 εδ. α')
- Αυτοδιακοπή με ενέργεια, παράλειψη ή ανοχή (ΠΚ 304§3)
- Συνέργεια στην αυτοδιακοπή (ΠΚ 304§2 εδ. β')

Η ικανότητα προς συναίνεση δεν κρίνεται με βάση τις διατάξεις του ΑΚ. Είναι μία αυτόνομη έννοια. Κριτήριο είναι εάν η έγκυος έχει την ικανότητα να αντιληφθεί τη σημασία της δήλωσης.

Λόγοι άρσης του αδίκου της §4:

Εφόσον συντρέχουν τα παρακάτω στοιχεία:

- Συναίνεση εγκύου ή, εφόσον είναι ανίκανη να συναινέσει, των γονέων της
 - Τέλεση της διακοπής από ιατρό μαιευτήρα-γυναικολόγο
 - Συμμετοχή αναισθησιολόγου
 - Τέλεση της διακοπής σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα
- αίρεται ο άδικος χαρακτήρας της διακοπής της κύησης στις εξής περιπτώσεις:
- (α) ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη (έως 12^η εβδομάδα)
 - (β) ηθική ένδειξη (έως την 19^η εβδομάδα)
 - (γ) ευγονική ένδειξη (κατά τον προγεννητικό έλεγχο διάγνωση ανωμαλίας του εμβρύου που συνεπάγεται γέννηση παθολογικού εμβρύου)
 - (δ) ιατρική ένδειξη σοβαρού και αναπότρεπτου κινδύνου ζωής

Συρροή:

Η διακοπή της κύησης συρρέει φαινομενικά με τη σωματική βλάβη του σώματος της εγκύου που προκαλεί, η οποία απορροφάται από την πρώτη.

Εάν, όμως, η σωματική βλάβη ήταν ο βασικό στόχος του δράστη, ο οποίος επετέθη κατά της εγκύου αποδεχόμενος και το ενδεχόμενο του θανάτου του εμβρύου, έχουμε αληθινή κατ' ιδέα συρροή της διακοπής της κύησης με την ανθρωποκτονία με πρόθεση ή αμέλεια την οποία προκάλεσε ή με την οποία συνέπεσε.

III. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ (ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

Τα εγκλήματα διακινδύνευσης χωρίζονται σε:

- i. εγκλήματα συγκεκριμένης διακινδύνευσης: π.χ. ΠΚ 264§1 περ. β' – Εμπρησμός
Είναι εγκλήματα στα οποία περιγράφεται ο κίνδυνος ως αποτέλεσμα μίας πράξης. Πρόκειται για εγκλήματα ουσιαστικά (όχι τυπικά/συμπεριφοράς). Ο κίνδυνος είναι αντικείμενο απόδειξης.
- ii. εγκλήματα αφηρημένης διακινδύνευσης: π.χ. στο περιβάλλον, στην οδική κυκλοφορία
Είναι η απαγόρευση μίας συμπεριφοράς, την οποία ο νομοθέτης απαγορεύει, λόγω του ότι εκτιμά πως, εάν τελεσθούν τα εγκλήματα αυτά, υπάρχει κίνδυνος για την έννομη τάξη.
- iii. εγκλήματα (αφηρημένης-συγκεκριμένης ή) δυνητικής διακινδύνευσης: π.χ. ΠΚ 362
Η επικινδυνότητα της πράξης/συμπεριφοράς είναι αυτό που πρέπει να αποδεικνύεται (και όχι ο κίνδυνος).
- iv. εγκλήματα κοινού κινδύνου: Πρέπει να αποδεικνύεται ότι υπήρχε συγκεκριμένος κίνδυνος για οποιονδήποτε μπορούσε εκείνη τη στιγμή να βρεθεί στο πεδίο δράσης του δράστη/υπαιτίου.

Κίνδυνος⁷ ζωής = πιθανολόγηση θανάτου

Διαπιστώνεται, όταν συντρέχουν ορισμένα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, σύμφωνα με συγκεκριμένο κανόνα (εμπειρικό ή επιστημονικό) είναι ικανά/πιθανολογείται να οδηγήσουν στον θάνατο.

ΕΚΘΕΣΗ

ΠΚ 306

Έννομο αγαθό: ανθρώπινη ζωή + σωματική ακεραιότητα

- «όποιος»: κοινό έγκλημα
- Έγκλημα αποτελέσματος:
Στην §1 το αποτέλεσμα είναι ο κίνδυνος (= πιθανολόγηση βλάβης) [τελείται και διά παραλείψεως – γνήσια παράλειψη]
Στην §2 είναι εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα. Το βαρύτερο αποτέλεσμα είναι ο θάνατος/η επέλευση του θανάτου.
- Δύο τρόποι τελέσεως (υπαλλακτικώς μεικτό):
(α) όποιος εκθέτει άλλον καθιστώντας τον αβοήθητο: έκθεση εν στενή εννοία («πραγματική» έκθεση) – έγκλημα αποτελέσματος + έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης
Περιγράφεται τόσο η πράξη, όσο και το αποτέλεσμά της.
(β) όποιος αφήνει αβοήθητο⁸: έκθεση εν ευρεία εννοία – έγκλημα τυπικό
- Φυλάκιση -> Πλημμέλημα – Σοβαρό πλημμέλημα, καθώς το ελάχιστο της επαπειλούμενης ποινής είναι 6 μήνες (άρα 6 μήνες – 5 χρόνια).
- «αφήνει αβοήθητο» -> συγκεκριμένος κίνδυνος ζωής – Πιθανολογείται η βλάβη της ζωής του και δεν μπορεί με τις δικές του δυνάμεις να ανατρέψει αυτό τον κίνδυνο. Ο θάνατός

⁷ Κίνδυνος = Πιθανολόγηση βλάβης – Ένα έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης φαίνεται να πληρούται όταν η βλάβη του εννόμου αγαθού πιθανολογείται ακόμη και στο 1%. Για να στοιχειοθετηθεί έγκλημα, πρέπει να φθάσουμε κάπου στη μέση (40-50%) περίπου. Όταν η βλάβη πιθανολογείται πάνω από το 50% και είναι αναγκαίο από τον μέσο κοινωνό να ληφθούν μέτρα αποτροπής της βλάβης, τότε το έγκλημα συγκεκριμένου κινδύνου είναι τετελεσμένο.

⁸ Βλ. ΑΠ 649/2017 & ΑΠ 1462/2010

του θα πρέπει να πιθανολογείται σε τέτοιο βαθμό, ώστε ο μέσος κοινωνός να ελάμβανε αντίμετρα. Άρα, πρόκειται για ένα έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΕΚΘΕΣΗΣ»

Εκθέτω τον άλλο σημαίνει ότι τον τοποθετώ σε μία θέση ή, εάν δεν αλλάξω θέση, επιτρέπω στη θέση που είναι να γίνει ανασφαλέστερη, δηλαδή, σε μία θέση που μου επιτρέπει να πιθανολογώ τον θάνατό του. Αυτό μπορεί να γίνει με ενέργεια ή με παράλειψη.

Μπορεί κανείς να εκθέσει άλλον με σωματική δύναμη αλλά και με έμμεση αυτοουργία, δηλαδή, να τον παραπλανήσει π.χ.1. «Αυτό που σου μυρίζει δεν είναι χημικά, απλός καπνός είναι.». Δεν εκθέτει ο δράστης άμεσα το θύμα, αλλά το παραπλανά και εκείνο αυτοτοποθετείται στην περίεργη κατάσταση. π.χ.2. Ο Α έχει συνεργείο αυτοκινήτων. Ο Β, υπάλληλός του, μένει απέναντι. Όταν ο Α πληροφορείται πως το συνεργείο έχει πάρει φωτιά, τηλεφωνεί στον Β και του λέει να πάει να το ελέγξει. Ο Β των ενημερώνει πως είναι άσχημη η κατάσταση. Ο Α του λέει να μπει μέσα και να απομακρύνει από τον χώρο ένα πολύ ακριβό όχημα. Ο Β αρνείται. Ο Α του λέει πως, εάν δεν το κάνει, θα τον απολύσει. Ο Α τελεί έκθεση -> Και εάν εξαναγκάσω το θύμα να αυτοτοποθετηθεί στην επικίνδυνη κατάσταση, και πάλι έχουμε έκθεση εν στενή έννοια.

Μπορεί να τελείται και εκ παραλείψεως η έκθεση εν στενή έννοια π.χ.1. Ο Α, πατέρας του τετράχρονου Β, βλέποντας τον Β να κολυμπά στα βαθιά νερά. Τον αφήνει «για να πάρει ένα μάθημα». Τελεί έκθεση εν στενή έννοια δια παραλείψεως. π.χ.2. Εάν ο Α που π.χ.1. αφήνοντας τον Β να παίζει στα ρηχά, για να πάει τουαλέτα, επιστρέφοντας βλέπει τον Β να έχει μπει σε βαθιά νερά και τον αφήνει λέγοντας «άσε τον, να πάρει ένα μάθημα», τελεί έκθεση εν ευρεία έννοια δια παραλείψεως.

Έκθεση εν στενή έννοια υπάρχει όταν με μία θετική ενέργεια του δράστη το θύμα μετατοπίζεται από μία σχετικά ασφαλή θέση σε μία ανασφαλή και έτσι εκτίθεται σε κίνδυνο ζωής ή σωματικής ακεραιότητας. Επιπλέον, έκθεση εν στενή έννοια υπάρχει και όταν το θύμα βρίσκεται ήδη σε κίνδυνο ζωής και μετακινείται σε μία λιγότερο ασφαλή θέση από αυτή που βρισκόταν προηγουμένως.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ «ΑΒΟΗΘΗΤΟΥ»:

Αβοήθητος είναι όποιος περιάγεται σε κίνδυνο για τη ζωή του. Αβοήθητος είναι όποιος δεν συγκαταθέτει (μπορεί να συγκαταθέτει π.χ. όποιος πηγαίνει για κυνήγι άγριων ζώων με όπλα ή όποιος κάνει επικίνδυνα αθλήματα) στη διακινδύνευση της ζωής του αλλά και όποιος δεν μπορεί με τις δικές του δυνάμεις να απαλλαγεί/να σώσει τη ζωή του.

Δεν θα πρέπει επίσης να αναμένεται με ασφάλεια ή έστω με μεγάλη πιθανότητα βοήθεια απ' έξω για την ανατροπή του κινδύνου. Η τυχόν σωτήρια παρέμβαση θα οφείλεται είτε στην τύχη είτε σε σύμπτωση.

Το θύμα είναι αβοήθητο όταν: (α) εκτίθεται σε τόπο όπου δεν αναμένεται με βεβαιότητα ή τουλάχιστον υψηλή πιθανότητα ότι θα βρεθεί από κάποιον τρίτο, (β) εκτίθεται σε τόπο όπου μπορεί να βρεθεί από κάποιον ο οποίος, όμως, δεν έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να τον βοηθήσει και δεν αναμένεται ότι θα τον βοηθήσει και (γ) εκτίθεται σε τόπο όπου μπορεί να βρεθεί από κάποιον ο οποίος έχει ιδιαίτερη υποχρέωση βοήθειας έχει, όμως, δείξει ότι είναι πιθανό ή βέβαιο το να μην εκπληρώσει την υποχρέωσή του αυτή.

ΠΑΡΟΧΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ:

Εάν αναμένεται με βεβαιότητα η παροχή βοήθειας στον εκτιθέμενο, δεν υπάρχει έκθεση. π.χ. Ο Α βλέπει την τραυματισμένη Β και την αφήνει σε έναν δρόμο κοντά σε νοσοκομείο – τελεί έκθεση, καθώς απλά πιθανολογείται ότι κάποιος την δει και την βοηθήσει. Για να μην τελεί έκθεση, θα έπρεπε να την πάει στα επείγοντα, ώστε να εξασφαλισθεί η με βεβαιότητα παροχή βοήθειας προς αυτή.

Δεν αρκεί να πιθανολογείται η βοήθεια τρίτων, αλλά θα πρέπει να είναι βεβαία.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑΣ:

Το έγκλημα της εκθέσεως, ως έγκλημα διακινδύνευσης της ζωής (πιθανολόγησης βλάβης της ζωής), είναι συχνά δύσκολο να το διακρίνουμε από την απόπειρα ανθρωποκτονίας. π.χ. Η Β, ερωμένη του Α, τον επισκέπτεται μαζί με τον ενός έτους γιο της από προηγούμενο γάμο, τον Γ, προκειμένου να του ζητήσει να χωρίσουν. Ενώ του το έχει ζητήσει, η Β φεύγει για λίγο, για να πάει στο φαρμακείο να κάνει μία ένεση ινσουλίνης. Ο Γ παίζει στον κήπο. Ο Α ανοίγει το κλουβί του άγριου σκύλου του και τον αφήνει ελεύθερο στον κήπο, για να εκδικηθεί την Β. Η Β επιστρέφοντας μόλις που πρόλαβε να σώσει τον Γ.

Και στις δύο περιπτώσεις έχουμε συγκεκριμένο κίνδυνο για τη ζωή. Θα πρέπει να διακρίνουμε την ανθρωποκτόνο συμπεριφορά, την συμπεριφορά εκείνη που κατά ανάγκη/κατά την αιτιώδη κίνηση των πραγμάτων οδηγεί στον θάνατο, από την συμπεριφορά εκείνη που αιτιωδώς οδηγεί στην πιθανολόγηση του θανάτου/στον κίνδυνο της ζωής/στην πιθανολόγηση του θανάτου. Αυτό θα γίνει ερευνώντας αντικειμενικά τα συγκεκριμένα σε κάθε περίπτωση πραγματικά περιστατικά. Στο συγκεκριμένο π.χ.:

- Κατά τον εμπειρικό κανόνα, το άγριο σκυλί μπορεί να σκοτώσει ένα ενός έτους παιδί. Άρα, έχουμε απόπειρα ανθρωποκτονίας.
- Εάν το συγκεκριμένο άγριο σκυλί γνώριζε το μικρό παιδί και έπαιζαν μαζί συνέχεια, τείνουμε μάλλον στην έκθεση.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΥΠΑΛΛΑΓΗ ΤΕΛΕΣΕΩΣ – ΕΚΘΕΣΗ ΕΝ ΕΥΡΕΙΑ ΕΝΝΟΙΑ

«όποιος αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που υπαίτια τραυμάτισε»

- Η έκθεση εν ευρεία εννοία μας παραπέμπει στο ΠΚ 307⁹ – παράλειψη προσφοράς βοήθειας.
- Ιδιαίτερο έγκλημα: Δεν θα πρέπει να μας παρασύρει το «όποιος» και να το χαρακτηρίσουμε κοινό έγκλημα, καθώς ο δράστης συνδέεται με το θύμα με ένα είδος σχέσεως.
- Είναι έγκλημα τυπικό/συμπεριφοράς/γνήσιας παράλειψης.
Πότε ένα έγκλημα γνήσιας παράλειψης είναι τετελεσμένο;
 1. Α' άποψη: Ο νομοθέτης, στα εγκλήματα γνήσιας παράλειψης δεν θεωρεί πως είναι δεκτικά απόπειρας π.χ. ΠΚ 169 – αρκεί η άρνηση, για να θεωρηθεί τετελεσμένο
 2. Β' άποψη: Στα εγκλήματα που η παράλειψη εκτείνεται στον χρόνο, σύμφωνα με την περιγραφή που δίνεται στον νόμο π.χ. ΠΚ 358, ο δράστης έχει ένα περιθώριο να δράσει, ώστε να μην γίνει αυτό που περιγράφεται στην παράλειψή του. Δεν είναι αποτέλεσμα αυτό που περιγράφεται, αλλά είναι ιδιότητα της παράλειψης.
 3. Γ' άποψη: Εάν δεν ταιριάζει το έγκλημα σε καμία από τις παραπάνω δύο περιπτώσεις, όπως στην έκθεση εν ευρεία εννοία, το έγκλημα είναι τετελεσμένο όταν η παράλειψη του δράστη αποκτήσει αδιαμφισβήτητη κοινωνική παρουσία. Όταν, δηλαδή, με αυτή την παράλειψη δημιουργηθεί το κοινωνικό νόημα της επίθεσης στη ζωή (κίνδυνος ζωής). Εδώ θα εντάξουμε το ΠΚ 306 2^η υπαλλαγή τελέσεως.
- Το θύμα είναι ήδη αβοήθητο/βρίσκεται ήδη σε κατάσταση κινδύνου ζωής και ο δράστης παραλείπει να προβεί σε σωτήρια ενέργεια, για να τον βγάλει από τον κίνδυνο ζωής. Το θύμα θα πρέπει να μην μπορεί να βοηθήσει μόνο του τον εαυτό του.
Εδώ, υπάρχει μία εξειδίκευση του ΠΚ 15, αλλά δεν χρειάζεται να αναχθούμε σε αυτό.

⁹ ΠΚ 288§2: παράλειψη οφειλόμενης βοήθειας – το θύμα θα πρέπει να ζητά την βοήθεια και ο δράστης να μην την παρέχει

- Υπαίτιος τραυματισμός: (βλ. άρ. 43 Κ.Ο.Κ.) Για να θεμελιωθεί υπαιτιότητα, χρειάζομαι άδικη πράξη. Δεν έχουμε, κατά την κρατούσα γνώμη, υπαιτιότητα, όταν αίρεται ο άδικος χαρακτήρας της συμπεριφοράς, παρά μόνο όταν υπερβαίνονται τα όρια της άμυνας.

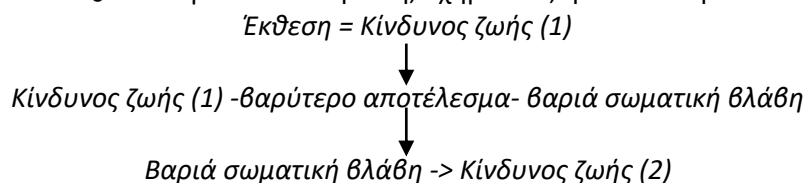
Υποκειμενική υπόσταση:

Δόλος (έστω και ενδεχόμενος) – ο δράστης θα πρέπει να αποδέχεται τουλάχιστον τον κίνδυνο για τη ζωή του θύματος και όχι τον θάνατο (ή τη σωματική του βλάβη). Εάν συμβαίνει το 2^ο, δεν έχουμε έκθεση, αλλά απόπειρα ανθρωποκτονίας (ή σωματικής βλάβης).

ΠΚ 306§2

Από το αποτέλεσμα χαρακτηριζόμενη έκθεση

- «Αν η πράξη» -> Πράξη της §1. Αναφέρεται και στις δύο υπαλλαγές τελέσεως (έκθεση εν στενή εννοία και έκθεση εν ευρεία εννοία).
- Εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα: Προϋποθέτει ένα αποτέλεσμα από το οποίο προέρχεται ένα βαρύτερο αποτέλεσμα. Κατ' αρχήν, εάν ο δράστης έχει δόλο για το βαρύτερο αποτέλεσμα, έχουμε αληθή συρροή π.χ. ληστείας + ανθρωποκτονίας. Κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση της έκθεσης, έχουμε φαινομένη συρροή έκθεσης + ανθρωποκτονίας, καθώς προστατεύεται.
Θα πρέπει να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της έκθεσης και του βαρύτερου αποτελέσματος (θανάτου ή βαριάς βλάβης).
- Για την επέλευση του βαρύτερου αποτελέσματος απαιτείται τουλάχιστον αμέλεια.
- Πώς θα καταλάβουμε εάν ο θάνατος, ως βαρύτερο αποτέλεσμα, πρέπει να αποδοθεί στην έκθεση; Εάν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ εκθέσεως και θανάτου. Εάν ο θάνατος δεν προέρχεται από την έκθεση έχουμε αληθή συρροή της εκθέσεως και της ανθρωποκτονίας εξ αμελείας.
- «προκάλεσε στον παθόντα βαριά σωματική βλάβη»: ΠΚ 308§2 – Η σωματική βλάβη θα πρέπει να συνιστά συνάμα κίνδυνο ζωής. Στο ΠΚ 306, όμως, χρειαζόμαστε κίνδυνο ζωής από τον οποίο προήλθε σωματική βλάβη. Φαίνεται να έχουμε έναν κύκλο σωματικής βλάβης (:). Ουσιαστικά ο δεύτερος κίνδυνος ζωής προκαλείται από την βαριά σωματική βλάβη του ΠΚ 310§2. Η πορεία είναι δηλαδή, σχηματικά, η ακόλουθη:

Παρατηρείται μία κλιμάκωση του κινδύνου ζωής. Δεν έχουμε έναν απλό κίνδυνο ζωής, αλλά έναν κίνδυνο ζωής προκαλούμενο από μία σωματική βλάβη.

Άρση του αδίκου:

Το άδικο της έκθεσης μπορεί να αίρεται όταν υπάρχουν οι προϋποθέσεις της άμυνας (ΠΚ 22) ή της κατάστασης ανάγκης (ΠΚ 25) ή της σύγκρουσης καθηκόντων. Το άδικο ΔΕΝ αίρεται λόγω κατάστασης ανάγκης όταν πρόκειται για πρόσωπα που έχουν το νομικό καθήκον να εκτεθούν στον κίνδυνο σύμφωνα με όσα ορίζει το ΠΚ 25§3 δλδ ιατροί, νοσοκόμοι, ναυαγοσώστες, πυροσβέστες, κ. λπ., ακόμη και εάν η πράξη δημιουργεί κίνδυνο ζωής ή υγείας. Επιπλέον, το άδικο ΔΕΝ αίρεται από την τυχόν συναίνεση του θύματος.

Απόπειρα:

Στην έκθεση εν στενή εννοία είναι δυνατή η απόπειρα, όταν από την μετατόπιση του θύματος σε μία ασφαλή θέση δεν δημιουργήθηκε κίνδυνος ζωής.

Η «άφεση άλλου αβοήθητου» είναι έγκλημα γνήσιο παράλειψης και σε αυτά η απόπειρα δεν είναι νοητή, γιατί αν παρέλθει το χρονικό σημείο που ορίζει ο νόμος και ο δράστης δεν ενεργήσει τότε έχουμε τετελεσμένο έγκλημα, ενώ εάν δεν έχει παρέλθει, δεν υπάρχει ακόμα αρχή εκτέλεσης δηλ απόπειρα.

Συρροή:

Το έγκλημα της έκθεσης συρρέει αληθινά με τα εγκλήματα:

- Παραβίασης υποχρέωσης διατροφής (ΠΚ 358)
- Εγκατάλειψης εγκύου (ΠΚ 389)

Το έγκλημα της έκθεσης συρρέει φαινομενικά με:

- Παράλειψη προσφοράς βοήθειας (ΠΚ 307), ως προς την οποία η έκθεση είναι ειδική διάταξη και υπερισχύει.

ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

ΠΚ 307

- Πρόκειται για μία διάταξη κοινωνικής αλληλεγγύης («διάταξη της αγάπης»). Ο δράστης δεν χρειάζεται να βρίσκεται σε καμία ιδιαίτερη σχέση με το θύμα (άρα δεν έχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση).
- π.χ. Ο Β έχει πέσει σε χαράδρα με το αμάξι του. Ο Α, ο οποίος δεν βρίσκεται σε τοπική συνάφεια με τον Α, έχει ένα τρακτέρ, με το οποίο μπορεί να τον βγάλει στον δρόμο. Έχει υποχρέωση να βοηθήσει; Εάν δεν υπάρχει τοπική εγγύτητα με το θύμα, αλλά μπορεί κανείς με κάποια ενέργεια να το σώσει, υποχρεούται να το κάνει. Εάν δύναται κανείς να βοηθήσει, οφείλει να ενεργήσει, ανεξαρτήτως τοπικής συνάφειας.
- *Πότε είναι τετελεσμένο το έγκλημα;* Βλ. παραπάνω τις 3 κατηγορίες. Κρίνουμε πού μπορούμε κατά περίπτωση να το εντάξουμε.
- Εάν κάποιος παρέλειψε να βοηθήσει, αλλά τελικά σώθηκε το θύμα από παρέμβαση τρίτου ή μέσω των δικών του δυνάμεων, και πάλι ο παραλείπων τιμωρείται, εκτός εάν μιλάμε για ταυτόχρονη παρέμβαση.

ΠΚ 306§1 εδ. β'	ΠΚ307
ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ	
• Γνήσια εγκλήματα παράλειψης. • Εγκλήματα συγκεκριμένης διακινδύνευσης. • Ο κίνδυνος προϋπάρχει της παράλειψης του δράστη.	
ΔΙΑΦΟΡΕΣ	
Ιδιαίτερο έγκλημα	Κοινό έγκλημα
Υπάρχει αμφισβήτηση για το εάν πρέπει να υπάρχει κίνδυνος ζωής – θεωρία και πάγια νομολογία: μπορεί να υπάρχει κίνδυνος και της υγείας	Αναφέρεται ρητά πως πρέπει να υπάρχει κίνδυνος ζωής.
Απαραίτητα στοιχεία του εγκλήματος είναι ο κίνδυνος ζωής ή υγείας και η αβοήθητη θέση του θύματος	Απαραίτητο στοιχείο είναι ο κίνδυνος ζωής και δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει και αβοήθητη θέση του θύματος
Ουσιαστικό έγκλημα	Τυπικό έγκλημα
Διαρκές έγκλημα	Στιγμιαίο έγκλημα

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

ΠΚ 308 επ.

Αναφορές σε κείμενα υπερνομοθετικής ισχύος:

- Σ. 5§5: γίνεται λόγος για την υγεία
- Σε αντίθεση με το Σ, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και η ΕΣΔΑ δεν αναφέρονται ρητά στην υγεία.
- Ρητή αναφορά κάνει το άρ. 3 Ευρωπαϊκού Χάρτη για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα στη σωματική και διανοητική ακεραιότητα.

Έννοια της υγείας:

- Η υγεία είναι μία περιγραφή θετικής καταστάσεως. Όμως, η υγεία που θέλει ο ΠΚ είναι η κατάσταση της λειτουργίας των οργάνων ενός οργανισμού ανεξαρτήτως του εάν είναι κάποιος άρρωστος ή όχι. η υγεία είναι ένα διαβαθμίσιο έννομο αγαθό. Άρα, προστατεύεται η λειτουργία του ανθρώπινου σώματος όπως έχει σε μία χρονική στιγμή. Ακόμη και εάν κάποιος είναι άρρωστος, μπορεί να περιέλθει σε δυσμενέστερη θέση προτού να πεθάνει.
- **Για να υπάρξει προσβολή της σωματικής ακεραιότητας θα πρέπει να προκαλείται ζημία (π.χ. αμυχή) η οποία θέτει σε λειτουργία τον μηχανισμό του ανθρώπινου οργανισμού για αποκατάσταση της ζημίας/επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση. εάν αυτό δε συμβαίνει (π.χ. ρίψη λάσπης) έχουμε την περίπτωση της έργω εξύβρισης.**
- Γεννάται το ερώτημα: «**Η αλλαγή της εξωτερικής εμφάνισης κάποιου (π.χ. κόψιμο μαλλιών) μπορεί να υπαχθεί εδώ;**». Μάλλον δεν θεωρείται προσβολή της σωματικής ακεραιότητας, καθώς τα εγκλήματα αυτού του κεφαλαίου χρειάζονται, στην συντριπτική πλειοψηφία τους, ταυτόχρονη βλάβη της υγείας.
- Η βλάβη της υγείας θα πρέπει να προστατεύεται από βασανιστήρια (ΠΚ 137Α).

Σωφρονισμός ανηλίκων:

ν. 3500/2006: αντιμετώπιση ενδοοικογενειακής βίας

άρ. 2: Απαγορεύεται κάθε χρήση βίας σε βάρος μέλους της οικογένειας. Η διάταξη αυτή γίνεται, καθώς ο ν. έχει υπόψη του τη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992), η οποία στο άρ. 19 απαγορεύει κάθε μορφή βίας σε βάρος Παιδιού. Επιπλέον έχει υπόψη του ο ν. τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (ν. 4531/2018) για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και γενικότερα έμφυλης βίας, που ορίζει ότι γυναίκες θεωρούνται τα κορίτσια κάτω των 18 ετών.

Αθλητικές δραστηριότητες:

Μέχρι το σημείο της απλής σωματικής βλάβης μπορεί το έννομο αγαθό της σωματικής ακεραιότητας να διατίθεται από τον φορέα του, καθώς εντός των αθλητικών χώρων υπάρχει συναίνεση για την πρόκληση αυτής της απλής σωματικής βλάβης. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν στοιχειοθετείται έγκλημα, εφόσον το άθλημα διεξάγεται *legem artis*.

Στα μαχητικά αθλήματα υπάρχουν ειδικοί κανόνες.

Στρατιωτικός ΠΚ:

Στρατιωτικός ΠΚ (ν. 2287/1995) άρ. 42: τιμωρείται ως στρατιωτικό έγκλημα η πρόκληση ανικανότητας, μόνιμη ή πρόσκαιρη, ανεξάρτητα από το εάν υπήρχε ή όχι συναίνεση. Σε αυτή την περίπτωση στοιχειοθετείται έγκλημα.

Ψυχική Υγεία – Ψυχικός Πόνος:

Η ψυχική υγεία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της υγείας. Συνεπώς, και η ψυχική βλάβη υπάγεται στις διατάξεις του ΠΚ 308 επ.. Η δυσκολία απόδειξης δεν θα πρέπει να οδηγεί εσφαλμένα στο συμπέρασμα ότι δεν είναι ποινικώς κολάσιμη η βλάβη της ψυχικής υγείας.

Ιατροχειρουργικές επεμβάσεις:

Πρόκειται για βλάβες της σωματικής ακεραιότητας πολύ σημαντικότερες από την απλή σωματική βλάβη. Επειδή κατ' αρχήν συνιστούν άδικη συμπεριφορά, για να μην είναι και τελειωτικά άδικη, θα πρέπει εκτός από την συναίνεση του παθόντος, να συντρέχουν τρεις ακόμη προϋποθέσεις:

(Α) Να διεξάγονται *lege artis*, δηλαδή ο επεμβαίνων ιατρός να την πραγματοποιεί σύμφωνα με τους κανόνες/τις επιταγές της ιατρικής επιστήμης.

(Β) Να υπάρχει πλήρης διαφώτιση του ασθενούς: ενημέρωση διαθέσιμων επιλογών και μεταγενέστερων επιπτώσεων.

Εφόσον έχουν προηγηθεί τα παραπάνω, χρειάζεται:

(Γ) η συναίνεση του ασθενούς. Εάν ο ασθενής δεν είναι σε θέση να συναινέσει, ο ιατρός επεμβαίνει βάσει της τεκμαιρόμενης συναίνεσης ή βάσει της συναίνεσης των οικείων του, εφόσον αυτοί υπάρχουν.

Πρόκληση εγκυμοσύνης:

Δεν συνιστά σωματική βλάβη.

Αντιθέτως, η ρήξη παρθενικού υμένα συνιστά πρόκληση σωματικής βλάβης.

Μεταδοτικά νοσήματα:

Όταν ο φορέας μεταδοτικού νοσήματος (π.χ. HIV, covid-19) επιχειρεί να μεταδώσει το νόσημα αυτό, δεν συνιστά σωματική βλάβη, παρά μόνο όταν ο καθ' ου νοσήσει (οδηγεί αιτιωδώς στη νόσο). Αυτή η άποψη κρατεί/ακολουθείται για τις περιπτώσεις του HIV. Εάν πιθανολογείται η μετάδοση, δεν υπάρχει αιτιότητα, οπότε δεν συνιστά έγκλημα.

Σωματική Βλάβη – Σωματική Βία:

Σωματική Βλάβη: προσβολή του εννόμου αγαθού της σωματικής ακεραιότητας

Σωματική Βία: μέσον στέρησης της ελευθερίας

Η Σωματική Βία μπορεί να συνιστά και σωματική βλάβη, οπότε θα έχουμε ενδεχομένως αληθή συρροή.

ΑΠΛΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ

ΠΚ 308

Στο ΠΚ 308 προβλέπονται και τιμωρούνται δύο μορφές σωματική βλάβης:

(α) η βασική μορφή σωματικής βλάβης (§1 εδ. α') και

(β) η εντελώς ελαφρά σωματική βλάβη (= η μικρής σημασίας σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας, εκείνη που οι συνέπειές της είναι όλως επιτόλαιες)

Πρόκειται για εγκλήματα γνήσια πολύτροπα (υπαλλακτικώς μικτά), αφού οι αντικειμενικές υποστάσεις τους πραγματώνονται με δύο τρόπους:

(α) την πρόκληση σωματικής κάκωσης και

(β) την πρόκληση βλάβης της υγείας άλλου.

Σωματική κάκωση:

Είναι η βλαπτική για την υγεία εξωτερική επενέργεια στο σώμα, η ανθυγιεινή κακομεταχείριση της οποίας συνηθέστατο (αλλά όχι απαραίτητο) σύμπτωμα είναι ο πόνος.

Βλάβη υγείας:

Είναι η πρόκληση ή η επίταση μιας παθολογικής κατάστασης, η οποία απαραίτητα πρέπει να μην είναι στιγμιαία ή παροδική και να απαιτεί μια διαδικασία θεραπείας είτε με ιατρική περίθαλψη είτε με μόνες τις φυσικές δυνάμεις του οργανισμού.

- Βασικό έγκλημα του κεφαλαίου είναι αυτό που αναφέρεται στην ΠΚ 308§1 εδ. α'.
- Πρόκειται για ένα έγκλημα κοινό.
- Ενώ φαίνεται πως περιγράφεται η πράξη, στο εδάφιο αυτό περιγράφεται το αποτέλεσμα.
- Ο νομοθέτης θέλει να αντιμετωπίσει ποινικά την ετεροπροσβολή και όχι τον αυτοτραυματισμό. Ο αυτοτραυματισμός δεν είναι ποινικά ενδιαφέρων, εκτός εάν με αυτό συμπεροβάλλεται και άλλο έννομο αγαθό.
- «σε άλλον»: άνθρωπος γεννημένος
- «σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του»: Επενέργεια στο σώμα του άλλου (εξωτερικά ή εσωτερικά-ψυχική), εφόσον διαταράσσεται η λειτουργία του οργανισμού, τίθεται, δηλαδή, σε λειτουργία ο μηχανισμός επαναφοράς του οργανισμού/σώματος στην πρότερη κατάσταση.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Η επενέργεια στο ανθρώπινο σώμα ή την ανθρώπινη ψυχή.

Υπάρχουν ενέργειες (π.χ. εκπομπή οσμών) δεν εκθέτουν κατ' αρχήν δεν υπάρχουν

- **ΠΚ 308§3:** Η συναίνεση είναι έγκυρη, ως λόγος άρσης του αδικού, όταν:
 - (α) αφορά την απλή και την ελαφρά σωματική βλάβη του ΠΚ 308§1.
 - (β) συντρέχει η σύμφωνη βούληση του φορέα του εννόμου αγαθού
 - (γ) ο φορέας έχει την ικανότητα να συναινέσει και η βούλησή του να είναι απαλλαγμένη ελαττωμάτων
 - (δ) συντρέχει κατά τον χρόνο της επενέργειας
 - (ε) δεν προσκρούει στα χρηστά ήθηΗ συναίνεση θα πρέπει να συντρέχει την ώρα που εκδηλώνεται η αξιόποινη πράξη. Μετέπειτα κάνουμε λόγο για συγχώρεση και όχι συναίνεση.

ΠΚ 308§4:

- «είναι δυνατόν να απαλλαγεί από κάθε ποινή»: προσωπικός λόγος αποκλεισμού /άρσης του αξιοποίνου
- «παρασύρθηκε»: δεν είχε ο ίδιος πλήρως τον βουλευτικό έλεγχο των διαδραματιζομένων
- «σκληρή»: Σκληρή είναι μία συμπεριφορά όταν προξενεί πόνο και αυτός που την διαπράττει είναι άσπλαχνος, καθώς αδιαφορεί για τον πόνο που προξενεί.
- «βάνανυση»: Βάνανυση είναι μία συμπεριφορά που γίνεται με «χοντροκομμένο» τρόπο, μία αγροίκια συμπεριφορά.
- «ιδιαίτερα»: Δεν υπάρχει αμφιβολία.
- «αγανάκτηση»: Μία έξαψη οργής, ένα σθενικό συναίσθημα.
- «αμέσως προηγούμενης» = που μόλις έχει προηγηθεί
- «δικαιολογημένη»: Μία πράξη δικαιολογείται, όταν συντρέχει για αυτή λόγος άρσης του αδικού, όταν με αυτή συμφωνεί η έννομη τάξη. Συμφωνεί, δηλαδή, η πράξη με τις αξιολογήσεις της έννομης τάξης.
- **ΠΚ 308§1 εδ. β':** «εντελώς ελαφρά» -> Παίζει ρόλο η ύπαρξη ενός κριτηρίου: η βλάβη που προξενώ στον άλλο απλώς να του διαταράσσει τη σωματική λειτουργία και να μην του προξενεί μειονεξία. Παράλληλα, θα πρέπει να κριθεί ad hoc π.χ. Εάν χτυπήσω με την ίδια δύναμη ένα παιδί 2 ετών και έναν νεαρό 25 ετών, δεν είναι το ίδιο.

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ

ΑΠΛΗ Ή ΕΛΑΦΡΑ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΚΑΘ' ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΠΚ 308§2

- Εδώ συμπεριλαμβάνεται και το έννομο αγαθό της ανεμπόδιστης λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας/ανεμπόδιστη άσκηση δημόσιας υπηρεσίας. *Μπορεί ο δημόσιος υπάλληλος να συναινέσει στον τραυματισμό που του προξενεί κάποιος στην υπηρεσία του; Ο Μπέκας θεωρεί πως, εφόσον πρόκειται για απλή ή ελαφρά σωματική βλάβη (§3), μπορεί να χωρεί συναίνεση. Όμως, μάλλον, επειδή συμπεριλαμβανόμενο είναι και το έννομο αγαθό της άσκησης δημόσιας λειτουργίας, δεν θα πρέπει να χωρεί συναίνεση. Μπορούν, δηλαδή, να συναινέσουν ως προς την σωματική τους ακεραιότητα, αλλά ως προς την υπηρεσία τους μάλλον δεν μπορούν να συναινέσουν.*
- Ζητούμενο είναι η αυτοπροσβολή του δημοσίου υπαλλήλου και όχι η ετεροπροσβολή.
- Δημόσιος Υπάλληλος = βλ. ΠΚ 13 περ. α'
- Το έγκλημα αυτό διώκεται κατόπιν έγκλησης.
- βλ. και ΠΚ 167

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ

ΠΚ 309

- «η πράξη του προηγούμενου άρθρου»: Πρόκειται για 3 πράξεις -> ελαφρά σωματική βλάβη, απλή σωματική βλάβη και απλή ή ελαφρά σωματική βλάβη καθ' υπαλλήλων
- Το ΠΚ 309 έχει δύο δυνητικά αποτελέσματα: Σε περίπτωση που προκληθεί «κίνδυνος ζωής¹⁰», πρόκειται για έγκλημα δυνητικής διακινδύνευσης. Σε αυτά τα εγκλήματα η διακινδύνευση είναι ιδιότητα της πράξης. (≠ Στα εγκλήματα συγκεκριμένης διακινδύνευσης ο κίνδυνος είναι αποτέλεσμα μίας πράξης.) Στην περίπτωση που προκληθεί «βαριά σωματική βλάβη», πρόκειται για έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης.
- Περιπτώσεις που από την νομολογία κρίθηκαν ως επικίνδυνες σωματικές βλάβες είναι: τα κτυπήματα στο κεφάλι με πέτρα ή γυάλινο μπουκάλι ή πιστόλι, κτυπήματα με γροθιές στον αυχένα, στο κεφάλι ή στην κοιλιά, πλήγμα στο μάτι, πλήγματα με μαχαίρι ή ψαλίδι.

Συρροή:

Συρρέει αληθώς με ληστεία, βιασμό, κατάχρηση εξουσίας, αντίσταση, σωματική βλάβη ανηλίκων, στάση, οπλοφορία, οπλοχρησία, κ. λπ..

¹⁰ Κίνδυνος ζωής είναι η πιθανολόγηση επελεύσεως θανάτου. Βρίσκεται κάποιος σε κίνδυνο ζωής, όταν ευλόγως πιθανολογείται ότι μπορεί να πεθάνει.

ΒΑΡΙΑ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ

ΠΚ 310§§1 εδ. α', 2

Η ανάγνωση της §1, λαμβάνοντας υπόψη την §2 θα ήταν:

Όποιος προκαλεί σε άλλον βαριά σωματική βλάβη συνιστάμενη είτε σε κίνδυνο ζωής είτε σε βαριά και μακροχρόνια αρρώστια είτε σε σοβαρό ακρωτηριασμό είτε σε σημαντική και για μακρό χρόνο ακρήστευση του σώματος και της διάνοιάς του είτε σε οτιδήποτε άλλο μοιάζει με αυτά («ιδίως»)...

Η §2 ΔΕΝ περιγράφει το αποτέλεσμα της βαριάς σωματικής βλάβης, αλλά νοηματοδοτεί την βαριά σωματική βλάβη της §1 εδ. α', ορίζει σε τι αυτή συνίσταται.

Εάν τελεσθεί μία απλή σωματική βλάβη (π.χ. δοθεί μία γροθιά) αλλά από αυτή την πράξη επέλθει ένα βαρύτερο αποτέλεσμα (π.χ. τύφλωση). Το βαρύτερο αυτό αποτέλεσμα δεν προβλέπεται ως εκ του αποτελέσματος διακρινόμενη συμπεριφορά στον νέο ΠΚ. Συνεπώς, θα έχουμε αληθή συρροή του ΠΚ 308 και του ΠΚ 314. ≠ Με τον προϋσχύοντα ΠΚ υπήρχε το ΠΚ 310.

Πλέον, η βαριά σωματική βλάβη καλύπτεται στον ΠΚ με δύο τρόπους: (α) με αληθή συρροή ΠΚ 308/309 + ΠΚ 314, όταν η βαριά σωματική βλάβη είναι το βαρύτερο αποτέλεσμα μιας απλής ή επικίνδυνης σωματικής βλάβης και (β) με ΠΚ 310, εφόσον ο δράστης γνώριζε και ήθελε εξ αρχής την πρόκληση της βαριάς σωματικής βλάβης.

- «προξένησε στον παθόντα κίνδυνο ζωής»: έγκλημα βλάβης και έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης
- «Βαριά» είναι μία σωματική βλάβη όταν συνίσταται στην εξασθένηση ή την κατάπτωση των λειτουργιών του οργανισμού. π.χ. έκθεση στο ψύχος -> πνευμονία
- «μακροχρόνια αρρώστια»: Η αρρώστια μπορεί να είναι και σωματική και ψυχική
- «ακρωτηριασμό»: Συνίσταται στην αποκοπή ενός εξωτερικού οργάνου. Στη νομολογία έχει τεθεί το ερώτημα εάν η ακρήστευση ενός εξωτερικού οργάνου συνιστά ακρωτηριασμό καθώς επίσης και εάν η αφαίρεση ενός εσωτερικού οργάνου συνιστά επίσης ακρωτηριασμό. Το όλο ζήτημα, ωστόσο, δεν έχει μεγάλη σημασία, καθώς ακόμη και εάν τέτοιες περιπτώσεις δεν υπαχθούν στον ακρωτηριασμό, μπορούν να υπαχθούν σε κάποια από τις υπόλοιπες κατηγορίες.
«σοβαρός»: Εμποδίζεται η λειτουργία του οργάνου.
- «ιδίως»: Άλλες τέτοιες περιπτώσεις παρόμοιας βαρύτητας

310§1 εδ. β':

Βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη

«επεδίωκε» -> άμεσος δόλος πρώτου βαθμού – υπάρχει μία παραπάνω ένταση στη βούληση. Δεν θέλει απλώς ο δράστης, αλλά επιδιώκει κιόλας. Την επιδίωξη αυτή την ξέρουμε είτε ως υπερχειλές υποκειμενικό στοιχείο του αδίκου είτε **αυτοτελώς ως στοιχείο της υποκειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος** (για πρώτη φορά το συναντάμε εδώ αυτό). Στην περίπτωση αυτή, το έγκλημα γίνεται από πλημμέλημα σε κακούργημα, κατά ανωρμόδοξο τρόπο, διότι εντάθηκε στοιχείο της υποκειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος. **[S.O.S.]**

Ο δόλος δε, δεν μπορεί εύκολα να διακριθεί, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολη η διάκριση μεταξύ των δύο εδαφίων.

Πότε ο ακρωτηριασμός είναι σοβαρός;

Κατά την κρατούσα θεωρία ορθότερη είναι «η γενικεύουσα θεώρηση του πράγματος». ο σοβαρός ακρωτηριασμός σαν βαριά πάθηση αποτελεί ιδιαζόντως βαριά βλάβη.

Συνεπώς π.χ. η απώλεια της φάλαγγας του κιθαρίστα είναι βαρύ πλήγμα, το οποίο δεν κλονίζει την υγεία του, αλλά την κοινωνική υπόσταση και την προσωπικότητα του θύματος. Οι βλάβες αυτές δεν προστατεύονται. Εάν γίνει δεκτή η αντίθετη άποψη περί τιμώρησης του δράστη, θα πρέπει να γίνει επίσης δεκτό ότι ο δράστης, προκειμένου να τιμωρηθεί, θα πρέπει να γνώριζε ή τουλάχιστον να όφειλε και να μπορούσε να γνωρίζει τις ατομικές περιστάσεις του θύματος (εδώ: την ιδιότητά του ως κιθαρίστα).

ΘΑΝΑΤΗΦΟΡΑ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ

ΠΚ 311

- Εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα¹¹.
(Τα βασικά εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα εγκλήματα είναι: ο θανατηφόρος βιασμός, η θανατηφόρα ληστεία, η θανατηφόρα έκθεση και η θανατηφόρα σωματική βλάβη)
- Στα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενα εγκλήματα πλέον τιμωρείται και η απόπειρα των εκ του αποτελέσματος διακρινόμενων εγκλημάτων (ΠΚ 42§3). π.χ. Ο Α επιχειρεί να δώσει μία γροθιά στον Β. Ο Β, για να την αποφύγει, παραπατά, πέφτει και σκοτώνεται. Εν προκειμένω υποστηρίζονται και οι δύο απόψεις.

εδ. α':

Ο δράστης τέλεσε μία σωματική βλάβη του ΠΚ 308§1 ή μία επικίνδυνη του ΠΚ 309 και από αυτή προκλήθηκε ένα παραπέρα αποτέλεσμα, δηλαδή, ο θάνατος του δράστη. Η πρώτη πράξη οφείλεται σε δόλο (έστω και ενδεχόμενο) του δράστη ενώ ο θάνατος οφείλεται τουλάχιστον σε αμέλεια του δράστη.

εδ. β':

Ο δράστης τελεί μία βαριά σωματική βλάβη (του ΠΚ 310) και από αυτή προκαλείται ο θάνατος του θύματος (ΠΚ 302). Η περίπτωση αυτή καλείται *σκοπούμενη βαριά θανατηφόρα σωματική βλάβη*. π.χ. Ο Α πυροβολεί τον Β στα πόδια, για να του προκαλέσει βαριά σωματική βλάβη. Ο Β, όμως, πεθαίνει τελικά από αιμορραγία.

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΣΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΑΔΥΝΑΜΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

ΠΚ 312

Με το ΠΚ 312 έχει πολύ μεγάλη συνάφεια ο ν. 3500/2006¹² (για την ενδοοικογενειακή βία) και ο ν. 4531/2018¹³ (κύρωση σύμβασης της Κωνσταντινούπολης)

- Ο όρος κατά αδυνάμων ατόμων είναι μάλλον «άκομψος». Μάλλον θα ήταν καλύτερος ο τίτλος «**Σωματική Βλάβη κατά ευάλωτων προσώπων**».
- Πρόκειται για ένα ιδιώνυμο έγκλημα. Τελούνται σωματικές βλάβες στο πλαίσιο ειδικά διαμορφωμένων νομικών ή πραγματικών σχέσεων. π.χ. ανήλικος, υπερήλικος

¹¹ Δλδ ο δράστης θα πρέπει να έχει αμέλεια ή δόλο για το βαρύτερο αποτέλεσμα του θανάτου του θύματος.

¹² Άρ. 6: σωματική βλάβη ως μορφή ενδοοικογενειακής βίας

¹³ Ιδιαίτερη προσοχή στα άρ. 2, 3, 6, 38.

- Τις σωματικές βλάβες κατά ευάλωτων προσώπων μπορούμε να τις χωρίσουμε σε δύο κατηγορίες:

(α) Έμφυλη Βία: Ο άνδρας δεν «ρίχνει ξύλο» επειδή είναι άνδρας, αλλά για να είναι άνδρας. Όχι κατά τη φύση του, αλλά κατά το κοινωνικό φύλο/πρότυπο (gender). Είναι εκδήλωση κοινωνικών στερεοτύπων του φύλου. Δεν έχουμε μόνο μία υπερέχουσα θέση, αλλά η βία είναι το μέσο για την διατήρηση της υπερέχουσας θέσης και την εκπλήρωση του κοινωνικού στερεοτύπου που δίνει αυτή τη θέση.

(Η έμφυλη βία δεν είναι το ίδιο με την ενδοοικογενειακή βία.)

Η έμφυλη βία προέρχεται από πολιτισμικά και κοινωνικά στερεότυπα, που δίνουν κάποια υπεροχή σε ένα φύλο έναντι του άλλου.

(β) Η υπερέχουσα σχέση, εκμεταλλευόμενη, μπορεί να τελέσει σωματική βία. Λόγω της υπεροχής που δίνει η κοινωνική ή βιολογική του θέση.

- Στον ν. 3500/2006, στο άρ. 1, δίνονται ορισμοί, χωρίς να αναφέρεται πουθενά το «έμφυλον» του πράγματος. Προκύπτει από τα άρ. 2 και 4, αλλά δεν αναφέρεται ρητώς. Στο άρ. 11 (διάταξη δικονομικού δικαίου) ορίζεται η δυνατότητα ποινική διαμεσολάβησης υπό τις εξής προϋποθέσεις: (α) ο δράστης υπόσχεται με λόγο τιμής ότι δεν θα το ξανακάνει, (β) να άρει ή να αποκαταστήσει τις συνέπειες της βλάβης στον παθόντα και (γ) παρακολούθηση ειδικού θεραπευτικού προγράμματος σε δημόσιο φορέα σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται αναγκαίο από αρμόδιους θεραπευτές. Από το άρ. 11 προκύπτει, μέσω των προϋποθέσεων, ότι ο νόμος πραγματεύεται το ζήτημα της έμφυλης βίας.

Για πρώτη φορά ο νόμος αυτός επαπέλιψε την ποινή της φυλάκισης, προτάσσοντας, όμως, άλλα μέσα ποινικού κολασμού.

- Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης¹⁴: Δεν επανέλαβε το λάθος του ν. 3500/2006, αλλά στο άρ. 2 περ. β όρισε πως αναφέρεται σε «όλες τις πράξεις βίας βασιζόμενες στο φύλο», ενώ στην περ. γ' επεξήγησε την έννοια του «φύλου» ως κοινωνικό φύλο (gender).
- Το ΠΚ 312 εφαρμόζεται για να τιμωρηθούν και κάποιες περιπτώσεις bullying, το οποίο συνιστά μία μορφή κακοποίησης και συγκεκριμένα εκφοβισμού. Αυτού του είδους η κακοποίηση μπορεί να έχει 3 μορφές: (α) σωματική, (β) συναισθηματική και (γ) λεκτική (ή και συνδυασμό των τριών αυτών μορφών). Ειδικότερα, στον εργασιακό χώρο, η κακοποίηση αυτή μπορεί να πάρει δύο μορφές: (α) ηθική παρενόχληση, όταν προέρχεται από τον προϊστάμενο μέσω συκοφαντιών, φραστικών προσβολών, περιφρόνησης, κ.λπ. με σκοπό την ταπείνωση, απομόνωση ή απομάκρυνση από την εργασία του θύματος, (β) του τοξικού ηγέτη, όταν προέρχεται από το αφεντικό, το οποίο κάνει κατάχρηση της σχέσης του με τα μέλη της ομάδας και δημιουργεί ένα περιβάλλον φόβου στο χώρο εργασίας με τη συμπεριφορά του.

ΠΚ 312§1:

- Προϋποθέσεις τελέσεως του εγκλήματος:
 1. να υπάρχει σωματική βλάβη ή κάκωση της υγείας
 2. τη σωματική βλάβη ή κάκωση της υγείας να την έχουν υποστεί οι ανήλικοι¹⁵ και τα πρόσωπα που δεν μπορούν να υπερασπίσουν τον εαυτό τους¹⁶
 3. τα πρόσωπα αυτά να βρίσκονται υπό την επιμέλεια ή την προστασία του δράστη βάσει νόμου, δικαστικής απόφασης ή πραγματικής κατάστασης ή περεταίρω εάν τα πρόσωπα αυτά συνοικούν με τον δράστη ή έχουν μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας

¹⁴ Βλ. άρ. 33, 34, 35, 36, 38

¹⁵ Από τη στιγμή της γέννησης μέχρι να συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του.

¹⁶ π.χ. υπερήλικες, άρρωστοι, αλκοολικοί, ΑμεΑ, ναρκομανής, κ.λπ.

- Ναι μεν ο νόμος προστατεύει τα παραπάνω πρόσωπα, αλλά δεν θίγει το ζήτημα του έμφυλου.

ΠΚ 312§2:

- Προσεγγίζεται το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας ως ζήτημα έμφυλης βίας.
- Και εδώ μάλλον μπορούμε να εφαρμόσουμε αναλογικά το άρ. 11 του ν. 3500/2006.

ΠΚ 312§3:

- Τιμωρείται η σωματική βία που ασκείται ενώπιον ανηλίκου.
- Άρα, έχουμε δύο θύματα: το θύμα της βίας και τον ανήλικο ενώπιον του οποίου τελείται η βία αυτή.
- Το επαναλαμβανόμενο αυτό πρόβλημα μένει στην ψυχή του ανηλίκου ως τραύμα.
- Ο ανήλικος δεν μπορεί να λύσει μέσα στην ψυχή του το εξής πρόβλημα: «Πώς γίνεται ένα άτομο που αγαπώ να κάνει κάτι ώστε να μην το αγαπώ;»
- Οι εικόνες μπορεί να σβήσουν κάποια στιγμή από το μυαλό του ανηλίκου, αλλά του μένει το πρότυπο συμπεριφοράς.

ΠΚ 312§4:

- 137Α§6 – ορισμός βασανιστηρίων
- Τα βασανιστήρια είναι μία συμπεριφορά από την εξουσία στον εξουσιαζόμενο. Εδώ, ο νομοθέτης ποινικοποιεί τα βασανιστήρια όταν προκαλείται έντονος σωματικός ή ψυχικός πόνος, χωρίς να προκαλείται σωματική βλάβη.
- Για πρώτη φορά εδώ έχουμε την περιγραφή βασανιστηρίων όχι ως ιδιώνυμο έγκλημα σωματικής βλάβης.

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΣΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΜΠΛΟΚΗ

ΠΚ 313

- «Όποιος παίρνει μέρος σε συμπλοκή ή σε επίθεση, τιμωρείται για μόνη τη συμμετοχή του αυτή, εάν έχει εμπλακεί σε αυτή χωρίς υπαιτιότητά του, εφόσον επήλθε αιτιωδώς θάνατος ή σωματική βλάβη.»
- Έγκλημα αναγκαίας συμμετοχής ιδιώνυμο και κατά την κρατούσα γνώμη αφηρημένης διακινδύνευσης.
- Ο νομοθέτης αποδοκιμάζει τους αλληλοεπιτιθέμενους/συμπλεκόμενους, όχι επειδή συμπλέκονται, αλλά επειδή από την συμπεριφορά τους αυτή (την συμπλοκή) προέκυψε αιτιωδώς ένα αποτέλεσμα (θάνατος ή σωματική βλάβη). Τιμωρούνται οι συμπλεκόμενοι όχι για το αποτέλεσμα, αλλά για τη συμπλοκή την ίδια. Αυτό συμβαίνει γιατί σε γεγονότα όπου υπάρχει συμπλοκή δεν ξέρουμε με σαφήνεια ποιος ακριβώς προκάλεσε το αποτέλεσμα (ποιος προξένησε τον θάνατο ή τη βαριά σωματική βλάβη). Βεβαίως, εάν ξέρουμε ποιος προκάλεσε το αποτέλεσμα, δεν εφαρμόζουμε το ΠΚ 313.
- Λύνει, λοιπόν, ο νομοθέτης ένα αποδεικτικό πρόβλημα: Δεν ξέρουμε ποιος προκάλεσε το αποτέλεσμα, αλλά ξέρουμε ποιος συνεπλέχθη.
- Ο συμμετέχων θα πρέπει να έχει εμπλακεί χωρίς υπαιτιότητά του (δεν θα πρέπει να συντρέχει στο πρόσωπό του λόγος άρσης του αδικού ή του καταλογισμού).
- Το αποτέλεσμα αντιμετωπίζεται ως εξωτερικός όρος του αξιοποίνου: δεν χρειάζεται να το γνώριζαν οι συμπλεκόμενοι ούτε χρειάζεται να επέλθει αυτό. Θα πρέπει όμως να γνωρίζει ο συμμετέχων στη συμπλοκή ότι συμμετέχει σε μία πράξη κινδυνώδη για την ανθρώπινη ζωή και σωματική ακεραιότητα.

- Είναι ένα έγκλημα υπερχειλούς αντικειμενικής υπόστασης και ΟΧΙ εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο.
- Στο έγκλημα αυτό χρειάζονται τουλάχιστον 3 άτομα, εμπλεκόμενα κατά συναυτουργία. Η συμμετοχή εδώ είναι συναυτουργική συμμετοχή.
- **Συμπλοκή:** Φιλονικία μεταξύ τουλάχιστον 3 ατόμων που εκτρέπονται σε αμοιβαίες βιαιοπραγίες. Εδώ βιαιοπραγούν όλοι οι συμπλεκόμενοι.
- **Επίθεση:** Ένας τουλάχιστον αποκρούει τα πλήγματα δύο τουλάχιστον άλλων που επιτίθενται. Εδώ ο «παθητικά» αμυνόμενος αποκρούει τις βιαιοπραγίες των επιτιθέμενων.
- Ο θάνατος ή η βαριά σωματική βλάβη θα πρέπει να προκύπτει αιτιωδώς από πράξη που έχει συνάφεια με την βιαιότητα και τη σφοδρότητα του επεισιδίου (π.χ. ακόμη και με ποδοπάτημα).

ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ SOS ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑ

ΠΚ 314

Κύρια αιτία πρόκλησης σωματικών βλαβών από αμέλεια είναι η οδική κυκλοφορία.

Αντικειμενική Υπόσταση:

«όποιος από παράβαση καθήκοντος επιμέλειας αιτιωδώς προκαλεί σε άλλον σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του»

Ποινές:

Στο συγκεκριμένο άρθρο είναι περίεργη η σειρά των ποινών που επαπειλούνται. Συνήθως οι ποινές διαβαθμίζονται από την βαρύτερη προς την ελαφρύτερη. Έχει σημασία η διαβάθμιση, καθώς ο δικαστής θα πρέπει να τις εξετάζει με τη σειρά.

Για την κύρωση της παροχής κοινωφελούς εργασίας προβλέπεται αναστολή, βάσει του άρ. 98 Ν. 4623/2019.

Σωματική βλάβη παρ' υποχρέου: ΠΚ 314§2 εδ. β'

ΠΚ 314§2 εδ. γ', δ': Ένα ιδιαίτερο μόρφωμα -> Ενώ το έγκλημα διώκεται αυτεπαγγέλτως, εάν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την δίωξη του παθόντος, η ποινική δίωξη παύει.

Έννοια του «επαγγέλματος»:

Επάγγελμα είναι μία οργανωμένη δράση με σκοπό βιοπορισμού (π.χ. επαγγελματίας οδηγός λεωφορείου).

(ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΣ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ)

ΠΚ 315

- Πρόκειται για μία σωματική προσβολή της γυναίκας.
- Δεν υπάρχει κατάπειση! Υπάρχει εξαναγκασμός!
- Το 2012 η ΓΣ του Ο.Η.Ε. αναγνώρισε τον ακρωτηριασμό αυτόν ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Άρ. 38 Ν. 4531/2018: προστατεύονται τόσο ο εξαναγκασμός όσο και η παρότρυνση της γυναικός/του κοριτσιού να προβεί σε αυτή την πράξη.